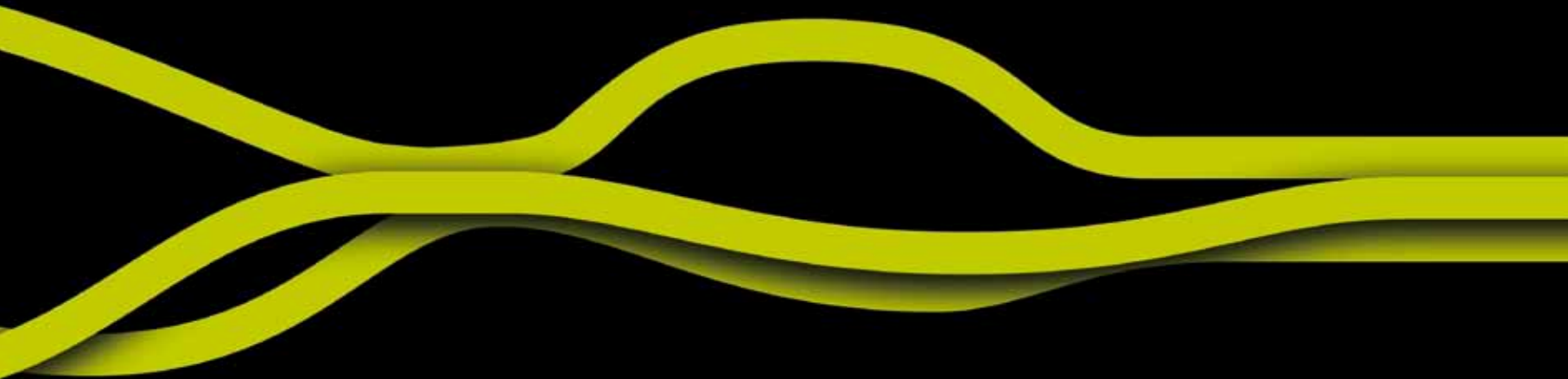

Fundació Crèdit Andorrà
25 anys d'història

Fundació Crèdit Andorrà
25 anys d'història

Fundació Crèdit Andorrà

25 anys d'història

Fundació Crèdit Andorrà. 25 anys d'història

© Fundació Crèdit Andorrà
© Fotografies: els autors respectius (Cege, Eduard Comellas, Diari d'Andorra, Fundació Crèdit Andorrà, Imand, Jordi Pujol, David Ramos, Sergi Tejero)
Coordinació del llibre: Cege - Fundació Crèdit Andorrà
Disseny i compaginació del llibre: The White Company
Impressió del llibre: Cege

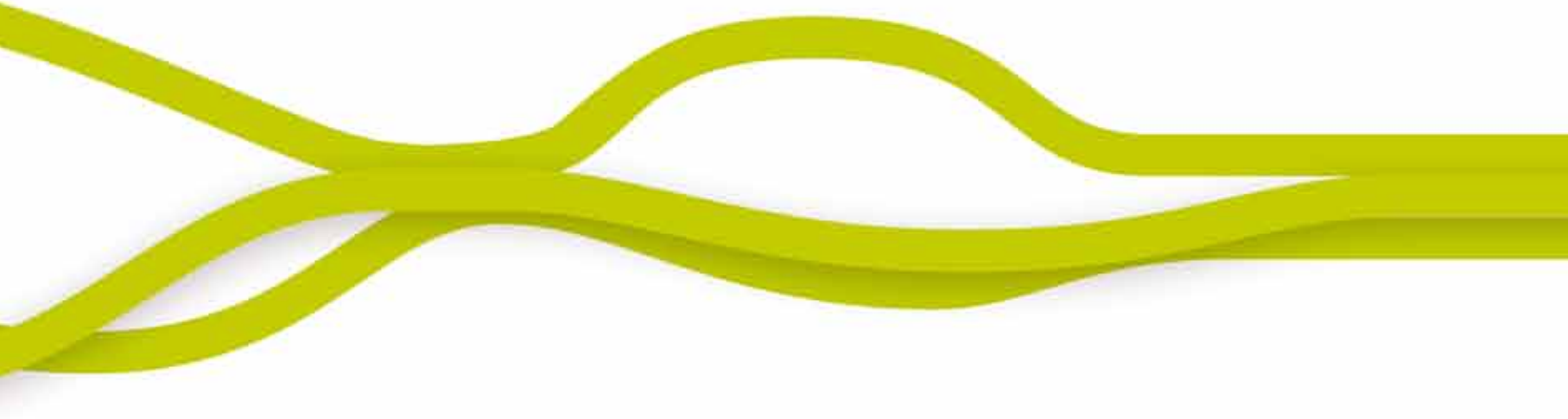
Realització d'entrevistes: Cege
Muntatge i enregistrament de les entrevistes: Cadena Pirenaica de Ràdio i Televisió
Disseny de les entrevistes: The White Company

Dipòsit legal: AND.76-2013
ISBN: 978-99920-60-37-7
Primera edició: març 2013

Sota les sancions previstes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització expressa i per escrit dels titulars del Copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment –inclosos la reprografia i el tractament informàtic– i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant la venda, el lloguer o el préstec públic.

Descarrega't la versió pdf d'aquest llibre escanejant aquest codi QR

Índex

Presentació	11
Antoni Pintat Santolària, president del Patronat de la Fundació Crèdit Andorrà	
Josep Peralba Duró, conseller delegat de Crèdit Andorrà	
25 anys de la Fundació, 25 anys d'història	15
Al servei de l'educació	25
Antoni Pintat Santolària	27
Francesc Camp Torres	33
Cristina Pérez García	39
Sergi Tejero Cano	45
Gemma Daina Noves	51
Al servei de la societat	57
Francesa Ros Pascuet	59
Josep Visa Santacreu	65
Eduard Gasch Camí	71
Íngrid San Segundo Viles	77
Nicola Riba Fonta	83
Rui Correia Nascimento i Enric Adran Nieto	89
Al servei de la cultura	95
Josep Peralba Duró	97
Josep Duró Coma	103
Jose Martínez Reinoso	109
Ignacio Ribas Taléns	115
Gerard Claret Serra	121
25 anys de Fundació, 171 estudiants, 12 països	127

La Fundació Crèdit Andorrà ha complert 25 anys. Mirar cap enrere és fer memòria d'aquest quart de segle, en el qual la nostra prioritat ha estat sempre estar al costat dels ciutadans i del país, al servei de les persones.

Han estat uns anys de treball positiu i moltes vegades silencis, perquè ens agrada ser discrets però fermes en el nostre compromís d'avançar. La nostra contribució en el progrés social ha donat els seus fruits en molts projectes que hem tingut la sort de liderar o de compartir en els tres vessants d'actuació: l'educatiu, el social i el cultural.

El nostre objectiu últim ha estat sempre, i continua sent-ho, formar i capacitar el nostre entorn per fer front als reptes econòmics i socials. I ho hem fet amb l'esperit de sumar i que el nostre Banc fos un agent actiu i implicat en el desenvolupament integral dels ciutadans.

L'any 1987 el Consell d'Administració de Crèdit Andorrà va decidir crear una fundació per al país. Avui, 25 anys després, pensem que ha demostrat la seva raó de ser. Quan es va constituir, es van establir clarament dos eixos fonamentals que havien de marcar la pauta de les seves actuacions: que reflectís la vocació de servei al país del nostre Banc i que es preocupés per formar i contribuir al progrés dels ciutadans d'Andorra des de tots els vessants.

La realitat del país en aquest quart de segle ha canviat molt. Hem vist com Andorra ha sabut integrar noves realitats. Ens hem adaptat a aquests canvis, atenent de manera prioritària les necessitats formatives i socials, sense perdre mai de vista la nostra missió de contribuir a un present i a un futur amb qualitat de vida. Seguirem adaptant-nos als canvis, entenent-los sempre com a nous reptes per a tots.

La satisfacció més gran que tenim és el suport constant dels ciutadans a les nostres iniciatives. La seva resposta és sempre molt engrescadora i ens anima a seguir. En molts casos hem creat vincles de col·laboració per tirar endavant projectes que tots sols potser no haurien arribat mai a bon port. A totes les persones i institucions amb les quals hem tingut el plaer de col·laborar, des d'aquí els fem arribar el nostre més sincer agraïment i reconeixement.

Estem amb les persones i per a les persones. No ens cansarem de comprometre'ns amb tot el que suposi fomentar el talent per contribuir, en definitiva, al progrés econòmic, social i sobretot humà d'Andorra.

Antoni Pintat Santolària

President del Patronat de la Fundació Crèdit Andorrà

Les persones són el centre sobre el qual es vertebran les organitzacions i les societats, perquè són elles les que donen sentit a qualsevol iniciativa que es pugui prendre. Aquest principi humanista defineix molt bé la nostra personalitat, i la visió que va portar el Consell d'Administració a crear la nostra Fundació l'any 1987.

Ens calia una eina eficaç a través de la qual poguéssim desenvolupar ordenadament una tasca formativa, social i cultural. Formativa, perquè la pedagogia és la peça fonamental de l'aprenentatge, sense el qual no podem progressar. Social, perquè posàvem al davant de tot les persones, els ciutadans. Cultural, perquè poguéssim recollir la riquesa de la sensibilitat artística del país, fer-ne gaudir la societat i donar-la a conèixer a l'exterior.

La Fundació Crèdit Andorrà va néixer amb un clar compromís d'identificació amb Andorra i la seva gent. Exemplifica la voluntat de servei que des de sempre ens ha guiat i que ens continuarà guiant. Som una institució financera sensible a tot el que ens envolta i ens sentim part activa del desenvolupament econòmic i social del país.

25 anys de treball dirigit a fomentar el coneixement i a millorar la qualitat de vida de les persones és una trajectòria que mereix ser plasmada i englobada en una publicació. I ho hem volgut fer donant veu a algunes de les persones amb les quals hem tingut la sort i l'immens plaer de coincidir. Els seus records, les seves paraules són la millor expressió de la nostra labor social.

En nom de Crèdit Andorrà i en el propi, vull expressar el nostre més sincer agraïment a totes aquelles persones que ens han ajudat a arribar fins aquí, especialment a les que, amb la seva implicació, ens han ofert el testimoni viu de 25 anys de projectes educatius, de desenvolupament social i cultural. També, a totes les institucions, públiques i privades, amb les quals compartim un objectiu comú i treballem plegats per dur-lo a terme. La suma d'esforços és la millor fórmula perquè el país en surti guanyador.

Avui, tots plegats ens sentim satisfets de la feina feta a la Fundació Crèdit Andorrà, perquè creiem que hem assolit el seu objectiu fundacional: estar al servei de les persones i del país. Ho fem amb ganes, amb decisió. I així continuarem.

Josep Peralba Duró
Conseller delegat de Crèdit Andorrà

A group of approximately 15 people, likely students and teachers, are posed outdoors in front of a stone wall. They are holding various string instruments, including violins, violas, cellos, and a double bass. The group is dressed in casual attire, and the setting appears to be a courtyard or garden area.

25 anys de la Fundació

1993

1993
Es presenta oficialment l'Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra (ONCA).

1994

1994
La Fundació Crèdit Andorrà i el Govern d'Andorra esdevenen els patrocinadors oficials de l'Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra (ONCA).

1995

1995
Es constitueix l'Associació de Becaris de la Fundació Crèdit Andorrà, que fomenta la relació entre els antics becaris i promou activitats.

1993

1993
El 14 de març s'aprova per referèndum la Constitució del Principat d'Andorra.

1994

1994
S'obre al públic Caldea, el balneari d'aigües termals.

1995

1995
El consell General aprova les anomenades *lleis bancàries*, que es completen amb la Llei del secret bancari i la Llei de lluita contra el blanqueig de diners, recollides en el Codi Penal.

1993

El 28 de juliol Andorra esdevé el 184è Estat de l'Organització de les Nacions Unides (ONU).

Andorra s'adhereix a la Unesco (Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura).

El Codi de la nacionalitat preveu la naturalització per a les persones residents a Andorra des d'abans del 1960.

1994

Es constitueix la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra (CCIS).

Andorra és admesa com a membre del Consell d'Europa.

Entra en funcionament el nou hospital Nostra Senyora de Meritxell.

1996

1996
Es forma la primera junta directiva de l'Associació de Becaris de la Fundació Crèdit Andorrà, presidida per Núria Risco. L'acompanyen Marc Jover, Ludmilla Lacueva, Susanna Vela, Bartumeu Gabriel, Adolf Vilanova i David Betbesé.

1997

1997
Coincidint amb el 10è aniversari de la Fundació, es presenta la primera memòria d'activitats i s'edita un llibre recull amb els estudiants becats.

Mor Narciso Yepes i el Festival d'Ordino incorporarà a partir d'ara el nom del compositor en la seva denominació oficial.

1998

1998
Jaume Casal i Vall és nomenat nou president del Patronat de la Fundació.

Es constitueix l'Associació Festivals d'Ordino, entre el Comú d'Ordino i la Fundació Crèdit Andorrà, per promoure iniciatives musicals, com el Festival Internacional Narciso Yepes i el Concert de Cap d'any.

1996

1996
Una allau de neu a Arinsal provoca grans danys materials, amb el soterrament dels blocs d'habitatges Amadeus, Prats Sobirans i Peu de Pistes.

1997

1997
Comencen les emissions regulars d'Andorra Televisió (ATV).

Neix la Universitat d'Andorra, que agrupa l'Escola d'Infermeria, l'Escola d'Informàtica i el Centre d'Estudis Virtuals.

Andorra ingressa en l'Organització Mundial de la Salut (OMS).

1998

1998
Es commemoren els 250 anys del *Manual digest* d'Antoni Fiter i Rossell, compilació de la història, el govern i els usos i costums d'Andorra redactada el 1748.

Es declara oficialment el 14 de març com a Dia de la Constitució.

1996

Andorra és admesa a l'Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE).

25 anys d'història

25 anys de la Fundació

1999

1999
Comença el programa de cursos d'informàtica dirigits a la gent gran.

Amb la Fundació Internacional Josep Carreras i el Govern d'Andorra, la Fundació impulsa el registre de donants de medul·la òssia (Redmo) per lluitar contra la leucèmia.

Es crea la Fundació Amics dels Orgues de les Valls d'Andorra, constituïda per la Fundació Crèdit Andorrà i l'Arxiprestat d'Andorra per promoure la cultura organística al país, i es crea el Festival Internacional d'Orgue del Principat d'Andorra.

2000

2000
Se supera el llindar de les 100 beques atorgades per la Fundació des de l'inici del programa, el 1988.

Neix la Jove Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra (Jonca), gestionada per la Fundació ONCA, com a plataforma de llançament de nous artistes.

2001

2001
La Fundació, l'Institut d'Estudis Andorrans, la Universitat d'Andorra i el Consell Superior de la Justícia impulsen el primer curs del Postgrau de dret andorrà.

Es constitueix la Fundació ONCA, gestionada per la Fundació Crèdit Andorrà i el Govern d'Andorra.

Es presenta *L'estudi sobre la joventut al Principat d'Andorra*, elaborat per Càritas Andorrana i la Fundació.

La Fundació i el Govern d'Andorra creen les beques Fulbright, per a estudis de postgrau en universitats dels EUA.

2002

2002
Antoni Pintat és nomenat President del Patronat de la Fundació Crèdit Andorrà i Josep Peralba, Conseller Delegat - Director General de Crèdit Andorrà, n'assumeix el secretariat.

S'amplia la convocatòria del programa de beques de la Fundació als estudis de formació professional en turisme.

Es distribueix la maleta "Visca el color" a tots els centres escolars de segona ensenyança com a material pedagògic.

2003

2003
La Fundació i Càritas Andorrana presenten el *Diagnòstic social 2001*, una radiografia de la realitat social del país.

S'inicia el programa *La salut al dia*, per la millora de la salut i de la qualitat de vida de persones afectades de diabetis, esclerosi múltiple, Parkinson, Alzheimer, càncer, celiaquia, fibromiàlgia, síndrome de la fatiga crònica, al·lèrgies, intoleràncies, malalties mentals.

Es crea l'Associació de Gent Gran Voluntària (AVIM) en col·laboració amb la Fundació, que fa tasques de voluntariat per ajudar gent gran.

2004

2004
La Fundació firma el conveni marc amb la Universitat d'Andorra pel qual es garanteix el Postgrau de dret andorrà, el cicle de perfeccionament professional, el curs de formació continuada Òpera oberta i la biblioteca digital.

1999
S'inaugura el museu antropològic de Casa Cristo, a Encamp.

El Consell General aprova el nou Codi de la Circulació i entra en vigor l'obligatorietat de l'ús del cinturó de seguretat i la prohibició de fer servir el telèfon mòbil mentre es condueix.

2000
Andorra signa la Carta Social Europea, del Consell d'Europa.

Entra en vigor la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial.

2001
El Consell General aprova el Tractat trilateral entre Andorra, França i Espanya, que regula la lliure circulació de persones nacionals dels tres estats i d'estats tercers (el text entrarà en vigor el 2003).

2002
S'obre al públic el túnel d'Envalira, que millora les comunicacions entre el Principat i el sud de França.

L'1 de gener entra en circulació l'euro com a moneda d'ús habitual.

2003
El Consell General aprova la Llei sobre el contracte de treball i la Llei de protecció de dades personals.

2004
Andorra ratifica la Carta Social Europea revisada, que entra en vigor el gener del 2005.

La Unesco inscriu la vall del Madriu-Perafita-Claror a la llista del patrimoni mundial en la categoria de paisatge cultural.

25 anys d'història

25 anys de la Fundació

2005

2005
Crèdit Andorrà adquireix CaixaBank.

2006

2006
La Fundació CaixaBank s'integra en la Fundació Crèdit Andorrà.

L'orquestra Nacional de Cambra d'Andorra es transforma en l'Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra.

2007

2007
La Fundació edita el Diccionari Enciclopèdic d'Andorra (DEA), la primera obra enciclopèdica amb el Principat com a únic àmbit de referència.

S'inauguren les noves instal·lacions de L'espai, el centre social d'activitats de la gent gran creat per la Fundació.

2005

2005
Es modifica la Llei de la nacionalitat, que fixa en 20 els anys de residència necessaris per optar a la naturalització.

2006

2006
Es posa en funcionament el túnel del Pont Pla, que uneix Andorra la Vella i la Massana.

2007

2007
Andorra i Portugal tanquen l'acord bilateral, que garanteix un tracte preferencial als nacionals respectius.

25 anys d'història

2008

2008
La Fundació i el Govern d'Andorra col·laboren per al programa d'ajuts periòdics a l'estudi de postgraduats de tercer cicle.

Se signa el conveni amb el Govern per impulsar les activitats de l'Estratègia nacional per la nutrició, l'esport i la salut.

La Fundació, la Barcelona Graduate School of Economics (GSC) i el Govern creen el Premi Internacional Calvó Armengol, en memòria de l'exbecari, economista, enginyer i expert en ciències socials Antoni Calvó.

Es firma el conveni amb la Universitat d'Andorra per ampliar el nombre de llevadores que prestin serveis en el sistema sanitari nacional.

2009

2009
L'Associació de gent gran voluntària (AVIM) supera els 200 socis, que es beneficien de les diferents activitats que desenvolupen a L'espai.

Càritas impulsa el banc d'aliments, amb la col·laboració de la Fundació Crèdit Andorrà.

2010

2010
Entra en vigor la Llei de fundacions, a la qual s'adeqüen la Fundació Crèdit Andorrà, la Fundació ONCA i la Fundació ENA, i es dissol la Fundació Amics dels Orgues.

Es lliura el primer Premi Internacional Calvó Armengol, a l'economista Ester Duflo.

2008

2008
La pista L'Avet de Soldeu acull una prova de la Copa d'Europa d'esquí femenina.

2009

2009
Andorra i França signen el conveni d'intercanvi d'informació fiscal.

S'instaura el primer subsidi d'atur, de 916 euros mensuals.

2010

2010
Andorra signa amb Espanya l'intercanvi d'informació en matèria fiscal.

Es realitza la primera emissió de deute públic, de 100 milions d'euros en lletres del tresor amb un termini d'amortització d'un any.

25 anys de la Fundació

2011

2011
Es presenta l'estudi Andorra: *Diagnòstic social* 2010, promogut per Càritas i la Fundació.

Alimentem esperances és el lema per a la col·laboració de la Fundació amb el banc d'aliments de Càritas.

L'espai supera les 6.000 inscripcions als diferents cursos i tallers des del 1999.

2012

2012
Abril: s'inicia la signatura dels convenis de col·laboració amb les diferents associacions de malalts del programa *La salut al dia*.

2012
Juny: Roland Fryer, sociòleg de la Universitat de Harvard, rep el segon Premi Internacional Calvó Armengol.

La Fundació impulsa una iniciativa d'inserció laboral pionera al país amb l'Agència de Treball amb Suport (Agentas).

2012
Setembre: s'inicia el programa d'obtenció d'unitats de cordó umbilical, promogut conjuntament pels governs d'Andorra i d'Espanya, l'Organització Nacional de Trasplantaments espanyola, el Banc de Sang i Teixits de Catalunya, la Fundació Internacional Josep Carreras per la lluita contra la leucèmia, el Servei Andorrà d'Atenció Sanitària i la Fundació Crèdit Andorrà.

2012
Octubre: el Festival Narciso Yepes celebra la 30a edició sota l'organització del Comú d'Ordino i de la Fundació Crèdit Andorrà, amb un homenatge al 15è aniversari de la mort del mestre Narciso Yepes.

2012
Desembre: 25è aniversari de la Fundació Crèdit Andorrà.

25 anys al servei de les persones

2011
Escaldes-Engordany acollirà durant un any la Capitalitat de la Cultura Catalana, que per primer cop en la història té lloc a Andorra.

S'inaugura la nova seu del Consell General.

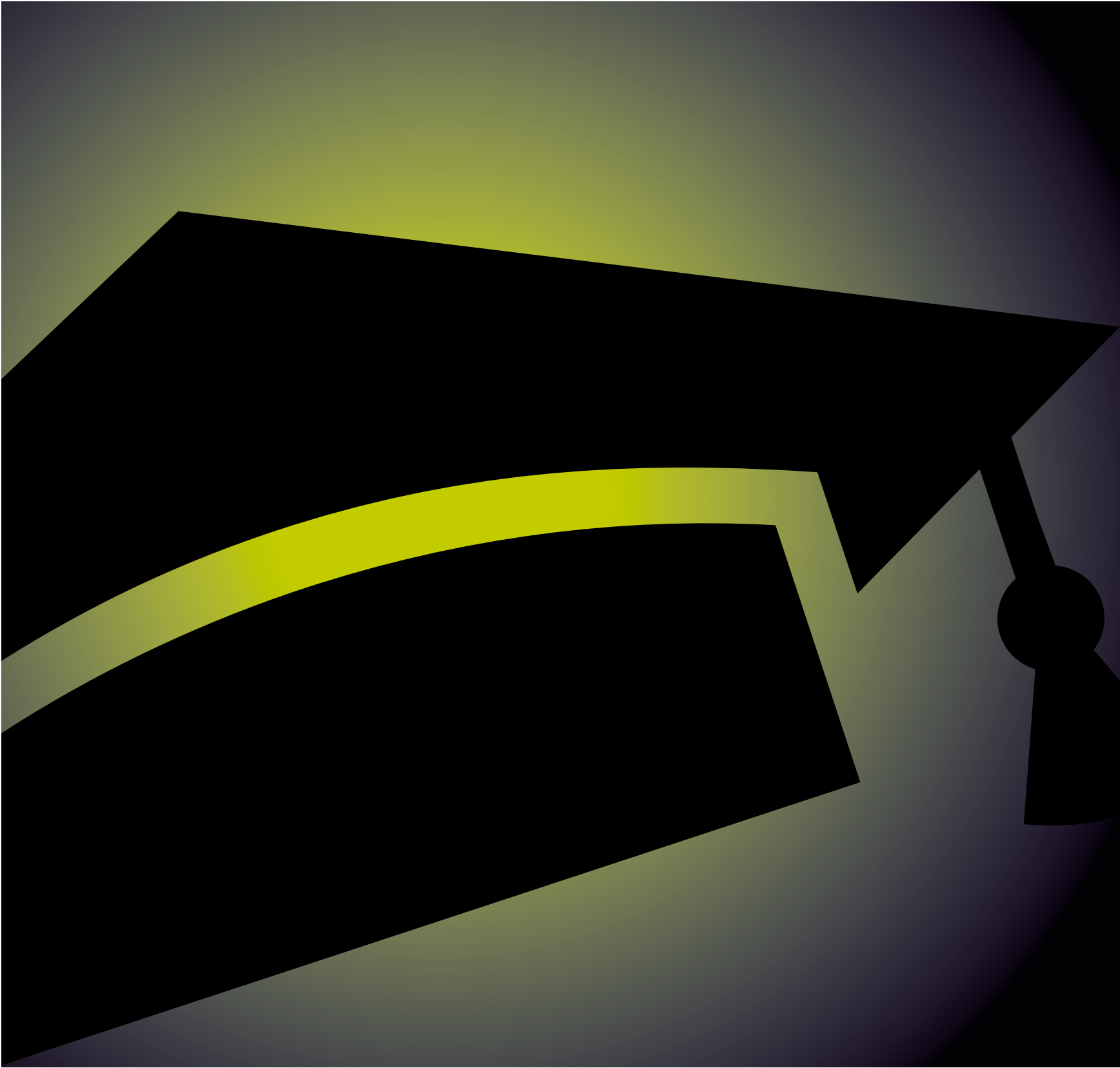
Andorra ratifica l'acord monetari amb la Unió Europea.

2012
Febrer: Andorra acull per primera vegada, del 10 al 12 de febrer, tres proves de la Copa del Món d'esquí alpi, a Soldeu.

2012
Juliol: S'inaugura el túnel de les Dos Valires, que uneix les parròquies d'Encamp i de la Massana.

25 anys d'història

al servei de l'educació

La formació és la porta oberta a les oportunitats, per la qual cosa l'educació és i ha de ser un dels pilars bàsics sobre els quals se sustenta un país. Així ho entenem a la Fundació, que des de fa un quart de segle ha centrat les activitats a garantir i possibilitar una formació de qualitat al conjunt de la població del país, i en particular als joves, els encarregats de construir l'Andorra del futur. Així, el programa de beques, amb el qual vam iniciar la nostra activitat, ha permès a més de 170 estudiants accedir a un ajut per seguir estudis superiors a l'estranger. La dermatòloga Ester Zamora n'és una: "Vaig ser de les primeres a beneficiar-me del programa de beques de la Fundació Crèdit Andorrà. Em va permetre ampliar a l'Hospital Clínic de Barcelona els estudis en dermatologia, especialitat que exerceixo a Andorra des de fa vint anys."

Antoni Pintat Santolària

Antoni Pintat Santolària té 73 anys. Va néixer a Sant Julià de Lòria, està casat i és pare de tres fills. És el president de la Fundació Crèdit Andorrà.

DES DEL PRIMER MOMENT VAM CREURE EN L'EDUCACIÓ COM A MOTOR GENERADOR DE L'ANDORRA DEL FUTUR

Què representa per a vostè la Fundació Crèdit Andorrà?

Significa la materialització del nostre compromís amb la societat. Encarna els valors que Crèdit Andorrà ha volgut transmetre al llarg dels anys: la vocació de servei envers la comunitat i la voluntat de treballar pel desenvolupament del país. La posada en marxa de la Fundació, ara fa 25 anys, va respondre precisament a aquest desig de contribuir a la construcció d'una Andorra més sòlida, donant suport a les necessitats de la població andorrana en els àmbits social, cultural i sobretot educatiu, que des de sempre n'ha estat l'eix vertebrador.

I per què l'educació com a punt de partida?

La formació de les persones és un element essencial per al progrés –social, econòmic, cultural...– de qualsevol so-

cietat, i des del primer moment vam creure en l'educació com a motor generador de l'Andorra del futur. La Fundació va iniciar el recorregut centrant-se en l'educació, conscients que era la manera –sinó l'única, sí la més important– de proporcionar a les noves generacions tots els mitjans per assumir els reptes a què havia de fer front una Andorra que caminava amb pas ferm cap a la societat moderna i global que és ara. Vam treballar en el present però amb la vista i la ment posades en el futur.

Com es va plasmar aquest treball de futur?

Entenent que la formació dels nostres joves era un element essencial per encarar aquests reptes de futur, vam crear com a projecte embrionari de la Fundació el programa de beques de postgrau, que continua sent avui un dels pilars de

la nostra institució. Des del 1988, més de 170 joves del país s'han beneficiat d'ajudes acadèmiques per seguir, ampliar o aprofundir els estudis superiors (màsters, doctorats o postdoctorats) en universitats d'arreu del món. I l'any següent, vam estendre la iniciativa en el sector del turisme i l'hoteleria, conscients de la importància d'aquests dos sectors en el desenvolupament econòmic d'Andorra.

L'EXPERIÈNCIA AL LLARG
D'AQUESTS 25 ANYS ENS
DEMOSTRA QUE POSAR
L'EDUCACIÓ AL CENTRE
DE L'ACTIVITAT DE LA
FUNDACIÓ HA ESTAT UNA
OPCIÓ ENCERTADA

Un compromís que continua a dia d'avui...

A banda de les beques pròpies, la Fundació Crèdit Andorrà ha participat en el patrocini de les beques Fulbright, d'especialització o doctorat, per a dos joves andorrans titulats superiors que vulguin cursar estudis de postgrau en centres universitaris nord-americans. També, conjuntament amb el Govern d'Andorra, hem col·laborat en el finançament de les beques de tercer cicle que convoca el

ministeri d'Educació i Joventut, i el 2009 vam constituir el Premi Internacional Calvó Armengol, en memòria del professor Antoni Calvó Armengol, que precisament també havia estat becat per la Fundació. És un premi molt especial, que reconeix la feina d'economistes i d'investigadors socials menors de 40 anys, i s'atorga cada dos anys, per part del Govern d'Andorra, la Barcelona Graduate School of Economics i la Fundació.

I com a reflex de la vocació de servei al país de Crèdit Andorrà, la Fundació va signar un acord de col·laboració amb la Universitat d'Andorra pel qual dóna suport a diversos programes formatius, com ara el cicle de perfeccionament professional, el Postgrau en dret andorrà andorrà, el curs de formació continuada Òpera Oberta o la formació per a llevadores.

Aquest compromís de la Fundació Crèdit Andorrà pel progrés social i educatiu del país es fa palès amb una àmplia xarxa de col·laboracions amb les principals institucions del país.

Sí, intentem crear sinergies amb institucions capdavanteres en els tres àmbits d'actuació de la Fundació: l'educatiu, el social i el cultural. En aquest sentit, des de la Fundació mantenim una estreta col·laboració amb el Govern d'Andorra i amb la Universitat d'Andorra. I fora del Principat, també col·laborem amb la

Barcelona Graduate School of Economics (Barcelona GSE) per atorgar el Premi Internacional Calvó Armengol, a més de donar suport a les activitats que s’organitzen en el marc de la Càtedra Crèdit Andorrà de Mercats, Organitzacions i Humanisme de l’IESE.

Tornant al programa amb què es va iniciar la Fundació Crèdit Andorrà, en quins àmbits s’han format els joves becats?

Les beques de la Fundació Crèdit Andorrà s’atorguen anualment a universitaris, andorrans o residents al país des de fa almenys cinc anys, que han finalitzat els estudis i que volen seguir a l’estranger una formació de postgrau, ja sigui un màster, un doctorat o un postdoctorat. No estan limitades a cap especialitat en concret, perquè, com ja he dit, la voluntat de la Fundació ha estat des de l’inici contribuir al desenvolupament i al progrés d’Andorra a través de la formació dels seus ciutadans. Des del 1988, les beques, que són de mèrit, han beneficiat més de 170 estudiants de totes les disciplines, des d’economistes fins a metges, llicenciats en dret, enginyers, biòlegs, lingüistes o historiadors. En cap moment ens vam plantejar la possibilitat de becar joves en estudis més propers a l’activitat pròpia del Banc; hauria estat una contradicció amb els valors i l’essència de la Fundació.

I amb el pas dels anys es va constituir l’Associació de Becaris de la Fundació Crèdit Andorrà.

Set anys després de la posada en marxa de la Fundació, ens vam adonar de la necessitat de no perdre els coneixements adquirits pels joves que havíem becat. Volíem, a més, promoure la relació entre els antics becats, perquè compartissin coneixements i experiències. Des de l’Associació de Becaris de la Fundació Crèdit Andorrà s’organitzen conferències que són impartides pels mateixos integrants de l’Associació. L’objectiu és oferir-los l’oportunitat de difondre els coneixements i l’experiència adquirits al conjunt de la societat andorrana, que d’aquesta manera també pot veure la important feina que duu a terme la Fundació per formar els nostres joves amb vista a aconseguir una Andorra més competitiva i més preparada en un entorn cada cop més exigent.

SEGUIREM ATORGANT
BEQUES, SEGUIREM
DIFONENT
CONEIXEMENT I NO
ENS CANSAREM DE
COMPROMETRE’NS
AMB TOT EL QUE SUPOSI
FOMENTAR EL TALENT

Què creu que representa per a un jove andorrà rebre una beca de la Fundació Crèdit Andorrà?

Els estudis són una porta oberta a les oportunitats per als nostres joves, tant al país com a l’exterior, una oportunitat per conèixer altres països i crear coneixement compartit. Aquest és un dels motius pels quals la Fundació Crèdit Andorrà ha cregut en la formació com a base fonamental del creixement i el desenvolupament social del país i ha construït, al voltant d’aquesta base, un conjunt de programes per proporcionar als nostres joves la millor preparació possible. L’experiència al llarg d’aquests 25 anys ens demostra que posar l’educació al centre de l’activitat de la Fundació ha estat, ja aleshores, una opció encertada.

Com ha contribuït la Fundació a millorar la qualitat de l’educació a Andorra?

La Fundació es va constituir amb la voluntat de contribuir al progrés del país, de col·laborar amb les diverses institucions educatives i, sobretot, de proporcionar als ciutadans d’Andorra les eines i els mitjans necessaris perquè, també ells, poguessin ser participants del desenvolupament econòmic i humà del Principat. Per això penso que no es pot parlar tant de millorar i sí molt més de col·laborar. La Fundació ha intentat donar resposta a les diferents necessitats educatives d’Andorra, tant des del punt de

vista acadèmic (beques, ajudes per a estudis de postgrau o d’especialització...) com des d’un àmbit més general, amb l’organització de cursos, tallers, seminaris i conferències adreçats al conjunt de la població. Calen llicenciats, doctorands o màsters, però també ens calen persones ben formades en la seva feina, i la Fundació pretén que hi tinguin cabuda totes les propostes formatives.

Com veu el futur de la Fundació Crèdit Andorrà en aquest àmbit?

Des de la Fundació seguirem mantenint un compromís ferm i convençut amb l’educació, ja que considerem que és un dels pilars fonamentals de la societat. Si Andorra vol fer front als reptes de futur que li esperen necessita una societat ben preparada, crítica, que actuï amb criteri i responsabilitat, i això només s’aconsegueix amb una base educativa sòlida i de qualitat. Els nostres joves universitaris han de poder tenir l’oportunitat d’accedir a les universitats més importants del món per formar-se, i la Fundació seguirà treballant per proporcionar-los aquesta oportunitat. Paral·lelament, els professionals de tots els àmbits que treballen dia a dia per tirar endavant el país han de gaudir de la possibilitat d’estar en contacte amb el coneixement, i en aquest sentit la Fundació també continuarà donant-los suport a través de cursos, xerrades o seminaris. Seguirem atorgant

beques, seguirem difonent coneixement i no ens cansarem de comprometre’ns amb tot el que suposi fomentar el talent per contribuir en definitiva al progrés econòmic, social i sobretot humà d’Andorra.

Francesc Camp Torres

L'ESTRANGER ÉS UNA FONT D'OPORTUNITATS I CONTACTES. ELS JOVES HAN DE SORTIR

Francesc Camp Torres. Ministre de Turisme i Medi Ambient del Govern d'Andorra. Té 45 anys, està casat i és pare de dues nenes. Viu a Canillo. Va estudiar Econòmiques a Tolosa, on també va ser alumne de la primera promoció (1990-1991) del màster d'Estadística i Econometria, becat per la Fundació Crèdit Andorrà.

Amb els números i l'estadística, aquest andorrà va posar fil a l'agulla d'uns estudis universitaris reforçats amb un màster que el va acabar d'encaminar cap a la investigació de mercats. La beca amb què es va poder costejar el màster va ser la finestra per la qual va veure el seu camí. El màrqueting ha esdevingut el fil conductor de la seva vida professional, avui al servei del seu país.

Què en guarda d'aquell curs 1990-1991 a Tolosa?

Va ser l'any del màster. Fins aleshores, com qualsevol que estudia una carrera massiva com ho és Econòmiques, t'has d'espavilar pel teu compte. Ets a fora de casa i el suport més proper de la família no el tens. Jo estava sol lluitant contra els elements. Era una formació molt teòrica, sen-

se gaire ajuda dels professors, perquè hi havia molts alumnes. Però arribes al màster i el canvi és brutal. Amb només uns 30 alumnes, els lligams amb els companys i amb el professorat s'estrenyen. Fas més pinya i els estudis són més pràctics, els trobes més sentit. Quan acabes els exàmens i obtens el màster és molt gratificant, però amb el temps t'adones que el que és important són les pràctiques. Allà és on pots tenir la sort de caure en una bona empresa, i jo la vaig tenir. Vaig estar en una consultora petita, però tot i això vaig aprendre a treballar en equip, a fer la feina ben feta, a entregar-la en els terminis establerts, els valors d'empresa que encara avui tinc com a vàlids.

Sense la beca de la Fundació Crèdit Andorrà, hagués fet igualment aquell màster?

Penso que no. Crec que m'hagués posat

a treballar en una empresa d'Andorra... I en aquells moments no hi havia consultoria en màrqueting ni en recursos humans, era bastant limitada l'oferta. Sense la beca i el màster potser avui no seria on sóc. Els estudis a fora d'Andorra no són barats i l'aportació financera de la beca et permet assumir-ne el cost. Jo vaig triar Tolosa perquè la seva universitat de Ciències Socials i Econòmiques és una de les més avançades d'Europa.

SÓC UNA PERSONA
DEL MÓN DE L'EMPRESA,
EM SENTO MÉS CÒMODE
EN EL MÓN COMERCIAL
I DEL MÀRQUETING.
PER A MI SER MINISTRE
ÉS UN PARÈNTESI

I les pràctiques, podia triar on fer-les? Per què Barcelona?

Volia conèixer la ciutat, canviar d'aires. Barcelona no em va costar gens. Hi ha més diferències culturals de Tolosa a Andorra que d'Andorra a Barcelona. Tot i que també una cosa és estudiar i l'altra és treballar, és una altra manera de viure. Per molt que hi pugui haver universitats a Andorra, penso que el millor, quan un és jove, sempre que es pugui i per això hi ha

Francesc Camps, actual ministre de Turisme i Medi Ambient d'Andorra, pensa que sense la beca de la Fundació potser avui no seria on és.

les beques, és sortir del país. L'estranger és una font d'oportunitats, d'experiència i de contactes. És molt enriquidor sortir, encara que només sigui uns mesos. Quan tornes, tot ho relativitzes més.

Acabada la beca, què va fer?

Em vaig quedar gairebé cinc anys a l'empresa on vaig fer les pràctiques, la consultora de mercats PRM Internacional. Allò va ser com una segona carrera de quatre anys més, va ser molt enriquidor. Vaig aprofitar per impartir classes d'estadística aplicada a la investigació de mercats i al màrqueting, a la Universitat de Barcelona i en alguns MBA, tant públics com privats.

Per què va tornar a Andorra?

Per motius personals, hi tenia la parella i arriba un moment en què has de decidir. I jo vaig optar per tornar. Vaig treballar cinc mesos a Perfumeries Júlia, una etapa curta perquè ja tenia al cap muntar la meua pròpia consultoria, on vaig estar del 1995 al 2002. Des d'aleshores i fins al 2009 em vaig incorporar al departament de màrqueting de Crèdit Andorrà. Del 2009 al 2011 vaig tornar a la consultoria, a l'empresa que vaig crear, amb els socis que tenia; fèiem analítica de dades *business intelligent*. I, el 2011, em van oferir el lloc de ministre.

La Fundació Crèdit Andorrà li va donar una beca i, amb el que va aprendre va acabar treballant per a Crèdit Andorrà. Un interessant cercle tancat.

Amb Crèdit Andorrà sempre hi he tingut relació d'una manera o d'una altra... Als estius, abans de fer el màster, treballava al departament d'informàtica, mentre estudiava. I la meua etapa allà com a director de màrqueting va ser una experiència molt enriquidora i interessant; per a mi va ser continuar en l'aprenentatge del màrqueting. Si una ciència no és exacta és el màrqueting, sinó que és a base d'anar canviant tipus d'accions per dirigir-te al mercat i intentar captar clients. Ara he canviat de sector d'activitat, però utilitzo les mateixes eines.

Primer ho va aplicar en l'empresa i ara, en l'àmbit turístic, ho aplica al país. On és més difícil?

En el context econòmic complicat ara a Andorra, serà difícil sortir-se'n a curt termini. Però crec que aquest Govern està fent el necessari per fer els canvis legislatius i dotar-se de les eines òptimes per ser competitius com a país. Sento que és el millor moment per aportar al país el que hem acumulat de coneixement i pràctiques; jo, vint anys de treball i feina. Treballar pel teu país és molt gratificant i un honor. Tu aportes el teu coneixement i pràctica, i tens un retorn, la satisfacció de treballar per la teua gent. I això no ho tenia previst en la meua carrera. No m'ho esperava.

No s'havia dedicat mai abans a la política?

Només un parell d'anys. Visc en una paròquia, Canillo, amb molt pocs votants, i vaig estar al comú, però vaig dimitir perquè no m'hi podia dedicar. El càrrec de conseller de comú, tot i estar molt poc valorat i tenir molt poca visibilitat, demana moltes hores de dedicació. Jo sóc una persona d'empresa, em sento més còmode en el món comercial i del màrqueting; per a mi ser ministre és un parèntesi. Bé... ho hauria de ser per a qualsevol polític, però jo no crec que després de la meua etapa de ministre continuï fent política. Jo em vull dedicar al món de l'empresa.

INTENTAR CANVIAR LA
DINÀMICA DEL PAÍS
ÉS UN REpte MOLT
INTERESSANT
I ENGRescADOR. SI HO
ACONSEGUIREM? EL
TEMPS HO DIRÀ

Mentrestant, aporta el seu gra de sorra i en un moment important per al país.

Sí. És un moment duríssim, molt difícil. En un context de crisi, no hi ha bona percepció dels polítics; ja no n'hi havia, crec, en els darrers anys i ara s'ha accentuat. Però

intentar canviar la dinàmica del país és un repte molt interessant i engrescador. Si ho aconseguirem? El temps ho dirà. Això és una carrera de fons, no són els 100 metres llisos, és una marató. Quatre anys de feina i de canvis i després ja ho veurem si ho aconseguim, tot i que no depèn només de nosaltres, també hi ha els factors externs, com la crisi dels països veïns, sobretot d'Espanya. Però és una gran experiència.

Quins són els seus deures com a ministre?

Tinc dos ministeris al meu càrrec, el de Turisme i el de Medi Ambient. En medi ambient, Andorra ha millorat molt els darrers anys en gestió de residus i tractament d'aigües. Hem de supervisar projectes constructius, plans d'urbanisme; de tot el que tingui components mediambientals n'hem de gestionar els permisos. S'ha avançat molt i hem de mantenir-ho. En turisme, volem fer un canvi radical de la gestió. Intentem que els organismes que es dediquen al turisme que depenen del Govern, i sobretot Andorra Turisme, que és l'empresa pública que gestiona el turisme d'Andorra, sigui competitiva i torni a créixer, després d'una pèrdua de turistes els darrers anys. Aquest sí que és un repte important i crític. El turisme és, juntament amb el financer, un dels sectors d'activitat principals, i hem de ser molt competitius. S'ha de reestructurar i posar al dia la maquinària turística del país. Un exemple és la

presència *on-line* d'Andorra, per donar a conèixer, explicar i vendre tot el que és Andorra, molt més que esquí i compres. Hem de potenciar el turisme de muntanya, ple d'opcions esportives i d'oci durant l'estiu i el turisme de salut, amb un bon exemple ja consolidat com Caldea. En el procés d'obertura econòmica que impulsem, un dels objectius és atraure la inversió d'empreses estrangeres de noves tecnologies, de salut i altres que necessitaran mà d'obra qualificada, i també que vinguin més marques comercials.

En el seu càrrec, què és important no perdre mai de vista?

Que quan prens una decisió, ha de ser per l'interès general. Les persones, davant d'un projecte, miren la seva parcel·la i interessos, però en canvi tu t'has de preguntar: 'És bo per a Andorra?'. I si ho és, ho tires endavant. És una obligació que tenim.

Cristina Pérez García

ENCARA M'EMOCIONO CADA COP QUE POSO UN NADÓ ALS BRAÇOS DELS PARES

Cristina Pérez García. Va néixer a Sant Julià de Lòria fa 33 anys. Està casada i és mare d'un nen de 7 anys i d'una nena de 5. Va estudiar Infermeria a la Universitat d'Andorra, una institució que rep el suport de la Fundació Crèdit Andorrà. La Cristina és una de les llevadores de l'hospital Nostra Senyora de Meritxell.

A la seva època, quan feia COU, tot-hom marxava fora d'Andorra a estudiar. La llibertat de viure fora de casa era un al·licient de vegades molt més gran que la carrera mateixa. Però la Cristina va haver de fer la selectivitat al setembre i en aquell petit retard es van desinflar les seves ganes de sortir. De fet, no sabia quina carrera triar. Va ser la seva mare qui li va saber vendre les seves aptituds d'ajuda als altres i la seva valentia en moments crítics, per suggerir-li que es fes infermera. “Sí, mai m'havia fet por mirar les ferides, no m'havia marejat mai. Jo estava ben perduda i va ser la meva mare, amb el seu instint, que va veure el meu camí”, reconeix.

Les proves per entrar a Infermeria a Andorra van anar bé i la Cristina va

començar tres anys de diplomatura a la Universitat d'Andorra (UdA). “Els estudis d'Infermeria a Andorra van sorgir de la necessitat d'infermeres i em sembla molt positiu, molt bo i molt humà que una fundació com la de Crèdit Andorrà destini una part dels seus beneficis per afavorir la formació dels joves i obrir camps en el pla laboral. Tant de bo ho fessin més bancs. I més en un moment de crisi com l'actual”.

No van ser tres anys fàcils. “Feia de nou del matí a sis de la tarda, amb només una hora per dinar; per tant, vaig descobrir el tupper. Cada tarda havia de fer treballs i, com que tenia els pares allà que em controlaven, no podia badar. Era realment dur, havies de treure un 7 per aprovar. Vam començar una vintena però només vam acabar nou”, resumeix. “Hi havia companys de Reus, de Grana-

Cristina Pérez es va allunyar temporalment dels seus dos fills, ben petits, per poder, avui, ajudar a portar-ne al món molts d'altres.

da, de Barcelona, de Lleida... perquè aquí no demanaven la selectivitat per entrar”. **Les pràctiques de final de curs les va fer a l’hospital Arnau de Vilanova de Lleida. Podia triar Barcelona o Lleida, però en aquesta darre-ra ciutat la Cristina hi tenia casa.** “Va ser fantàstic poder sortir i conèixer gent i altres maneres de treballar. Sortint a fora t’espaviles, i això és molt positiu”.

VAIG PARIR UN 15 DE
MAIG I EL 24 DEL MATEIX
MES ESTAVA ASSEGUDA
A CLASSE. ENCARA EM
FEIEN MAL ELS PUNTS

L’atenció primària era el que més atreia aquesta andorrana per dedi-car-s’hi professionalment, però la primera oferta de feina que va rebre va ser a quiròfan. “Encara no tenia el títol a les mans, ja em van oferir una pla-ça a quiròfan, i hi vaig anar”.

I, al cap d’un mes de ser allà, la van trucar d’atenció primària. Paral·lelament a la feina, la Cristina va treure’s un màster de Salut Pública i Comunitària a la Universitat de Bar-celona. Van ser dos anys de feina i estudis que li van servir també per

col·laborar amb l’UdA, impartint-hi classes puntuals durant quatre anys.

En un moment donat, del programa maternoinfantil de l’hospital, on s’ocupen de les dones abans i des-prés del part, li van proposar aten-dre les cures després del part. “Jo no en tenia ni idea, només havia fet al-gun petit curs sobre el tema. Però, des-prés de quatre formacions, em vaig llen-çar a la piscina”.

Allà es va despertar tot el que enca-ra avui la fa anar amb un somriure a la feina. “Veure les dones amb els na-dons em va encantar. I jo aleshores esta-va embarassada del meu segon fill”, expli-ca qui, novament, es va anar a trobar en el lloc i el moment adequats. “Al poc temps de ser allà, va sortir l’opció d’un concurs per accedir als estudis de lleva-dora, i m’hi vaig presentar. Ens van selec-cionar a una companya i a mi”.

Així va encetar dos anys d’un verita-ble esprint per treure’s la titulació com a llevadora amb la qual, segons el conveni marc en el qual va néixer, només és possible treballar a An-dorra. “Era un conveni entre el Servei Andorrà d’Atenció Sanitària, els ministe-ris d’Educació i Sanitat, les universitats d’Andorra i de Barcelona i la Fundació

Crèdit Andorrà”, especifica la Cristina, que, embarassada de vuit mesos, s’embarcava en aquella aventura. “Allò va condicionar moltíssim la meua vida familiar. Vaig parir un 15 de maig i el 24 del mateix mes estava asseguda a classe. Encara em feien mal els punts. Va ser dur, però molt gratificant. No ho canviaria per res del món.”

EL PRIMER PART
NO S’OBLIDA MAI

La Cristina es va allunyar temporalment dels seus dos fills, ben petits, per poder, avui, ajudar a portar-ne al món molts d’altres. “Sense el suport al cent per cent del meu home no ho hagués pogut fer. També de tota la família, pares, sogres... tenia tot un dispositiu que m’ho procurava tot perquè jo pogués estar pels estudis”.

De tota la seva formació com a llevadora, el moment que la Cristina recorda com a més gratificant va ser el dia que va assistir, tota sola, el seu primer part com a llevadora. “Va ser un nen que va pesar 4 quilos i 160 grams. Sempre me’n recordaré. Va ser a l’Arnau de Vilanova de Lleida. Em faltaven mans per fer-ho tot: agafar el nen de la matriu, tallar el cordó... Però vaig poder! Aquell dia vaig tornar a casa flotant”, rememora emocionada.

I, com ella mateixa diu, que cada dona és un món, des d’aquella primera experiència al quiròfan, amb les mans en cada nova vida, la seva carrera professional ha anat omplint-se d’anècdotes, humanes sempre. “Recordo una guàrdia en què varen coincidir set parteres alhora. Jo havia de controlar cada dilatació i ho feia enganxant etiquetes a cada dona amb els centímetres que anaven dilatant. Però de tot te’n surts”, diu satisfeta. “El millor d’un hospital ens toca a nosaltres. Treballem a la planta més alegre. I per això, el meu home sempre m’ho recorda: tens la gran sort d’anar contenta cada dia a la feina”.

Actualment, la Cristina és una de les onze llevadores de l’hospital de Nostre Senyora de Meritxell. Com totes les altres, la seva funció és fer costat a la dona embarassada des del minut zero i fins que torna a casa. “Fem classes de preparació per al part, l’ingrés de la dona quan ve a tenir la criatura, seguim la dilatació, l’acompanyem durant el part, recollim el bebè, els fem les cures a ell i a la mare, i fem el seguiment del puerperi, que inclou l’alletament i fins que torna a casa”, detalla. “Aquí a Andorra la llevadora només assisteix un part quan el ginecòleg de guàrdia no pot arribar a temps o quan el ginecòleg ve d’un altre país, on sí que està previst que les llevadores assisteixin tot el procés del part”. Aquest és un dels reptes

que la Cristina considera que “poc a poc anirà superant Andorra, el fet que la llevadora sigui la que està amb la dona en tot el seu cicle reproductiu, des de l’adolescència, amb la planificació i informació sexual, fins a la menopausa, inclosa l’assistència al part, sense necessitat de ginecòleg. Fins ara, a Andorra és el ginecòleg qui segueix l’embaràs i assisteix el part”.

ÉS MOLT GRATIFICANT
QUE ET RECORDIN PER
UNA COSA TAN BONA
COM ÉS DONAR LA VIDA

La Cristina és optimista en la progressiva ampliació de competències dels professionals com ella. Una de les accions en favor d’això és l’obertura d’una consulta per a la donació de cordó umbilical. “Les llevadores citem les embarassades per informar-les que poden donar sang i teixit del seu cordó, que enviarem al Banc de Sang i Teixits de Catalunya. I la idea és anar tenint cada cop més contacte amb elles.”

De totes les tasques que desenvolupa, la que més li agrada a la Cristina és el procés de dilatació. “És quan la dona és més vulnerable i més necessita una mà que la tranquil·litzi, una veu que li vagi dient que tot va bé, que entens el seu

dolor i que tot s’oblida quan el bebè neix. És un procés que pot durar de dues a dotze hores, i la dona et té a tu perquè l’ensenyis a respirar o a trobar la millor postura. Jo rescato tot el que em van fer a mi en els meus parts i recordo la feina de la llevadora com a molt necessària i maca. També m’agraden molt les classes de preparació per al part, m’encanten! Estableixes una relació molt propera amb les futures mares i, si coincideixes amb elles el dia que vénen a parir, és emocionant. Jo encara m’emociono cada cop que poso un nadó als braços dels seus pares després de nou mesos d’espera...”

En un país tan petit, no hi ha dia que la Cristina no es trobi pel carrer algun infant que va arribar a aquest món en les seves mans. “És molt gratificant que et recordin per una cosa tan bona com ho és donar la vida.”

Mira el vídeo de
l’entrevista escanejant
aquest codi QR

Sergi Tejero Cano

M'AGRADARIA AJUDAR L'EMPRESA FAMILIAR ANDORRANA A TENIR ÈXIT A L'ESTRANGER

Sergi Tejero Cano va néixer a Barcelona fa 30 anys, tot i que el seu lloc de residència habitual és a Andorra la Vella. Va estudiar Economia i Ciències Actuarials.

Està casat i fa dos anys va obtenir una beca Fulbright per cursar un MBA als Estats Units.

El Sergi va néixer a Barcelona, però només perquè a la seva mare se li va avançar el part. Ell és andorrà fins a la medul·la: recorda l'orgull que va sentir en veure la bandera andorrana a la porta de l'escola de negocis de la Universitat de Vanderbilt, als Estats Units, on se'n va anar a cursar un MBA. I assegura que tot el profit que ha tret dels dos anys tan lluny de casa el vol aplicar al seu país. Amb la beca que el Sergi va rebre per fer l'MBA, Andorra ha fet una inversió que l'èxit professional d'aquest estudiant pot retornar multiplicada.

Quan es va despertar en tu l'atracció per l'economia?

El meu pare és economista i potser el fet que des dels 14 anys ja comencés a parlar amb ell sobre com anava l'economia d'Andorra i dels altres països em va aca-

bar impulsant a triar els estudis d'Economia i Ciències Actuarials, que és l'estudi de temes com la tarificació d'assegurances i la valoració de riscos.

I la idea de fer un MBA et va venir de seguida?

Em vaig adonar del que volia fer en el tercer any d'Econòmiques. Vaig veure que els estudis d'Economia estaven molt avesats a una part molt teòrica. Vaig pensar que sortiria de la carrera amb una mancança impressionant des del punt de vista d'empresa. Podia fer uns models matemàtics molt complets sobre divises, però potser no tenia ni idea de màrqueting, d'operacions, i creia que això era un desavantatge. Aleshores, vaig assistir a una sessió informativa del màster de l'MBA de l'IESE i em vaig adonar que era el complement ideal per ser més exitós en el món empresarial.

El Sergi Tejero vol crear una consultora especialitzada en processos d'internacionalització d'empreses.

A què aspireu professionalment?

El meu desig és impulsar la meua empresa, un petit bufet de consultoria especialitzat en processos d'internacionalització d'empreses, per ajudar l'empresa andorrana familiar d'una certa mida i dimensions a anar a l'estranger, i també assessorar les empreses estrangeres que volen invertir a Andorra.

SI UN VOL
INTERNACIONALITZAR-SE
EL QUE HA DE FER ÉS
TENIR CONTACTES
ARREU DEL MÓN

Creus que sense la beca Fulbright haguessis fet l'MBA igualment?

Sí, ho tenia molt clar que faria el màster independentment si em donaven la beca o no. El que em va permetre la beca va ser poder-lo fer als Estats Units, el bressol del *business*; les grans escoles de negocis europees importen idees d'allà.

Quant val un màster a l'escola de negocis de la Universitat de Vanderbilt?

45.000 dòlars anuals. Això no inclou ni el cost de viure, ni menjar, ni viatges; només és la matrícula.

I la beca Fulbright, què cobreix?

Depèn de la universitat, hi ha uns ba-

rems. A mi em van donar 58.300 euros per al primer any, que va ser una gran, gran, gran ajuda. I una mica menys de 54.800 el segon.

Et va costar adaptar-te a la vida a Nashville?

No vaig tenir cap problema. Sóc molt sociable i amb la gent vaig estar molt bé. Un dels meus propòsits era ampliar al màxim la meua *network*. Tenia com a objectiu crític poder conèixer tanta gent com pogués. Si un vol internacionalitzar-se, el que ha de fer és tenir contactes arreu del món. Per tant, anava amb la idea d'aprendre de la cultura dels companys de classe i crear-hi vincles per a tota la vida, de manera que, si puc executar el meu projecte i una empresa d'Andorra vol anar a Corea del Sud, jo tingui una xarxa de contactes allà, i el mateix a la Xina o als Estats Units.

Has començat a posar els fonaments del teu projecte. Andorra és coneguda?

No, la majoria, quan els deia d'on era, entenien Honduras, però de tant en tant trobaves algú que et deia: "Sí... aquell petit país entre Espanya i França que el president de la República és el vostre copríncep", i fins i tot algú hi havia anat.

D'on eren els teus companys?

Americans, la majoria, encara que el

35% eren europeus, asiàtics, sud-americans i del Canadà. Jo vaig ser el primer andorrà a la Universitat de Vanderbilt. Em va fer molta gràcia perquè al *hall* de l'escola de negocis posen totes les banderes dels països de la gent que hi estudia i hi havia l'andorrana.

A quatre mesos d'acabar la beca, vas començar a treballar...

Amb el visat que et donen per estudiar, tens fins a un any de permís de treball, per si ho vols aprofitar. Però tu has de trobar directament la feina. No són pràctiques, és un contracte indefinit; d'aquí a un any, hauré de deixar els Estats Units, m'hauran de recol·locar. Amb la beca Fulbright, abans de tornar a treballar als Estats Units, has de residir dos anys al teu país, per poder retornar la inversió que ha fet en tu i assolir els objectius d'intercanvi cultural de la beca. Es tracta de transmetre a Andorra els valors que he après en el camp dels negocis. Si algun dia vull retornar als Estats Units, hauria de demostrar que he passat com a mínim dos anys a Andorra residint-hi.

Què és el que més t'ha costat dels dos anys?

El *networking* fora de l'ambient de la universitat. Per buscar una feina has de fer *networking*, que vol dir des d'assistir a conferències i veure quines empreses hi van fins a agafar una base de dades que

té la universitat amb empreses, mirar les que t'interessen i fer trucades a *porta freda*. Expliques a algú a qui coneixes que t'estàs graduant a Vanderbilt i demanes les característiques de la seva empresa. A Europa sempre hi arribes a través d'algú, però als Estats Units és així, a *porta freda*. L'empresa on treballa va venir al campus i jo vaig demanar la feina, però el procés previ perquè seleccionessin el meu currículum va ser el *networking*. Vaig explicar els meus interessos i vaig demanar consells per ser exitós a l'empresa.

LA MEVA EXPERIÈNCIA EM
DIU QUE NO HI HA LLOC
MILLOR QUE ANDORRA
PER TENIR UNA FAMÍLIA,
ENVOLTATS DE NATURA I
EN UN ENTORN SEGUR

Guardes algun record especial dels dos anys de màster?

Un amic meu del màster va proposar que, setmanalment, un estudiant voluntari expliqués un tema que conegués profundament per transmetre'l als altres. Jo els vaig explicar la Unió Europea, com es va formar, com funciona, quins problemes experimenta actualment. Molta gent no sap que la Unió Europea i la zona euro són coses diferents. Crec que vaig fer una

bona feina d'investigació i vaig rebre molt bones crítiques.

Què més t'emportes d'aquesta vivència?

Moltes coses: des de més coneixements tècnics fins a un fotimer d'experiències personals. Però, sobretot, m'emporto una manera diferent de pensar i enfocar els problemes, amb la qual cosa la meva tolerància és molt més gran, sóc una persona més oberta, i això em permet visualitzar els problemes millor i des d'altres perspectives que abans no tenia.

Com a economista, hi ha alguna cosa que creus que es fa malament o que s'hauria d'estar aplicant?

El que més m'ha impactat és el tema dels incentius. Europa és una economia on falten incentius. Per exemple, en la contractació de joves. Als Estats Units, independentment de l'edat que tinguis, si demostres uns coneixements i aptituds pots obtenir qualsevol posició, mentre que en el mercat europeu l'esperit és que abans d'arribar aquí necessites haver tingut vint anys d'experiència.

Tens ganes de tornar a Andorra i posar-ho en pràctica?

Moltíssimes. No només perquè és la meua terra, sinó també perquè m'hi sento molt a gust. A més, amb 30 anys, ja penso en projectes de família i la meua experiència

em diu que no hi ha lloc millor que Andorra per tenir una família, envoltats de natura i en un entorn segur. Em preocupa una mica la situació actual, per la manca de crèdit; el mercat està bastant parat i molts inversors internacionals, que és on jo em vull dirigir, veuen Europa com un lloc en risc, però estem implantant reformes i crec que Andorra anirà guanyant. Abans de tornar-hi, però, vull estar dos anys a Àsia segurament, acabant de consolidar el meu aprenentatge i ampliant la meua xarxa de contactes. Estic molt agraït a la Fundació Crèdit Andorrà i al Govern per aquesta oportunitat que m'ha donat la beca Fulbright i que crec que he aprofitat al màxim. He estat durant dos anys al dos-cents per cent, i ara tinc moltes ganes de tornar per tirar endavant iniciatives.

Com valores l'impuls que donen beques com la de la Fundació Crèdit Andorrà?

Penso que la seva funció és vital. Permet a persones amb talent i amb potencialitats engegar projectes i anar-se a formar, guanyar competitivitat i coneixements que després repercutiran al país.

Andorra, al paladar

El Global Food Festival és un concurs que organitza cada any la universitat on va estudiar el Sergi Tejero. Es formen equips amb el nom de cada país i es cuina un plat típic. Després es fan votacions i es reparteixen diversos premis. El Sergi va fer pinya per Andorra, amb la seva dona, un japonès i un coreà amb les respectives parelles i un altre company cambodjà. “Vam cuinar trinxat de muntanya per a 180 persones,

d'una ració tipus tapa. Ho vam completar amb torrades amb brie i pastís Tatin. Vam muntar un estand collonut”, explica. **Amb exemples així, el Sergi ha esdevingut un veritable ambaixador d'Andorra. També convidant companys, durant les vacances, “a conèixer les nostres increïbles muntanyes i el nostre patrimoni històric, artístic i cultural”, expressa ben orgullós el becat de la Fundació Crèdit Andorrà.**

Gemma Daina Noves

NO ES FA UNA TESI PER AMOR A L'ART, SINÓ PER MIRAR D'APORTAR ALGUNA COSA A LA TEVA SOCIETAT

Gemma Daina Noves és nascuda a Andorra la Vella, té 30 anys i resideix a Barcelona. Treballa a la unitat de biologia cel·lular i genètica mèdica del departament de Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. És on va fer les pràctiques del màster de Genètica, una experiència que li va encendre la llum de la recerca que encarrilaria la seva tesi doctoral. La Fundació Crèdit Andorrà va becar-la per contribuir a fer el seu somni realitat.

Com tants altres estudiants de batxillerat d'Andorra, la Gemma sabia que el més probable era que hagués de sortir del país per formar-se i poder desenvolupar una de les dues carreres que l'atreien, medicina o biologia. Es va decantar per la segona i se'n va anar a Pamplona, on en sis anys va completar els estudis de biologia i bioquímica. El darrer curs el va passar a Londres, com a estudiant d'Erasmus, i el reforçament en l'idioma de la Gran Bretanya li va permetre que l'any que va passar a Andorra, en tornar, i ja amb els estudis acabats, pogués impartir classes d'anglès, l'any abans d'embarcar-se en la gran aventura del doctorat.

Recorda el dia que va defensar la tesi?
Sí. Va ser el 20 de desembre del 2012. Em vaig sentir alliberada de la motxilla

que portava des de feia quatre anys. Després de molt de temps de tanta feina, de recollir i redactar la informació, tanques el darrer capítol i llavors sents que ja pots seguir endavant.

Quina era la seva investigació?

El meu treball, titulat *Anàlisi monogènica i citogènica en cèl·lules úniques: diagnòstic genètic preimplantacional de doble factor*, emet un diagnòstic dels embrions fecundats *in vitro* de parelles amb un historial de malalties per descartar els embrions que poden transmetre la malaltia al nadó –la mateixa dels pares o avantpassats – i seleccionar els sans per ser transferits a la mare. Per exemple, en famílies amb malalties com la fibrosi quística: veure que després d'aquesta tria dels embrions bons han pogut tenir un fill totalment sa és un gran èxit.

La Gemma Daina considera que sense beques i sense projectes d'investigació, no es faran coses noves al país, beneficioses per a tothom.

Quina aportació innovadora conté el seu treball per a la ciència i la investigació?

La contribució més destacable és que hem estudiat casos de famílies amb malalties que no s'havien estudiat mai, com ara el càncer de còlon hereditari; era la primera vegada que es feia. Aquest tipus d'investigació genètica preimplantacional és un camp relativament nou, deu fer uns vint anys aproximadament que es du a terme, no gaire més. I molts pocs laboratoris al món ho fan. En el nostre estudi, no només mirem la malaltia de la família, sinó també els cromosomes de l'embrió, per descartar qualsevol malaltia. Un altre invent o novetat introduïda pel nostre equip, el que va participar en les investigacions vinculades a la meua tesi, és que analitzem directament l'embrió per tenir tota la informació del pare i de la mare.

Amb quants casos-famílies van treballar en el temps de la seva tesi?

En els quatre anys de tesi vam investigar el cas de setze famílies. Que no per a totes elles tinguéssim embrions sans per procedir a la implantació i posterior embaràs no significa que tots els casos investigats no resultessin exitosos. Es tractava també d'evitar el trauma d'un avortament un cop detectada una malaltia en l'embrió implantat. Si el descartàvem abans, tot això que s'estalviaven

les famílies; en el sentit emocional, si més no, suposa una decisió important valorar la continuació o no d'un embaràs amb un embrió malalt. I això, sens dubte, és també una contribució en el pla sanitari. Si no hi ha embrions implantats afectats per malalties, no s'haurà d'assumir el cost de la malaltia durant la vida del nou ésser malalt.

EL MÉS GRATIFICANT ÉS
QUAN UNA DONA AMB
QUI HEM TREBALLAT
QUEDA EMBARASSADA
D'UN NEN SA

Mentre investiga, se sent subjecte actiu d'aquesta contribució?

Sí, l'aplicabilitat que dónes a la investigació, juntament amb la resta de l'equip, te'n fa sentir, perquè molts cops coneixes les famílies protagonistes del cas que investigues. I quan les coneixes, sense adonar-te'n, t'hi sents una mica més vinculada, implicada. Veus que és una recerca, una anàlisi, que té unes conseqüències directes en la vida real de les persones, de la societat en definitiva.

I ara en què treballa?

Segueixo fent el mateix que durant la tesi, ara amb un contracte de postdoctorat.

Què és el que més li agrada de la seva feina?

La il·lusió que poso en cada cas que investigo, perquè en cada prova que faig hi ha l'esperança que vagi bé, que pugui fer un bon diagnòstic.

I què li resulta més difícil?

Moltes vegades les coses no surten com tu voldries i no pots repetir-ho. L'ADN que hi ha en una sola cèl·lula és molt poc i, per això, tot el que fas ha de ser molt precís. Cada cop és com una oportunitat única.

Què li ha aportat en la seva vida personal aquesta manera de treballar?

Potser m'ha fet molt més metòdica en tot. A banda, el fet que depenguis d'embrions aconseguits *in vitro* i a punt per implantar fa que hakis d'analitzar-los en el moment que et marca el procés, tres dies després de la inseminació *in vitro*. Això vol dir treballar en dissabte i en diumenge, les hores que siguin. T'has d'oblidar una mica de la teva vida personal, estàs donat a la ciència i molts cops has d'anul·lar coses que tenies previstes fer. Durant el procés de realització de la tesi, el que aprens també és a organitzar-te en el dia a dia i a superar obstacles i treballar en equip.

Quin ha estat el balanç de la relació en el treball diari amb l'equip?

Per sort, amb l'equip amb qui he treballat ens hem entès molt bé i tots tenen una

gran experiència. I el que no sempre és habitual jo sí que m'ho he trobat: tots han estat molt generosos a l'hora de compartir amb mi els seus coneixements. I això s'ha d'agrair, molt. M'ha permès aprendre encara molt més. En el meu equip érem entre tres i cinc becaris més dos caps. Però, a banda, treballàvem sempre amb la col·laboració de biòlegs d'embriologia, ginecòlegs i les clíniques de reproducció que ens seleccionaven els casos de les famílies.

EL QUE MÉS M'AGRADA DE LA FEINA ÉS LA IL·LUSIÓ, L'ESPERANÇA QUE POSES EN CADA CAS PERQUÈ TOT VAGI BÉ

Quin va ser el moment més gratificant que recorda mentre treballava en la tesi?

El més gratificant de tot és que una dona es quedi embarassada amb un embrió amb garanties d'esdevenir un fill totalment sa, gràcies al fet que tu has pogut descartar-li els embrions que no ho haguessin permès. Moltes vegades, aquestes dones, un cop mares ja, ens vénen a veure amb les criatures, i tot l'equip ens sentim una mica com si fóssim tiets d'aquella criatura. De fet, mentre anem localitzant els embrions òptims per ser implantats,

tenim per costum imaginar-los un nom, com si ja fossin una criatura sana al món.

Sense la beca de la Fundació Crèdit Andorrà hagués pogut desenvolupar la tesi?

No. Potser l'hagués pogut arribar a fer, però en un temps molt més llarg. Jo vaig tenir beca durant tres dels quatre anys. Si l'hagués hagut de desenvolupar a temps parcial, per haver de treballar paral·lelament per costejar-me la vida i les classes del doctorat, la cosa hagués durat molt més. A part, potser hagués estat del tot inviable, perquè en el camp del meu estudi, ja ho he dit, els embrions arriben quan arriben, treballa amb casos clínics reals en col·laboració amb clíniques de reproducció assistida, que són les que et seleccionen les famílies; per tant, hi has de ser quan hi has de ser, no hi ha una altra opció. I si un dia la feina requereix que hi estiguis quinze hores seguides, doncs les has de fer.

Quin valor tenen les beques com les de la Fundació Crèdit Andorrà?

Són una gran contribució, no tan sols en el pla personal. De fet, no es fa una tesi per amor a l'art, sinó per mirar d'aportar alguna cosa a la teva societat, i això s'hauria de valorar més. Pel fet de tractar-se de temes molt específics, de vegades no veiem el que significa aquell treball per al conjunt de la població. I s'ha d'agrair que fundacions privades com la de Crèdit Andorrà, tota

una institució que al país tothom coneix, donin suport a aquests projectes d'investigació. És una llàstima que la crisi hagi d'imposar retallades en el camp de la investigació. Sense beques i sense projectes d'investigació, no es faran coses noves al país, beneficioses per a tothom.

al servei de la societat

La Fundació Crèdit Andorrà ha crescut amb l'objectiu de contribuir al progrés social i a la millora del benestar de la població. Cursos d'informàtica, teatre, llengües, ciència, hàbits saludables, història d'Andorra... són algunes de les propostes que s'ofereixen a L'espai, el seu centre social d'activitats i formació per a la gent gran. Júlia Xandri, una de les alumnes, ho explica: "La Fundació ens permet relacionar-nos amb gent de la nostra edat i a la vegada no deixem mai de formar-nos."

La vocació de servei a les persones i al país s'ha anat materialitzant en diferents projectes tant propis com en col·laboració amb altres entitats i associacions. Treballem per obrir noves vies que ajudin al desenvolupament de la societat i facilitin a la població una millor qualitat de vida, estimulants els hàbits saludables i divulgant els últims avenços en salut amb iniciatives adreçades a un ampli ventall de col·lectius.

Francesca Ros Pascuet

Francesca Ros Pascuet, nascuda a Escaldes-Engordany fa 49 anys, és la directora de la Fundació Crèdit Andorrà. Està casada amb l'Enric i té tres fills, l'Albert, el Francesc i la Maria.

HEM POSAT A L'ABAST DE TOTHOM EINES PER MILLORAR EL BENESTAR DELS CIUTADANS I IMPULSAR EL PROGRÉS SOCIAL

Què representa per a vostè la Fundació Crèdit Andorrà?

Compromís amb la societat andorrana. Des de la Fundació es treballa en benefici del país i de les persones, detectant mancances i inquietuds, donant resposta a les necessitats que percebem. Aportem el nostre granet de sorra per aconseguir una millora en la qualitat de vida de la població que viu al Principat. Volem estar al servei de les persones desenvolupant accions i programes des del vessant educatiu, el social i el cultural.

Pot resumir en una frase quin és aquest compromís?

Estar a prop de les persones i pendents de les inquietuds de la societat, sent especialment sensibles envers les necessitats dels col·lectius més vulnerables.

Com posen en pràctica aquesta idea?

Des de l'inici, la Fundació Crèdit Andorrà ha fomentat la formació dels joves del nostre país, entenent que una població preparada, ben formada, amb uns bons coneixements acadèmics, és la millor inversió per al nostre futur. Per això el programa de beques va ser la primera de les iniciatives que es va dur a terme. Amb el decurs del temps, les iniciatives que hem impulsat han tingut i tenen un component formatiu important, treballant fermament per la formació social i cultural de la ciutadania, una manera honesta i sòlida de construir un país de progrés.

Des del punt de vista social, com ho concreten?

Els programes de caràcter social liderats per la Fundació Crèdit Andorrà es basen en tres línies d'actuació: les dirigides a la gent gran, les adreçades a les persones

que pateixen malalties de fort impacte social i les dirigides a entitats que conformen el teixit associatiu del Principat. Aquests col·lectius socials sempre han merescut una atenció particular, però en les circumstàncies actuals el nostre compromís s’ha fet encara més evident en aquest àmbit.

Quines accions duen a terme amb la gent gran?

Des dels inicis, la gent gran ha estat un col·lectiu al qual hem dedicat tota la nostra atenció. Les persones que avui tenen més de 60 anys han tingut una vida de dedicació al creixement social i econòmic del país. La realitat i les circumstàncies de l’Andorra de la seva joventut no van permetre que molts d’ells tinguessin accés a la formació i, si la van tenir, el que és segur és que des de llavors la societat del coneixement ha avançat molt. La revolució tecnològica que hem experimentat aquests darrers 25 anys, a la qual molts de nosaltres ens hem vist immersos en els nostres llocs de treball, ens va fer pensar que l’aprenentatge de les noves tecnologies de la informació i del coneixement pot ser una bona formació per a aquest col·lectiu. Així van néixer els *cursos d’informàtica*, com els anomenen els mateixos usuaris. El cert és que quan vam començar amb aquest programa, l’any 1999, no m’hauria arribat a imaginar mai que avui tin-

dríem una oferta formativa tan àmplia, i no hauria pensat mai que la nostra gent gran fos tan activa i tingués tantes ganes de fer i d’aprendre coses noves.

EN LES
CIRCUMSTÀNCIES
ACTUALS, EL NOSTRE
COMPROMÍS S’HA FET
ENCARA MÉS EVIDENT
EN L’ÀMBIT SOCIAL

La força dels grans és el programa en el qual tenen cabuda totes les iniciatives que duem a terme des de la Fundació Crèdit Andorrà i és un dels més consolidats. Moltes han estat les persones que han pres part en alguna de les activitats que els hem proposat; les relacionades amb l’aprenentatge de la informàtica són les que tenen més acceptació. No obstant això, m’agradaria destacar que avui la nostra gent gran té l’oportunitat d’aprendre català, anglès i història d’Andorra. Poden participar en un curs de teatre, assistir a tallers d’envelliment saludable o de primers auxilis, escoltar tertúlies literàries i xerrades sobre nova legislació, entre moltes altres activitats que hem programat al llarg de tots aquests anys, gràcies a molta gent implicada i amb una sensibilitat especial.

La gent gran participa a l’hora de programar activitats?

Comptem amb l’inestimable suport de l’Associació de Gent Gran Voluntària (AVIM) de la Fundació Crèdit Andorrà. Més de 250 persones formen part d’aquesta associació, que pretén promoure i potenciar el voluntariat dels seus socis en benefici dels usuaris de L’espai, el centre social d’activitats i formació de la gent gran. Els socis de l’AVIM es reuneixen el nostre més sincer reconeixement i agraïment per la gran tasca que fan envers els seus companys: persones grans que tenen ganes d’aprendre.

L’espai és el centre neuràlgic de les activitats i s’ha convertit en un punt de referència per a aquest col·lectiu i una alternativa a les llars de jubilats.

I amb les persones que pateixen malalties de gran impacte social, quines activitats es duen a terme?

Les iniciatives que desenvolupem en aquest camp les fem de la mà de les associacions d’afectats que hi ha al Principat, que són les coneixedores de la realitat dels malalts. *La salut al dia* és el programa en el qual tenen cabuda un ventall d’iniciatives que pretenen aportar informació, eines, coneixement i sensibilització social a problemàtiques i malalties amb un impacte social important pel trasbals psicològic i convivencial que causen en les per-

sones afectades i en les del seu entorn. En aquest sentit, duem a terme conferències impartides per professionals de renom i que pretenen aportar els darrers avenços sobre el diagnòstic i el tractament de les malalties. Amb aquestes xerrades s’aborda tot el que envolta el malalt i la malaltia, des dels aspectes mèdics, passant pels psicològics, laborals, familiars, etc.

LA VOCACIÓ DE LA
FUNDACIÓ ÉS ESTENDRE
LA MÀ ALS COL·LECTIUS
AMB ELS QUALS,
SUMANT, PODEM AJUDAR
MILLOR AL BENESTAR
SOCIAL

Paral·lelament, desenvolupem tallers per a persones afectades i/o per als seus familiars. El plantejament d’aquestes sessions és molt participatiu i pràctic, i es duen a terme en grups reduïts a fi i efecte que siguin molt personalitzades. En aquests tallers es donen pautes per millorar la qualitat de vida de les persones afectades. Dins de *La salut al dia* hi tenen cabuda diverses afeccions com l’Alzheimer, l’esclerosi múltiple, el càncer, la fibromiàlgia, la síndrome de fatiga crònica, el Pàrkin-

son, les malalties mentals, la celiaquia, les intoleràncies alimentàries, les al·lèrgies i la diabetis. També treballem per donar resposta a les inquietuds de les famílies en relació amb la convivència amb els adolescents.

A banda de les associacions d’afectats per malalties, col·laboren amb altres entitats?

En el decurs d’aquests 25 anys, dins de l’àmbit social hem col·laborat amb moltes entitats amb les quals compartim sensibilitats. La vocació de la Fundació és justament estendre la mà als col·lectius amb els quals, sumant, podem ajudar millor al benestar social. Per exemple, en uns moments en què hem vist com s’incrementen les necessitats socials per la conjuntura econòmica, des de la Fundació Crèdit Andorrà hem cregut oportú aportar el nostre suport al banc d’aliments de Càritas Andorra, amb l’objectiu d’ajudar a pal·liar les necessitats alimentàries i de productes de primera necessitat. També som l’espònsor oficial de la Federació Special Olympics Andorra, perquè pensem que les persones amb discapacitat han de tenir les mateixes oportunitats d’aprendre, de beneficiar-se d’una participació activa en la societat, de compartir experiències enriquidores i de passar-s’ho bé practicant esport, ja sigui individual o en equip.

Amb el Govern d'Andorra hem promogut l'Estratègia nacional per la nutrició, l'esport i la salut, a fi i efecte d'afavorir els hàbits saludables entre la població andorrana. En aquest sentit, hem dut a terme conferències i hem editat guies en les quals es recullen recomanacions i consells per motivar a adoptar una dieta equilibrada i a practicar activitat física de forma regular. També amb el Govern d'Andorra i, en aquest cas, amb el d'Espanya i altres entitats com l'Organització Nacional de Trasplantaments espanyola, el Banc de Sang i Teixits de Catalunya, la Fundació Internacional Josep Carreras per a la Lluita contra la Leucèmia i el Servei Andorrà d'Atenció Sanitària, hem impulsat el programa que permet que a Andorra es pugui fer donació altruista de la sang de cordó umbilical en el moment del part. Les col·laboracions que tenim obertes són diverses, però totes tenen un nexa comú: vetllar pel país i els seus ciutadans.

Com ha repercutit a la societat andorrana la tasca de la Fundació?

Des de la Fundació Crèdit Andorrà estem molt satisfets de la feina feta fins ara. Hem arribat a col·lectius vulnerables, com són la gent gran, les persones que pateixen malalties complicades i els seus familiars, els discapacitats psíquics, entre molts altres. I així volem continuar. Arribant cada dia que passa una mica més lluny i a més persones.

En aquest sentit, allarguem la mà a les institucions públiques, a les associacions i a les entitats amb les quals compartim sensibilitats molt similars. Aquesta tasca la duem a terme en l'àmbit social, però també en l'educatiu i el cultural. Entenem que l'acció de la Fundació ha de ser global i a llarg termini. Els nostres esforços a contribuir a capacitar les persones per fer front al seu dia a dia, sigui quin sigui, han de guiar aquesta acció. Pensem que així és com ajudem a fer una Andorra més cohesionada, més preparada, més social i dinàmica.

Com veu el futur de l'acció social de la Fundació?

Durant 25 anys hem estat compromesos amb el país i amb les persones, i ho hem fet palès en les diverses iniciatives de tipus educatiu, social i cultural que hem impulsat, en la difusió del coneixement entre la societat andorrana i en el desenvolupament i en la promoció constants de la formació com a valor per generar progrés. Entenem que d'aquesta manera hem contribuït al progrés social i econòmic d'Andorra, a la construcció del present i del futur del país. Hem posat a l'abast de la comunitat en general eines encaminades a millorar el benestar i el creixement personal dels ciutadans i a impulsar el progrés social.

Des dels tres àmbits d'actuació de la Fundació, l'educatiu, el social i el cultural,

hem estat atents a les necessitats dels ciutadans del país i a través de les diferents actuacions que hem dut a terme hem volgut arribar a un important nombre de col·lectius del nostre país. Creiem haver-ho aconseguit, creiem haver estat presents en el dia a dia de la nostra societat, detectant les necessitats i escoltant les propostes de persones i d'entitats socialment compromeses amb el Principat. Beques i ajudes per als joves estudiants, cursos i tallers per a la gent gran, iniciatives per millorar la qualitat de vida de la població en general, suport a les persones amb discapacitats, foment de la música i de l'art... són algunes de les iniciatives dutes a terme durant aquests 25 anys i que seguirem impulsant en el futur. Cada dia que passa volem arribar una mica més lluny i a més persones. En aquest sentit el Consell d'Administració de Crèdit Andorrà creu en la seva Fundació i creu que a través d'ella es contribueix, de manera honesta i sòlida, a construir un futur millor per a Andorra i per a la seva població.

Josep Visa Santacreu

NO ÉS CARITAT EL QUE REPARTIM.
AIXÒ ÉS JUSTÍCIA

Josep Visa Santacreu, 53 anys. Andorrà, fill de pares espanyols. Està casat i és pare de tres fills de 18, 15 i 14 anys. Va estudiar al col·legi salesià de Sant Ermengol, i fusteria amb els salesians de Sarrià, a Barcelona. Treballa al banc d'aliments de Càritas, amb el qual col·labora la Fundació Crèdit Andorrà.

Aquest és el retrat d'un home que ha sabut fer del seu impuls benefactor cap als altres una manera de viure. Fa tres anys que és part d'una gran fórmula d'ajuda humana, el banc d'aliments de Càritas. El Josep traspua bondat traginant amb la bondat dels altres. Recull donacions de persones que pensen en els altres, encaixa una mà necessitada amb la de qui té necessitat de donar. En una estança de l'església del Fener, el Josep rep la gent, a qui entrega productes bàsics per a una vida diària més digna. Ell és la cara d'aquella consciència que agermana. Un fuster amb fusta solidària.

Com funciona el banc d'aliments?

Tenim uns fons de productes que la gent ens porta o que ens fan arribar supermercats perquè una sèrie de benefactors paguen la factura. Gràcies

a la feina d'una treballadora social, coneixem les famílies necessitades. A cadascuna –ara en són 31 però n'hem arribat a atendre 58– els preparam un lot cada dimarts, quan ens arriben les comandes. L'endemà, cada família té una hora assignada per venir-les a recollir.

Quanta gent treballa al banc d'aliments?

Som tres persones. La Teresa Josa és secretària a mitja jornada i dimarts rep els aliments. Mira les dates de caducitat, com tot establiment de menjar obert al públic. Les treballadores socials (la Marta, la Lidi i la Txiqui) seuen amb les famílies a avaluar la situació. I jo carrego els paquets més pesats i faig la part més maca de tot això, perquè rebo les famílies i els entrego els productes. A part, tenim uns sis o set voluntaris que ens ajuden, per exemple, els dimarts a pujar material i a omplir les caixes.

Totes les caixes que preparen porten els mateixos productes?

No. Els dimarts, quan els voluntaris arriben troben a cada caixa una llista amb el que cal a cada família. N'hi ha que tenen algun membre celíac, per exemple, o algú que no pot menjar sucre. Des del banc d'aliments ens vam proposar aprofitar aquesta acció per educar una miqueta les famílies en hàbits alimentaris.

JO SÓC LA CARA
D'UN EQUIP DE 70.000
PERSONES

I l'endemà de muntar les caixes les vénen a recollir. Com es fa l'entrega?

Dimecres, matí i tarda, cada família té una hora assignada, entre d'altres coses per evitar cues innecessàries. Intentem fer-los sentir bé i, sobretot, que entenguin que no és caritat el que repartim, això és justícia. Aquí ningú no és anònim, ells són el Joan, la Maria, el Hamed, la Fàtima...

Si vostè és qui entrega els lots, deu ser qui rep les gràcies també d'aquesta gent.

Sí, jo m'emporto la millor part. Jo rebo les gràcies i tots els petons de la gent, i veig la seva cara d'agraïment. Però sempre els dic: "No me les doneu a mi les gràcies", nosaltres som un equip

format, no només de les persones que gestionem i pels voluntaris que ens ajuden, sinó per totes les institucions i particulars i tot el poble andorrà, gràcies al qual tenim material per donar. Jo sóc la cara d'un equip de 70.000 persones. El banc d'aliments, algú l'havia de fer, i ha estat molt bé que fos Càritas perquè té treballadores socials. Però el banc funciona perquè hi ha persones necessitades i gent solidària. Jo, com el mateix banc, sóc un carril per canalitzar la solidaritat de la gent.

On té l'origen la seva connexió personal amb la solidaritat?

Jo vaig començar a fer de voluntari amb 20 anys. Vaig ser monitor de les colònies d'AINA durant set anys i quan treballava de fuster, el que jo vaig estudiar, compaginava la feina amb estades a l'estiu com a monitor de les colònies. I sempre, poc o molt, havia estat col·laborant amb Càritas. La meva connexió és el fet de ser cristià. Les colònies d'AINA, Càritas... tot és Església.

I d'on va sorgir la idea de posar en marxa el banc d'aliments?

Càritas ja feia aquesta funció de garantir menjar a les famílies necessitades. Donava vals perquè poguessin anar a comprar al supermercat sense haver de pagar. I ara fa uns tres anys, des del Govern d'Andorra ens van suggerir

la possibilitat d'obtenir tots aquells productes que estaven a punt de caducar dels supermercats, i així assegurar-ne el consum en condicions. Ens va semblar una bona idea i vam posar en marxa el banc d'aliments. Tenim un conveni amb els supermercats River, Escale, L'Espiga, Vilaginés i Sant Eloi, i diverses institucions públiques i privades ens garanteixen la compra de les comandes, entre les quals hi ha la Fundació Crèdit Andorrà.

Què aporta la Fundació Crèdit Andorrà al banc d'aliments?

En aquests moments ens proporciona els productes d'higiene i subvenciona també vals de compra als supermercats i productes d'alimentació. Un cop al mes, entreguem a les famílies gel, xampú, sabó per rentar la roba... Però l'aportació que ens fa la Fundació no és només aquesta. Ens dóna tranquil·litat. Amb la Fundació tenim una part resolta, ara amb el tema de la higiene, però, a més, saps que si tens una necessitat extraordinària també hi pots comptar, perquè al darrere de la Fundació hi ha persones, les coneixes i saps que qualsevol d'elles et farà la gestió, per exemple, si una setmana et falta llet. Tenim els seus telèfons i sabem que hi ha algú al darrere que respondrà.

Què és el que li aporta més satisfacció de l'experiència del banc d'aliments?
Doncs haver vist que hi ha una necessitat

Els productes d'higiene (gel, xampú, sabó per a la roba i alguns productes d'alimentació) de les caixes que s'entreguen a les famílies que ho necessiten són proporcionats per la Fundació Crèdit Andorrà.

de la ciutadania d'ajudar. Tot són necessitats: d'una banda, de menjar, bàsica, i de l'altra, d'ajudar. L'altra pota és el voluntariat. Això sense voluntaris no funciona. Els mateixos treballadors dels supermercats es converteixen en voluntaris. Aquí descarreguen de manera diferent com ho farien en un bar o en un restaurant. També la premsa és voluntària, perquè donen a conèixer el servei del banc d'aliments i la possibilitat d'ajudar.

SOM UN CARRIL
PER CANALITZAR LA
SOLIDARITAT DE LA GENT

Quin és el principal suport que es pot fer a les persones necessitades, a banda de donar menjar?

Jo sempre procuro animar-los. A la gent li costa molt demanar. La primera vegada vénen una mica avergonyits, fins i tot apuren una mica massa per venir. Per això s'han de sentir aollits. Els has de fer sentir que el que els passa és circumstancial, que potser en un parell o tres de mesos seran ells qui portaran un quilo d'arròs. Els informem de tots els serveis que tenen al seu abast, i els encaminem cap a allò.

Vostè només es dedica al banc d'aliments?

No, jo també estic al rober de Càritas. Em

dedico a la roba i també als mobles. Recullo mobles i gestiono el mobler. De tot el que ens donen, el millor sempre és per donar. Aquesta és la filosofia. I la venda sempre és a preus simbòlics, per dignificar-ho.

Quin és, avui, l'índex de pobresa a Andorra?

Les dades de pobresa aquí es corresponen bastant amb les d'Espanya. Aquí hi ha un 20% de pobresa, i a Espanya, un 24%.

Quin és el perfil dels beneficiaris del banc d'aliments?

Hi ha gent de fora que fa temps que són a Andorra que s'han quedat sense feina, però en busquen. Normalment, són persones joves que treballaven en la construcció, i també hi ha moltes famílies monoparentals, homes o dones amb menors a càrrec. Abans, a la societat hi havia els pobres i la gent en una franja fràgil. Ara aquests últims han passat a ser *pobres*, i la situació ha esdevingut multiproblemàtica. No tenen feina i tenen dos adolescents a casa que no volen estudiar i un avi... Necessiten que, a més de coses, algú els faci un petó. Intentem donar esperança, i volem que quan surtin al carrer sàpiguen que qualsevol persona que es creuin pot haver donat la llet que s'emporten. Cal entendre que ara hi ha una part dels nostres conciutadans que ho passen malament, i els que ho tenim una mica millor els ajudem a passar el tràngol. Això és justícia.

Quin és el moment més gratificant de la seva feina?

Quan algú ens ve a dir que ha trobat feina i que ja no vindrà. De vegades els hem de dir: “Bé, espera’t a final de mes, quan cobris”. Estan tan emocionats que no hi pensen.

Mira el vídeo de l'entrevista escanejant aquest codi QR

Cada dimecres, el Josep entrega caixes amb productes de primera necessitat a famílies d'Andorra.

Eduard Gasch Camí

AVUI DIA LA GENT GRAN TENIM UN HORITZÓ QUE GAIREBÉ NO TÉ FI

Eduard Gasch Camí. Va néixer a Barcelona el 3 de setembre de 1924. Està casat i té tres filles, de 62, 56 i 43 anys, dues nétes, de 31 i 6, i dos néts, de 23 i 12 anys. Va ser el primer president de l'Associació de Voluntaris de l'espai de la gent gran de la Fundació Crèdit Andorrà.

La vellesa activa, la ment en marxa i les relacions socials i humanes entre persones de la tercera edat tenen un raconet mimat a Andorra: l'espai de la gent gran de la Fundació Crèdit Andorrà. Cursos, tallers i xerrades mantenen viu un caliu especial on l'esperit d'usuaris com l'Eduard Gasch ha sabut fer de l'aprenentatge un estímul per al seu cervell, i de les seves ganes d'aprendre, una eina per establir saludables lligams de companyia amb altres persones grans. Les noves tecnologies els han apropiat entre tots ells i també als seus descendents més joves.

Quins estudis va fer de petit?

D'estudis, malauradament, jo no en vaig tenir, ni tan sols el certificat d'estudis primaris. En un dels bombardejos de la Guerra Civil, a Barcelona, el meu pare va

morir i ens vam quedar al carrer. Es va acabar l'escola per a mi i vam haver d'anar d'Herodes a Pilats, tirant com vam poder. Abans d'això, però, quan jo tenia nou mesos, els meus pares van anar a l'Argentina i en vam tornar nou anys després a Barcelona, on hi vaig viure setze anys, fins que, per qüestions de feina, vaig marxar a Tànger, on m'hi vaig estar vuit anys.

De què treballava?

Del meu ofici, pastisser. He nascut en una pastisseria i tota la vida he estat en una pastisseria treballant. És la feina que més a gust he fet de la meua vida. És un ofici molt creatiu i molt ampli, no és cap rutina.

I a Andorra, quan hi va arribar?

A Andorra, hi vaig venir el desembre de 1957, el dia de santa Llúcia. Quan es va

proclamar la independència del Marroc, a Tànger van canviar molt les coses i vaig tornar a Barcelona. Em vaig posar a treballar en una pastisseria però al cap de dos o tres mesos em va sortir l’ocasió de venir a treballar a Andorra, també en una pastisseria, i vaig venir. Passats quatre anys, vaig poder obrir la meva pròpia pastisseria, on vaig treballar fins al dia que em vaig jubilar.

La seva dona és andorrana?

No. Ella és de Barcelona. La vaig conèixer a la primera feina que vaig tenir a la ciutat.

Què va significar per a vostè la descoberta de les activitats a L’espai de la gent gran?

Per a mi va ser una porta oberta. No hi ha gaires homes, però jo em miro les coses d’una altra manera i potser el fet d’haver estat sempre tancat en un obrador va fer-me veure en aquestes activitats la manera de sortir i de relacionar-me, molt més del que havia fet fins aleshores. Jo, les activitats de L’espai les vaig descobrir per casualitat. Ja feia deu anys que estava jubilat i no diria que m’avorrís, però potser em fastiguejava, i quan va sortir aquesta oportunitat m’hi vaig apuntar. Més que res ho vaig fer pels meus néts; els sentia parlar sempre que si el Word, que si has de fer això o allò a l’ordinador, i jo no n’havia vist mai cap, d’ordinador.

Quins cursos va fer?

Vaig començar amb el Word, l’Excel, el PowerPoint, el Photoshop.... No és que ho coneguis tot a fons, però n’acabes tenint una noció i amb això vas tirant i t’espaviles.

TINC UN NÉT A
DINAMARCA I UNA NÉTA
A ESLOVÈNIA I ENS
PARLEM I ENS VEIEM PER
L’ORDINADOR

I s’hi va engrescar tant que el van fer president de l’Associació de Voluntaris. Com va néixer aquest grup?

De manera molt espontània. Aquells que ja havíem fet alguns cursos col·laboràvem amb el professor, escampats per l’aula, donant un cop de mà als que anaven més retardats o als qui els costava més d’enganxar les coses. Així el mestre no havia d’anar d’ordinador en ordinador. I va ser des de la mateixa Fundació Crèdit Andorrà que ens van suggerir la possibilitat de crear una associació de voluntariat, amb estatuts i tot. Tots els socis de l’associació tenen el títol de voluntaris. I ara ja som 255 socis.

Com va anar que el triessin a vostè com a primer president?

M’ho van proposar. No ho sé, potser per-

Eduard Gasch, pastisser de tota la vida, està content de les experiències que viu cada dia a L’espai de la gent gran.

què érem uns sis o set, tot dones, menys jo, que era l’únic home. Gairebé sempre són majoria dones les que vénen a les activitats. No sé què ho fa, potser perquè als homes els fa vergonya, no ho entenc. El cas és que jo era l’únic home. M’ho van dir a mi i vaig acceptar.

Com funciona l’associació?

A la junta hi ha quatre càrrecs principals i nou vocals. Hi ha un president, un vice-president, un secretari, que és el notari de l’associació, i un tresorer, que porta les finances. I, a part, els nou vocals. Jo en vaig ser tres anys president. Els estatuts diuen que el president i el tresorer al cap de tres anys han de deixar el càrrec. El president nomena els vocals de les comissions: d’aula, que organitza els torns de voluntaris de l’aula; de la mediateca, que té el compte de préstec de llibres i de material; una altra que organitza sortides i tallers...

Com li va anar l’experiència de tres anys com a president?

No va ser gens difícil. Tot van ser facilitats i col·laboracions. Ens portem de meravella. I jo no he deixat la junta cap vegada des de la seva fundació.

EL MEU CORREU
ELECTRÒNIC,
“NAPOLITAX”, PORTA EL
NOM D’UN PASTÍS QUE
VAIG CREAR

**Quines aplicacions ha donat a tot el
que ha estudiat a L’espai?**

Doncs a la mateixa associació, quan era president vaig iniciar l’edició d’un butlletí trimestral. És com una finestra oberta per a tots els companys que tenen alguna cosa a dir o explicar, des d’una recepta de cuina, la vida d’un músic o d’un pintor, el que sigui, i també algun escrit de producció pròpia. Qui el fa, me’l fa arribar i jo l’arreglo i el retoco si convé, i així ho anem traient. L’altra utilitat que hi he donat és que tinc un nét que és enginyer aeronàutic i viu a Dinamarca, i per l’ordinador ens parlem i ens veiem. La néta està a Eslovènia i igualment ens veiem i ens parlem per l’ordinador, que és una gran cosa. El més petit dels meus néts, que viu a Andorra, ja domina l’ordinador i m’ajuda moltes vegades perquè jo hi ha alguns cops que m’encallo.

**Déu n’hi do, de com en són d’actius...
Vostès no tenen res a veure amb la
vellesa de fa anys.**

Si ho compares amb quan jo era jovenet, la vida que portava la gent gran era molt

limitada. Avui dia tenim un horitzó que gairebé no té fi. I totes aquestes activitats i cursos són possibilitats perquè et puguis desenvolupar i aprendre. No pares mai d’aprendre. En general, a Andorra la gent gran està molt ben tractada perquè no només aquí, a totes les llars de jubilats, els porten en cotó fluix.

**Què troba que poden aprendre els
joves de la gent gran?**

Si els joves tenen prou vista per descartar que la gent gran només explica batalletes, els podem aportar molta experiència de tot el que hem viscut. Encara que un mateix cas no es repeteix dues vegades, hi ha vivències similars, i aplicar l’experiència pot ajudar.

**Vostè recorda haver après coses dels
grans?**

I tant. Per exemple, la gran afició a llegir que em va inculcar el meu pare, que m’ha servit per adquirir una mica de cultureta que em faltava i que no tinc encara. Això ja no es recupera. Encara que la meua professió no és una qüestió intel·lectual, sí que té una part molt creativa i un vessant artístic. Per fer figures de Pasqua tot és a base de patrons, planxes de xocolata, pintura en pistola, etc. Jo tinc una medalla de l’Alimentària del 92, al reconeixement artístic.

**Expliqui’ns alguna anècdota de la
seva experiència a L’espai.**

Per mi cada dia és una anècdota perquè cada dia hi trobes gent o una nova activitat. Hi vinc matí i tarda, des de les deu del matí fins a la una, i a la tarda, de les quatre a les set.

**Què és el que li proporciona més sa-
tisfacció de venir aquí?**

Treballar per altra gent gran, poder transmetre el que he après i rebre el seu agraïment. I també que, gràcies a aquest espai, hi ha molta gent que es trobava sola a casa, per exemple moltes vídues. Els vam insistir que no es quedessin a casa sense fer res. I aquí, a més d’aprendre, han trobat una gran col·laboració de tothom.

Què li resulta el més difícil?

Molts de nosaltres tenim el cap *dur*, de vegades costa fer-lo anar. Comprendre algunes coses ens suposa un gran esforç.

**Com valora el suport de la Fundació
Crèdit Andorrà impulsant L’espai de
la gent gran?**

Aquest suport és màxim. Per mi ha estat donar-me el que no tenia. Et fan sentir útil perquè pots fer alguna cosa, a més d’aprendre. El pot no està mai ple.

Encara fa pastissos?

De tant en tant sí que en faig. A casa tinc muntat un petit obrador, i per Nadal i per Pasqua, quan vénen les nétes, la mona no falta mai.

Quin és el seu preferit?

Un que vaig batejar com a Napolità, que ara és el nom del meu correu: *napolitax*. Els xicots que havien treballat a casa i que s’han establert el continuen fent. Porta pa de pessic, crema cremada a sobre, una capa de nata i una de trufa.

Mira el vídeo de
l’entrevista escanejant
aquest codi QR

Íngrid San Segundo Viles

ENCARA COSTA MOLTÍSSIM EL DIAGNÒSTIC DEL CELÍAC

Íngrid San Segundo Viles té 13 anys i fa segon de Segona Ensenyança. Va néixer a Encamp i, als 18 mesos, li van diagnosticar la malaltia celíaca.

La seva mare, Montse Viles Boncompte, és portadora del gen però no ha desenvolupat la malaltia. Té 41 anys i treballa a la banca, a més de presidir l'Associació de Celíacs d'Andorra, amb la qual col·labora la Fundació Crèdit Andorrà.

Ho sabem tot sobre la malaltia celíaca? Així presentava la Fundació Crèdit Andorrà una de les conferències amb què contribueix a fer que la societat obri els ulls davant tot allò que qualsevol persona pot experimentar algun dia. Posar llum a la foscor del desconeixement d'afectacions com l'Alzheimer, el càncer, la diabetis o l'esclerosi múltiple, entre d'altres, és el propòsit de divulgació de les xerrades de la Fundació.

Què és la celiaquia?

És una qüestió genètica. Quan una persona celíaca menja gluten, l'aliment passa per l'intestí i n'elimina totes les vellositats i, tal com menja, ho treu i no es queda res, no s'alimenta ni de proteïnes ni de vitamines. Es va parlar d'una vacuna, però hi havia més contraindicacions

que la mateixa millora. Canviar la genètica és molt complicat. Per tant, només és qüestió de seguir una dieta sense gluten; no cal medicar-se ni punxar-se.

Com li vau detectar a l'Íngrid la intolerància al gluten?

Des dels 10 mesos, va començar a tenir sempre vòmits, diarrea i mal humor. No augmentava de pes i feia molta panxa. I, tot i que el pediatre ens deia que hi ha nenes que són panxudes i ho atribuïa al fet que l'Íngrid no caminava massa, la vam acabar ingressant perquè va arribar un moment en què la panxa era tan voluminosa que se li tombaven les cames enrere. I a l'hospital ens van derivar a Saragossa perquè li féssim una biòpsia intestinal.

Per què a Saragossa?

Bé, l'hospital més proper per fer-ho era a

Barcelona, però hi havia una llista d'espera de dos o tres mesos, i el metge que ens va atendre a Andorra ens va dir que a Saragossa hi havia un forat.

Quan es diagnostica, quina és la primera prescripció del metge?

El primer que et diu és que no pot menjar gluten, que nosaltres no sabíem ni què era. Ho havíem vist algun cop a les seccions de dietètica dels magatzems, però no en teníem ni idea. Aleshores, el dietista ens va dir tot el que no podia menjar.

HE APRÈS MOLT DE LA
MEVA FILLA, PER LA
GRAN RESPONSABILITAT
QUE POSA EN LA
SEVA DIETA. CONFIO
PLENAMENT EN ELLA

I com us ho vàreu prendre?
Al principi et cau el món a sobre perquè has de saber què fer-li, on comprar-ho, com fer-li... Els metges et deriven a una associació de celíacs i, com que en aquell moment no n'hi havia cap a Andorra, vam anar a Celíacs de Catalunya, a Barcelona.

I en una associació així què us faciliten?

Primer et fan una fitxa de soci i et donen el llibre d'aliments, la llista de tot el que un celíac pot menjar i els llocs on trobar-ho, amb adreces incloses.

Així començava, a la vida de l'Íngrid, la seva íntima relació amb un logo: aquell que identifica els productes sense gluten. És difícil viure sempre pendent d'això?

Al principi, una mica. Les primeres festes d'aniversari van ser un horror: tot era pa amb tomàquet i havies de vigilar que no toqués res i que mengés el que tu li portaves. Els qui s'ho passen més malament al principi som els pares. Perquè, a més, vivim en un país molt petit i fa onze anys només hi havia dues botigues a tot Andorra i un gran magatzem on venien productes per a celíacs. I, de cop, el magatzem va deixar de portar-ne. Havíem d'anar a la Seu, fèiem el pa nosaltres, va ser horrorós. Ara trobes de tot i a molts llocs. Però al principi va ser complicat.

Va ser arran d'aquesta dificultat que vas impulsar l'Associació de Celíacs d'Andorra?

Sí, ens vam trobar tres o quatre pares en la mateixa situació i anàvem quedant per explicar-nos com ho portàvem i intercanviàvem receptes i maneres de fer el pa, la pasta... fins i tot una de les mares tenia un hotel

i comprava productes sense gluten a un majorista de França i ho repartíem.

Com us vàreu conèixer les famílies?

A la guarderia, al metge... anàvem quedant, fins que el dia 20 d'octubre –enguany ha fet deu anys i farem una festa per celebrar-ho...– vam inscriure l'associació. Vam començar tres o quatre pares i ara som 130 associats, celíacs o no, perquè també hi ha socis que són dietistes o farmacèutics, perquè potser no els toca directament la malaltia, però sí que els afecta en la seva feina. De socis celíacs, n'hi ha un centenar, però no vol dir que siguin tots els celíacs andorrans. Segur que n'hi ha molts més, perquè l'estadística diu que ho som una de cada quatre persones, però no sabem si hi ha celíacs que no es volen associar o, fins i tot, que encara no han estat diagnosticats. Encara costa moltíssim el diagnòstic dels celíacs. De vegades ni els mateixos metges pensen en aquesta possibilitat.

Dels vostres celíacs associats, quin diries que és el perfil?

El 60% són infants i el 40%, adults. A molts d'aquests adults els han trobat la malaltia o l'han desenvolupada ja de grans, de vegades arran d'alguna altra malaltia. A mi, que hi estic predisposada genèticament, em podria passar.

L'Íngrid assegura que els pastissos que fa sense gluten li surten millor que a la seva mare, la Montse.

Té germans l’Íngrid?

Sí, el Patrick, que ara té 11 anys; no està predisposat genèticament. I el seu pare, tampoc.

El menjar a casa, com es fa?

Quan l’Íngrid era molt petita, ho fèiem tot sense gluten, tots menjàvem el mateix perquè n’haviem d’aprendre. Però quan va néixer el Patrick vam pensar que ell havia de menjar normal. Ara, de farina i pa ratllat només en tenim sense gluten, però de la resta tenim cadascú els seus aliments. Hi ha moltes marques comercials de productes que saps que l’Íngrid els pot menjar i aleshores compres aquella marca. Però allò que és específic ho menja només ella, també per preu, perquè els productes sense gluten encara són més cars que els comuns a tota dieta.

A L’ASSOCIACIÓ DE
CELÍACS D’ANDORRA
VAM COMENÇAR SENT
TRES O QUATRE PARES
I ARA JA TENIM 130
ASSOCIATS

Aquesta és una de les vostres reivindicacions com a associació?

Sí, però entenem que és difícil. Aquí a An-

dorra només hi ha el Viena i el McDonald’s on fan entrepans i altres coses sense gluten. Quan arribem a un lloc on hi ha moltes coses sense gluten, és un goig perquè li pots dir a l’Íngrid: “De tot el que veus, agafa el que vulguis”, cosa que no passa gaire sovint.

Quines altres situacions són encara complexes per als infants celíacs?

Els viatges de final de curs escolar. Aquí a Andorra, un any van a França i un altre a Espanya. A Espanya, normalment no hi ha cap problema, perquè a les cases de colònies i als albergs estan sensibilitzats amb aquest tema, però a França és un drama perquè controlen molt el tema mèdic i la investigació d’una possible cura, però no dediquen tanta atenció a la restauració. Aleshores, hem de preparar-li precuinats per a tots els dies. Aquí a Andorra, els alumnes amb alguna al·lèrgia alimentària tenen la cuina centralitzada, la cedeix el Govern i es reparteix per totes les escoles. Això es pot fer perquè és un país petit. I és des d’allà que preparen els *tupper* precintats al buit quan hi ha les sortides.

Com us ajuda a vosaltres la Fundació Crèdit Andorrà?

Divulgant tots els actes que fem. Donen a conèixer les jornades, les conferències, les taules rodones i les xerrades de dietistes, metges i psicòlegs, per fer conèixer la malaltia al país i saber-ne les novetats.

Com valoreu aquesta tasca divulgativa?

Per a nosaltres és clau. La Fundació Crèdit Andorrà té de bo que arriba a moltíssima gent. Quan la Fundació dóna a conèixer una conferència, es nota molt; nosaltres tenim la llista dels associats i poca cosa més. En canvi, la Fundació la coneix tothom i té més ressò. A més, sempre se la vincula a accions bones.

Quines activitats més feu?

Al maig o juny, sempre en tenim una de fixa, amb motiu del Dia internacional de la malaltia celíaca. Organitzem actes divulgatius, amb cursos de cuina, tallers de psicòlegs, etc. I, aprofitant actes públics o curses populars, posem un estand. A l’octubre, quan se celebra internacionalment la Diada de l’infant celíac, també fem coses, però més lúdiques. Vam editar un còmic *manga*; el va fer una cosina de l’Íngrid –Anna Giné–, dibuixos i història i que explica la vida d’un noi, el Ren, i la celiaquia.

I a tu Íngrid, què és el que més t’agrada de la jornada?

Els jocs lúdics i els inflables. De les xerrades, moltes vegades no n’entenc res.

Ara, Íngrid, ja no tens tants problemes a les festes d’aniversari?

No. En un dels darrers, la mare de l’amiga que feia els anys va encarregar el pastís a

fora d’Andorra perquè en pogués menjar. El va fer portar de Terrassa. Va ser un gran detall.

El col·lectiu mèdic us fa costat?

Hi ha molts metges que encara no hi pensen, en la celiaquia, costa que ho descartin. I pel que sé, això és general, no només a Andorra. Sobretot amb adults passa molt, perquè s’associa més a una malaltia infantil.

Què heu après en tot el vostre camí amb la malaltia?

[Íngrid] Jo, a fer pastissos; segueixo tots els ingredients i em surten millor que a la meva mare. També sé fer-me el pa amb la panificadora.
[Mare] Jo he après molt de la meva filla, per la gran responsabilitat que posa en la seva dieta. Confio plenament en ella. Aquest any va anar a una estada d’anglès. El cuiner dubtava si sabia què fer-li i li vaig dir: “Ella t’ho dirà”. Crec que els nens diagnosticats com a celíacs es fan abans responsables. Jo, a molts pares, els diria que n’aprenquin d’ells.

Nicola Riba Fonta

NO M'HE AVORRIT MAI A LA VIDA.
I ARA, FENT TREBALLAR EL CAP,
ACONSEGUIM QUE NO SE'NS FACIN
MALBÉ LES NEURONES

Nicola Riba Fonta. De mare francesa, va néixer a Bordeus fa 83 anys però sempre ha viscut a la Massana. Té una filla i un fill, dos néts i un besnét d'1 any. Va ser una de les primeres usuàries de L'espai de la gent gran de la Fundació Crèdit Andorrà.

Després de treballar tota una vida atenent el públic des de la finestra del servei de correus, li va arribar l'edat de jubilar-se i, com en tots els finals d'etapa d'una activitat professional, els horitzons de la vida diària de la Nicola Riba també es van veure reduïts. Però aquesta andorrana es defineix a si mateixa com una dona inquieta i sap, ara més que mai, que les ganes d'aprendre i de fer coses no s'aturen amb l'edat. La Nicola va fer els seus estudis de batxillerat a Prada. “Els que anàvem a l'escola francesa, a la Massana, ho fèiem així. Jo i un altre company, l'Enric París, vam ser els primers andorrans d'anar a Prada a fer el batxillerat. Però va esclatar la guerra a França i es van tancar les fronteres. Aleshores vaig treballar un estiu a Ràdio Andorra i, després d'això, vaig entrar a correus francesos.”

La Nicola tenia 30 anys quan hi va entrar i s'hi va quedar fins a l'edat de jubilació. “Primer vaig estar a La Poste a Andorra la Vella; el correu era a la plaça de l'Església i després en van fer un de nou, i encara un altre, però jo ja vaig plegar abans d'anar a la seu més nova. Sempre vaig treballar atenent el públic a la *taquilla*. Sí, vaig patir un atracament i tot! A Andorra, fins ara, els de la meua edat ens coneixem encara tots i, per a ells, jo sempre seré *la Nicola de La Poste*.”

Molts anys de rutina diària, camí cap a la feina i cap a casa, a preparar el dinar i el sopar per a la família, i moltes jornades de bon dia de cara als usuaris de correus sumen una vida plena de relacions que, a l'hora de jubilar-se i més encara recentment, quan la Nicola va quedar vídua, han anat recuperant-se, poc a poc, amb

una nova ocupació. “Vaig començar a fer cursos d’informàtica el 1999, abans que la Fundació Crèdit Andorrà ho agafés. Allà vaig aprendre les primeres nocions dels ordinadors.”

PER ALS DE LA MEVA
EDAT, JO SEMPRE SERÉ
“LA NICOLA DE LA POSTE”

“Ja no treballava i, com que he estat molt curiosa, m’hi vaig apuntar. Érem molt poquets, uns vint”, recorda la Nicola, que aleshores va passar a ser alumna d’informàtica. “Vam fer cursos; ja ni me’n recordo de tot el que vam arribar a fer, de Word, Photoshop, PowerPoint, Excel...”

I de tot el que va aprendre, la Nicola n’ha anat traient el seu suc particular. “I molt! Vam comprar un ordinador a casa i ens comunicàvem amb els companys de classe. Ja vam estar *engagats*, i fins ara. Primer va ser amb els companys, i ara també amb la família i els fills. Ah! I també tinc tres persones amb qui ens escrivim que són a fora d’Andorra.”

D’aquesta experiència, per a ella enriquidora i engrescadora, la Nicola se n’emporta, sobretot, una cosa:

“Fer treballar el cap, i així aconseguim que no se’ns facin malbé les neurones”, declara. “Jo només puc sentir gratitud per haver-ho pogut fer tot. El meu fill m’ha muntat el despatx i m’hi ha posat un ordinador gran i allà a casa estic molt bé.”

L’alegria i la satisfacció que llueix als ulls explicant el que ha fet i com de gust ho ha fet les expressa també amb paraules: “Sento un agraïment infinit cap a la gent de la Fundació. Els estimen molt, i ells ens mimen i ens estimen també molt. Veritablement, ens sentim molt mimats per la Fundació i crec que continuaran fent el que fan, que és molt per a la gent gran. Sempre que els hem demanat alguna cosa, ens ho han donat. Jo crec que aquest moment més difícil que passem només és una crisi que s’arreglarà. Hem viscut amb molta alegria i ara es paga.”

Quant a les diferències que veu entre els grans de la seva generació i els de generacions anteriors, ho té ben clar. “No té punt de comparació amb altres generacions. Hem guanyat en tot.”

Tot i que en el seu cas, que s’hagi entusiasmat tant amb les classes a L’espai no és estrany. A dins seu ja hi havia la llavor intel·lectual. “Jo ha-

via après de llegir molt amb la mama, perquè ella llegia molt ja de petita i em va inculcar la lectura. Encara lleigeixo molt”, afirma la usuària de L’espai de la gent gran, on es troba realment a gust. “Això és casa nostra; venim, fem i ens ho passem molt bé”, diu satisfeta.

El grup inicial d’alumnes amb el qual va començar la Nicola va anar creixent poc a poc, i amb uns consolidaven l’amistat i amb els nous construïen un vessant de voluntariat que potser mai abans no haguessin pogut imaginar que arribarien a practicar. “Vam anar treballant amb la informàtica i ens vam trobar tota una colla que ajudàvem els nouvinguts, perquè la professora ensenya, però no tothom ho enganxa a la primera.”

A més a més de les classes d’informàtica, la Nicola també assisteix a classes d’història. “La fem els dilluns; ara passem a l’any 1780. Tenim el senyor Pere, que ens fa les classes. Ens ho passem molt bé. Som una trentena. A mi m’agrada molt la història i prenem apunts i ens divertim molt.”

Per a la Nicola i per a tots els altres companys, l’edat hi és, i les limitacions van arribant, però amb estímuls com cadascuna de les activitats que els brinda L’espai de la

La Nicola Riba fa classes d’informàtica i d’història a L’espai de la gent gran.

Fundació, els colors arriben també a la *grisor* que, de vagades, es mal atribueix al món dels grans. Un dels tràngols més difícils per a la Nicola va ser “la pèrdua del meu marit. Això no m’ho acabo. Però no puc pas estar plorant tot el dia i amoïnant tothom”, reflexiona tot seguit ella mateixa, amb tota una força i filosofia de vida que, explica, només es basa, purament i simplement a “tenir la voluntat de viure. Jo m’aguanto forta i ferma per no donar mal de caps als meus fills. Què hi faré de deixant-me anar? No arreglo res; aleshores em faig forta i estic contenta que la salut m’acompanyi”, formula la Nicola, que no dubta que hi ha una cosa important que l’ha ajudat a arribar amb aquest ànim i amb aquesta energia on és ara. “Sempre he menjat saludable i això es nota.”

ESTIC CONTENTA
D’HAVER VISCUT TOT
EL QUE HE VISCUT;
N’HE PASSAT DE MOLT
DOLENTES, PERÒ NO
CANVIARIA NI UN PUNT
NI UNA COMA DEL
QUE HE FET

“Ara he deixat de venir a informàtica perquè tinc flebitis i no puc estar massa temps sense moure les cames, però només he deixat aquestes classes. Em vull apuntar a uns tallers de nutrició que es faran aviat i fins a Nadal. És un privilegi, perquè venir aquí m’ha aportat molt en molts sentits. Jo d’aquí només me n’he emportat alegries. Hi ha un caliu molt gran. Tots som molt amics i ens estimem molt.”

La Nicola confessa que sempre té molts correus pendants de respondre. “En tinc un pessó espantós. És molt divertit escriure’t amb la gent. Em sabia molt greu no saber fer tot el que he après aquí.”

Però de quina aplicació de tot el que ha après se sent més orgullosa aquesta simpàtica àvia andorrana? “Els ho he explicat als meus néts i ara ens enviem fotos i correus, i amb ells, d’aquesta manera, tinc una vida molt intensa. Els néts estimen molt la iaia i se’n senten orgullosos. En tinc un aquí a Andorra i l’altre a Barcelona, i sempre m’escriuen”, diu algú que ha sabut on trobar satisfaccions al llarg de la seva vida. “No sé què és avorrir-me, no m’he avorrit mai a la vida. Sempre he estat ocupada, i voldria tenir el cap clar per poder continuar aprenent i treballant”, assegura la Nicola, que, amb el seu exemple, ha intentat con-

tagiar la seva il·lusió a d’altres persones de la mateixa generació. “Sí, ho he dit a altres persones grans per veure si volien venir a provar-ho, però no ha funcionat. Penso que els qui no proven coses així no saben el que es perden de no intentar-ho. S’ha de fer perquè és fantàstic.”

La Nicola no pot deixar de fer un balanç positiu de la seva vida. “Estic contenta d’haver viscut tot el que he viscut, n’he passat de molt dolentes, de molt bones, com tothom, potser jo una mica més que d’altres perquè he tingut coses grosses, però no canviaria ni un punt ni una coma del que he fet.”

Les vides de la Nicola Riba i de la Fundació han anat caminant juntes un bon tros de camí, creixent i enriquint-se.

Mira el vídeo de l'entrevista escanejant aquest codi QR

Rui Correia Nacimiento i Enric Adran Nieto

DE LES COMPETICIONS ENS EMPOREM MOLTES ALEGRIES I AMISTATS, I QUAN MARXEM, UNA MICA DE TRISTESA

Rui Correia Nacimiento és un atleta andorrà. Té 36 anys i l'esport l'ha mantingut sempre en forma. Però no només això: tant a ell com al seu amic Enric Adran Nieto, de 40 anys i també andorrà, l'esport els ha portat a pujar al podi com a medallistes mundials en nombroses competicions esportives dins dels Special Olympics en què participen. La Fundació Crèdit Andorrà viatja amb ells en cadascuna d'aquestes competicions com a patrocinador oficial de la Federació Andorrana.

Atletisme, natació, esquí, futbol, judo, petanca adaptada i bàdminton són esports que practiquen a Andorra una cinquantena d'esportistes amb discapacitat intel·lectual. L'Enric i el Rui en són dos. Aquestes disciplines esportives, en què han aconseguit posicions molt destacades, són puntes de llança en la seva inserció social.

Allà on van, els esportistes dels Special Olympics són ambaixadors del seu país, representen un sector esportiu d'Andorra i donen fe de l'esforç que al Principat fan aquests esportistes per superar els obstacles que la competició comporta i, amb ells, molts dels prejudicis de la nostra societat sobre les capacitats de les persones amb alguna discapacitat.

El viatge com a recompensa podria resumir el que l'Enric i el Rui s'emporten després de cada competició a fora del seu país, a llocs tan llunyans com el Japó, Alaska, Irlanda o els Estats Units. "Hem conegut països on, si no hagués estat amb l'esport, no hi haguéssim anat mai."

El Rui Correia ha aconseguit dues medalles d'or, als Jocs Mundials d'Hivern Special Olympics 2009 a l'estat d'Idaho, als Estats Units. Era un or que ja coneixia perquè el 2005 també va fer una medalla amb esquí alpí, en aquesta ocasió a la ciutat japonesa de Nagano. L'Enric Adran va obtenir dues plates a Idaho i una plata i dos quarts llocs a Nagano.

Tot això ho van fer lliscant sobre la neu com la que als hiverns tenen a

tocar de casa. Andorra ha forjat i continua donant molts esquiadors a les competicions mundials i, com ells, esquiadors que viatgen pel món amb una bandera andorrana, molt especial.

EN UNA COMPETICIÓ,
ELS ENTRENADORS
NO TRIEN NOMÉS ELS
DE MÉS BON NIVELL,
SINÓ TAMBÉ ELS
QUE TENEN MILLOR
COMPORTAMENT. AIXÒ
ÉS IMPORTANT

A part de l'esquí, l'Enric i el Rui també han jugat durant molts anys a hoquei sobre patins. Sent companys en el mateix equip, han participat en campionats internacionals d'aquest esport. Una de les seves marques amb l'hoquei la van fer a Salamanca, on van aconseguir una medalla de plata l'any 2002. “Va ser jugant contra Hongria”, apunta l'Enric. “I a la lliga catalana vam estar quatre temporades sent els primers. Són tantes les medalles que hem anat guanyant que jo ja ni les recordo”, diu el Rui. Ell també

ha competit durant anys en proves d'atletisme a diferents països. **Tant l'Enric com el Rui, a banda d'entrenar-se setmanalment i de preparar-se, a consciència davant de cadascuna de les competicions esportives en les quals participen, tenen també una vida laboral. El Rui treballa en un hotel, on s'encarrega de tasques de manteniment a les zones enjardinades de les instal·lacions. L'Enric fa feines administratives al departament de Cultura del Govern d'Andorra.**

Anant a treballar cada dia, segurament els records dels múltiples viatges que han fet amb la Federació Special Olympics Andorra els deuen venir més d'un cop al cap. “És que allò és una festa. Quan sortim a fora a competir, ja no per competir ni perquè vas en representació del teu país i et paguen el viatge, és que coneixes altres països; Alaska o el Japó, són viatges molt cars. L'espònsor que tenim és important, perquè sols no hi aniríem, per l'idioma i pels calés. Jo ho trobo divertit”, diu mostrant molta satisfacció el Rui.

L'Enric també s'apassiona en recordar la trobada amb esportistes d'altres nacionalitats, a molts dels quals han vist ja en moltíssimes

ocasions. “Ens n'emportem moltes alegries i amistats, i quan marxem, una mica de tristesa.” **L'Enric va guanyar dues medalles d'or i una de bronze a Irlanda, en curses de ciclisme, l'altre esport que tant ell com el Rui practiquen, aquest últim també amb algunes medalles recollides amb el seu esforç sobre les dues rodes.**

Les relacions amb altres atletes, un cop acaben l'estada en els seus viatges esportius, no sempre finalitzen quan tornen a Andorra. “Amb alguns ens enviem cartes o ens truquem, sobretot amb els de Catalunya, als quals baixem a veure quan hi anem per altres coses. L'ambient que es fa és molt maco. A mi m'agrada”, diu el Rui, **que també competeix en atletisme i pentatló.** “De pentatló vaig quedar primer a Luxemburg”, explica, tot i que ell amb l'esport que se sent millor és amb l'esquí. L'Enric, en canvi, prefereix el ciclisme.

HEM CONEGUT PAÏSOS
ON, SI NO HAGUÉS ESTAT
AMB L'ESPORT, NO HI
HAGUÉSSIM ANAT MAI

L'un i l'altre tenen moltes anècdotes i vivències compartides a Andorra

Per a l'Enric Adran i el Rui Correia, que es consideren “com germans”, és un honor formar part dels Special Olympics.

durant tantíssimes hores d'entrenament físic i en aquests viatges amb la federació que tant els omplen als dos. “Nosaltres som com germans.” **I se'ls nota perquè, a banda d'algunes medalles diferents, l'experiència esportiva la viuen de la mateixa manera, amb molta il·lusió i també comprenent que algun dia hauran de deixar pas a les joves promeses andorranes.** “Sí, jo penso de vegades a dimitir; és que també et canses i hi ha moltes enveges, però després veus que encara pots guanyar medalles”, planteja el Rui.

L'Enric, que l'any 1998 va guanyar quatre medalles d'or en les proves de 100, 400 i 500 metres i llançament de pes a Luxemburg, recorda moltíssim l'emoció que sent en les cerimònies d'obertura de cada edició dels Jocs. “La d'Atenes em va agradar molt. És que quan fan l'obertura surten tots els equips i l'ambient que es fa és molt maco.” “I la gent, quan ens veuen, ens fan unes festes!”, hi afegeix el Rui. “Ens pregunten per què no juguem més a hoquei. Els diem que ara ja no tenim equip, però ells no ho entenen, voldrien que tornéssim a jugar, perquè sempre ens demanen per què no juguem més.” “I és maco també, quan tornes, explicar-ho a la família. Els expliques els paisatges que has vist i el que has menjat i com t'ho has

passat”, diu l'Enric. “Jo estic encantat de la vida, això és un honor. I que continuï. Podem agrair molt pel que està fent a la Fundació Crèdit Andorrà; els felicito, i a més són bellíssimes persones.”

La propera fita per a aquests dos esportistes andorrans serà, probablement, Corea, el 2013, per demostrar tot allò que les muntanyes del seu país els permeten perfeccionar, en cames i braços, i en enginy per lliscar veloçment sobre la neu. “Encara no sabem qui marxarà i qui no”, diu l'Enric, que també hi aniria a competir en bàdminton, l'altre esport que practica. “En una competició, els entrenadors no trien només els de més bon nivell, sinó també els que tenen millor comportament. Això és important”, explica el Rui.

L'Enric ha estat un dels representants d'Andorra als Jocs Olímpics Corea 2013, d'on ha tornat amb un diploma pels dos cinquens llocs aconseguits en esquí.

Mira el vídeo de l'entrevista escanejant aquest codi QR

al servei de la cultura

Des de fa 25 anys, la Fundació Crèdit Andorrà treballa per fer palès que la cultura és una finestra oberta al món. Donar suport a la cultura no és únicament promoure la música o les arts escèniques, sinó també donar un impuls a la identitat del nostre país, generar progrés social i projectar internacionalment la nostra manera de fer.

El violinista i concertino director de l'ONCA, Gerard Claret, ha viscut personalment aquest vessant de projecció internacional: “La meva carrera professional està molt lligada a la feina de la Fundació Crèdit Andorrà. Gràcies a ells fa més de 20 anys que treballo al servei de la cultura andorrana, fent-la més forta i coneguda arreu del món.”

Josep Peralba Duró

Josep Peralba Duró, conseller delegat i director general de Crèdit Andorrà, té 63 anys. Va néixer a Noves de Segre, està casat i té dos fills.

QUAN VAM COMENÇAR ENS VAM PROPOSAR APROPAR LA MÚSICA ALS CIUTADANS. AQUESTA SEGUEIX SENT LA NOSTRA VOLUNTAT

Què representa per a vostè la Fundació Crèdit Andorrà?

La Fundació Crèdit Andorrà és el reflex més viu de la filosofia del Banc: servir el país i estar al costat de les persones. Crèdit Andorrà, des de sempre, ha estat i és una entitat fortament arrelada en la vida social i cultural d'Andorra. Per això vam voler posar al servei de la societat andorrana una institució que tingués com a missió contribuir al seu desenvolupament en els àmbits educatiu, social i cultural.

Des del 1987 fins a l'actualitat, hem vist com Andorra ha crescut i s'ha adaptat als canvis importants que ha viscut des del punt de vista social i econòmic. Crèdit Andorrà ha fet camí juntament amb el país, sense perdre mai de vista la nostra missió de contribuir a crear un present i un futur sòlids.

Les accions que duu a terme la Fundació Crèdit Andorrà com reverteixen en el país?

La nostra visió i el nostre compromís són a llarg termini. Per dur a terme el nostre objectiu de ser part activa en el desenvolupament d'Andorra, totes i cadascuna de les persones que treballen directament a la Fundació i les que hi col·laborem de molt a prop mirem de ser properes als ciutadans, a les institucions, a les associacions, mirem de detectar les necessitats, les mancances i les accions de millora estretament lligades a l'educació, a la cultura i a la societat en general.

És per això que la formació és el nexa de tots els nostres àmbits d'actuació, ja que sense aprenentatge no hi ha progrés. Creiem important formar les persones i les empreses amb l'objectiu de millorar i fer créixer la nostra societat en tots els àmbits.

Ens podria explicar com es concreta aquesta vocació de servei en activitats?

La Fundació va començar la seva acció social el 1987, amb un programa anual de beques que permet als joves d'Andorra estudiar a les millors universitats de tot món i que cobreix pràcticament la totalitat de les seves despeses. Aquest va ser el nostre punt de partida per contribuir al desenvolupament d'una Andorra que s'estava obrint al món. Volíem facilitar que les noves generacions tinguessin accés a la formació superior sense límit geogràfic, temàtic ni econòmic, segurs que els seus coneixements i experiències internacionals revertirien en l'Andorra del futur.

Aquest programa, centrat a ampliar els estudis de postgrau i d'investigació científica i social, continua avui en dia i és una de les iniciatives més consolidades de la Fundació. Però no tan sols invertim en educació superior i recerca. També formem diversos col·lectius socials, com la gent gran, les persones afectades per malalties greus o els discapacitats, en noves tecnologies, en salut i en avenços mèdics, entre d'altres, i dediquem esforços importants a potenciar la cultura, ja sigui amb formació per a les noves generacions de músics i artistes o aproximant al públic cada temporada un cartell de concerts i d'espectacles ampli i variat. En definitiva, la formació és l'eix que vertebrava les accions de la Fundació en els

seus tres principals àmbits d'actuació: l'educatiu, el social i el cultural.

El progrés social té molt a veure amb les noves generacions. Invertir en la seva educació i en cultura és invertir en futur?

Efectivament. El país i la societat estan en constant evolució, i per fer front als nous reptes cal estar aprenent sempre. Aquest aprenentatge s'ha de fomentar des d'una visió integradora. La cultura, entesa en el sentit més ampli de la paraula, és el que conforma una societat plural i moderna.

PENSEM QUE EL
DESENVOLUPAMENT
ESTÀ ESTRETAMENT
LLIGAT A L'EDUCACIÓ I A
LA CULTURA. PER AIXÒ,
LES NOSTRES ACCIONS
ESTAN ENCAMINADES A
FOMENTAR LA FORMACIÓ

A la Fundació ens regim pel valor de l'educació i el talent com a generador de progrés. La cultura és el llegat més preuat que podem oferir a les noves generacions. Sense cultura no existiria la cohesió d'un

país. El coneixement és com les arrels d'un arbre, que et donen la seguretat i l'estabilitat, i alhora, com les branques que creixen i s'enlairen obrint-se camí.

La seva sòlida formació musical segurament influeix en la tasca que està duent a terme la Fundació Crèdit Andorrà ?

La nostra implicació en l'àmbit cultural va començar de manera ferma amb la música, i suposo que, en part, també he traslladat a la Fundació la meua passió i estima per la música. Ens sentim molt satisfets de formar part del Patronat de la Fundació ONCA juntament amb el Govern d'Andorra, des d'on vetllem perquè la cultura musical estigui present en la societat andorrana i perquè es conegui el país fora de les nostres fronteres. L'ONCA és una gran ambaixadora cultural i com a projecte cultural de país, molt consolidat, ens n'hem de sentir orgullosos. Des de sempre, ha estat duent a terme una tasca pedagògica molt important amb les noves generacions de músics. Avui dia és una realitat veure actuar a l'ONCA becaris de la nostra Fundació, i ens omple de satisfacció. Per a ells això és un somni fet realitat. Des del Patronat de l'ONCA hem establert com a prioritat fer créixer la Jove Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra (la Jonca) i els Solistes de la Jonca, el planter del talent musical andorrà.

La Jonca es va crear el 2002 i el Solistes de la Jonca, el 2007. Des de llavors que duen a terme una programació concertística molt activa durant l'any, tant a Andorra com en escenaris fora de les nostres fronteres. És fantàstic veure aquests joves representar el nostre país a Madrid, Barcelona, París, Brussel·les, Estrasburg, Copenhaguen o l'Alguer, per posar alguns exemples dels llocs on han actuat.

Amb quins projectes es va iniciar aquest camí?

L'acció cultural de la Fundació va començar amb dos projectes que avui en dia podem considerar referents en el panorama cultural d'Andorra. Em refereixo al Festival Narciso Yepes i a l'Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra.

El Festival Narciso Yepes va començar el seu camí l'any 1983, impulsat pel mestre Narciso Yepes, un dels millors intèrprets de guitarra clàssica del món. Dins del cartell d'aquest Festival, que organitzem amb el Comú d'Ordino, hem tingut la sort de tenir artistes de la talla de Barbara Hendricks, Cristina Hoyos, Josep Carreras, Jaume Aragall, Yehudi Menuhin, Victòria dels Àngels, Jean-Pierre Rampal, Maurice André, Montserrat Caballé, Joaquín Achúcarro, Carlos Núñez o Bebo i Chucho Valdés, entre molts altres.

De la seva banda, l'ONCA va néixer l'any 1992 en el format d'orquestra de cordes i el 2006 va iniciar també un recorregut

com a formació clàssica. Actualment és una orquestra consolidada que gaudeix d'un bon reconeixement internacional. A banda dels concerts que ofereix a Andorra, destacaria el cicle de concerts permanent al Palau de la Música Catalana de Barcelona (el Cicle Petit Palau) i les actuacions en altres escenaris de reconegut prestigi d'Espanya, Bèlgica, Itàlia, Alemanya i Portugal.

En definitiva, formem part i impulsem projectes de país amb una llarga trajectòria, sòlids, de qualitat i amb molt de futur.

ELS PROGRAMES CULTURALS QUE DUU A TERME LA FUNDACIÓ CRÈDIT ANDORRÀ SÓN A LLARG TERMINI. FORMEN PART DE PROJECTES DE PAÍS IMPORTANTS

Més enllà de la música, en quins altres àmbits de la creació artística dona suport la Fundació?

Les arts escèniques són un altre dels vessants en què actuem. Formem part de la Fundació Escena Nacional d'Andorra (ENA), juntament amb el Govern i el Comú

de la Massana, a través de la qual intro-duïm els més joves en el món del teatre i promovem una plataforma perquè els artistes del país es puguin expressar.

Des de l'ENA s'organitza cada any la Mostra de Teatre Jove, adreçada a tots els grups teatrals d'Andorra, ja siguin escolars, extraescolars o independents. És una plataforma perquè els grups de teatre juvenils donin a conèixer el seu treball i s'estableixi una relació entre escoles i companyies joves amateurs. Aquest 2012 hi han participat 149 infants i joves d'entre 6 i 25 anys.

També tenim una programació anual d'espectacles, integrada per produccions pròpies, coproduccions o treballs d'altres companyies del país a les quals oferim un espai on representar la seva creativitat. L'ENA ha format part de projectes com *Un tramvia anomenat desig*, *Coral Romput*, *El quartet dels mals endreços*, *Badomies*, *Haikus d'Arinsal*, *La veritat*, *Obaga...* per esmentar-ne alguns exemples.

Col·laboren amb altres institucions per dur a terme aquesta tasca?

La voluntat de la Fundació Crèdit Andorrà és col·laborar i donar cabuda a aquelles institucions que, com nosaltres, tenen la vocació de treballar pel país i per les persones, de manera que unint esforços es puguin fer realitat projectes que d'altra manera serien difícilment assolibles. I aquest principi és vàlid per a les accions

culturals, però també per a la resta d'àmbits de treball.

Bona part de les iniciatives les duem a terme en col·laboració amb altres entitats, ja siguin públiques o privades. Amb el Govern d'Andorra formem el Patronat de la Fundació ONCA, i amb el Govern i el Comú de la Massana, el de la Fundació ENA. Juntament amb el Comú d'Ordino impulsem el Festival Narciso Yepes i el Concert de Cap d'Any que organitzem anualment.

Un altra iniciativa musical important és l'organització del Festival internacional d'orgue del Principat d'Andorra, que programem amb l'Arxiprestat d'Andorra i amb l'Associació Amics dels Orgues de les Valls d'Andorra. És un cicle anual de concerts d'orgue a les esglésies del país que acostuma a tenir molt bona acollida. En l'àmbit de l'educació, aquest esperit de col·laboració per treballar conjuntament pel país es materialitza amb el suport que donem a la Universitat d'Andorra. Una tasca educativa que ha permès la consolidació del Cicle de perfeccionament professional, els cursos d'especialització en dret andorrà i una sèrie de publicacions que hem editat sobre aquesta matèria; també tenen molt bona acollida el programa d'òpera oberta i la formació de llevadores en l'àmbit sanitari. Programes, en general, que permeten l'especialització i la formació contínua dels professionals del nostre país.

En aquest punt, també voldria fer menció a la nostra contribució pel talent i la recerca. El Premi Internacional Calvó Armengol és un guardó internacional bianual que convoquem juntament amb el Govern i la Barcelona GSE Business School. És un reconeixement que distingeix joves economistes o científics socials per les seves contribucions a les interaccions socials. Gràcies a aquest guardó, importants estudis han vist la llum i han merescut una difusió internacional.

Com ha contribuït la Fundació a donar a conèixer Andorra al món?

L'acció de la Fundació Crèdit Andorrà se centra principalment a Andorra i els beneficiaris dels seus programes són, en primera instància, la població del país. No obstant això, la cultura no té fronteres. Bons exemples en són l'ONCA, com a formació reconeguda i respectada a escala internacional, i el Premi Internacional Calvó Armengol.

Una altra carta de presentació d'Andorra al món és la Càtedra Crèdit Andorrà de Mercats, Organitzacions i Humanisme de l'IESE. Una plataforma de coneixement que fomenta la investigació i els projectes humanístics, entre d'altres. A través de la Càtedra, hem pogut apropar als professionals i a les empreses del país el coneixement i les millors pràctiques empresarials amb conferències, seminaris i publicacions.

Com veu el futur de l'acció cultural de la Fundació Crèdit Andorrà?

Els programes culturals que duu a terme la Fundació Crèdit Andorrà són a llarg termini. Formem part de projectes de país importants, als quals continuarem donant el nostre suport. La cultura i el coneixement fan els països pròspers i els ajuden a avançar i evolucionar. L'any 2012 hem celebrat el 25è aniversari de la Fundació, un quart de segle de compromís amb la societat andorrana i amb el benestar de les persones. És cert que es viuen moments econòmics difícils i complexos, i que ha calgut ajustar-se a la realitat actual, però la cultura té un paper molt important dins la societat. Sustenta el teixit social d'un país, i funciona com a element catalitzador i dinamitzador. Per tant, és el meu desig i el de la Fundació que aquests principis continuïn guiant-nos en el futur. La Fundació Crèdit Andorrà és una manera de retornar a la societat una part del que n'hem rebut.

Josep Duró Coma

VAM OBRIR A TOTHOM ALLÒ QUE ABANS ESTAVA RESERVAT A UNA CLASSE ALTA ANDORRANA

Josep Duró Coma, 62 anys, andorrà de naixement i de família andorrana de moltes generacions.

Està casat i té dos fills. Viu a Ordino. Es declara polifacètic: va estudiar Educació especial però va exercir poc temps; ha tingut diversos càrrecs polítics; ha treballat en uns grans magatzems i a la Caixa Andorrana de Seguretat Social, i ha estat president de diverses entitats.

El Festival Narciso Yepes, que té lloc cada any a Ordino des del 1983, és possiblement l'esdeveniment cultural amb més projecció fora d'Andorra. Aquest prestigiós punt de trobada d'importantes figures de la música no existiria sense la iniciativa i la perseverança de Josep Duró.

Duró fa memòria històrica i explica com va començar a gestar-se la iniciativa que va néixer de la seva passió per la música i va desembocar en la creació del festival. “A Ordino sempre hi ha hagut tradició de música coral. Quan presidia l'Oficina de Turisme, vaig voler donar a la gent la possibilitat d'escoltar un altre tipus de música. Jo coneixia els germans Lluís i Gerard Claret perquè havien anat a escola amb mi i els vam convidar a venir a fer concerts. Van acceptar i vam veure que es va generar entre el públic un cert interès.”

PRIMER CONTACTE AMB NARCISO YEPES

En un moment en què “la música clàssica atreia només certes persones de nivell cultural i socioeconòmic alt”, **aquest interès va encoratjar-lo a tirar endavant altres iniciatives amb la música clàssica com a protagonista.** “Jo era membre del Consell d'Administració de la primera junta de la Creu Roja i en una reunió va sorgir la idea de fer una manifestació musical amb un gran concertista. Vam parlar amb els germans Claret i ens van proposar dos noms, entre ells el de Narciso Yepes”. **Dit i fet, van contactar amb el músic espanyol i ho va acceptar.** “Aleshores se'ns va presentar una dificultat: el caixet de Yepes –parlem dels anys vuitanta– era de 75.000 pessetes i el Consell d'Administració de la Creu Roja va trobar que eren massa diners”. **Duró no va rendir-se, perquè va fer la reflexió que**

Josep Duró, l'impulsor del Festival Narciso Yepes, es declara un apassionat de la música.

no podien perdre la possibilitat de tenir a Andorra un músic d'aquesta categoria: “Vaig plantejar-ho al Consell d'Administració de l'Oficina de Turisme i van estar-hi d'acord”. **A partir d'aquí van dedicar els esforços a trobar els diners.** “Els vam aconseguir gràcies a dos bancs, que van donar cada un 25.000 pessetes, i al Comú d'Ordino, que va posar les altres 25.000”.

L'AUDITORI NACIONAL NO EXISTIRIA SI NO FOS PEL FESTIVAL

Vençuts els obstacles, van fer venir Narciso Yepes: “Era un repte difícil perquè no sabíem com reaccionaria el públic d'Andorra, però l'església parroquial d'Ordino, escenari del concert, es va omplir. Tenia capacitat per a 300 persones i se'n van quedar fora 300 més. Va ser una gran sorpresa i ens va animar a seguir amb altres activitats”. **Així, amb la col·laboració i les idees que aportaven Lluís i Gerard Claret, van continuar amb l'organització de concerts de música clàssica.**

“Durant aquest temps va sorgir la idea: ‘I si féssim un festival?’ Però calia trobar el padrí”, **explica Duró. Els directors artístics ja els tenien, els germans Claret, i amb ells van pensar que bé po-**

drien intentar que fos Narciso Yepes. “Era el 1980, i vam quedar amb ell per sopar després d'un concert al Teatro Real de Madrid. Jo li vaig demanar si volia ser el padrí del Festival d'Ordino i va dir de seguida que sí. Va ser un gran moment, perquè es van obrir de cop moltes possibilitats pel fet de tenir un gran nom de la música que ens donés suport en aquesta iniciativa”.

Va ser aleshores que es van adonar que un projecte així no es podia limitar només a Ordino, sinó que s'havia de vendre com un esdeveniment per a tot Andorra. Van aconseguir implicar-hi el Consell General, el Govern, el Comú, l'Agrupació de Bancs, el Copríncep i alguns particulars. El fet de tenir com a padrí Narciso Yepes els va obrir les portes a d'altres artistes de renom.

UN AUDITORI PER AL FESTIVAL

L'any 1983 va tenir lloc el primer festival, a l'església d'Ordino. “Va ser un èxit perquè vam omplir. Ens vam adonar que l'església se'ns quedava petita i que calia fer un segon pas: aconseguir una sala amb més capacitat i un escenari més gran, perquè el que teníem ens limitava per a segons quin tipus d'orquestrés”. **Novament, Narciso Yepes els va ajudar quan els va suggerir el nom**

de l'arquitecte José María García de Paredes. “Va venir a Ordino el 1984 i li vam mostrar un edifici destinat a ser el museu de l'automòbil. Li va encantar. ‘Això és una capsa de mistos però és una capsa per fer un auditori’, ens va dir.”

Ara els tocava tornar a convèncer els polítics per al finançament d'aquell nou projecte. “Això va ser el més dur. Vam estar uns anys batallant, però molta gent ens hi va ajudar. Entre d'altres, el conseller delegat de Crèdit Andorrà. Narciso Yepes i jo el vam anar a veure al despatx i ens va donar tot el suport. També Josep Pintat, cap de Govern aleshores, va donar-hi una bona empenta. Però, sobretot, si no hi hagués hagut Yepes, no estic segur que tinguéssim l'auditori. Va ser fonamental el seu paper”. **L'Auditori Nacional d'Andorra a Ordino, que segons Josep** “no existiria si no fos pel festival”, **es va inaugurar el 1991 amb capacitat per a 600 persones.** “Ordino és l'entorn ideal per a aquest auditori perquè està envoltat de naturalesa i això lliga molt amb la música. Quan la gent puja a Ordino i ho veu, se'n queda meravellada”.

El 1998 es va constituir l'Associació Festivals d'Ordino, formada per Crèdit Andorrà i Iniciatives Turístiques d'Ordino, una fórmula mixta entre una entitat privada i una de pública a través de la qual s'organitza el Festival

NARCISO YEPES, EL PADRI

El músic espanyol va col·laborar amb el Festival fins poc abans de la seva mort, el 1997. Josep Duró recorda amb estimació i respecte la figura del genial guitarrista: “Era un home molt senzill, molt amable i molt divertit. Sorprenia el contrast entre la seva petita estatura i el que ell era capaç de donar, no només en la música, sinó com a persona. Era molt entranyable. Et feia sentir la seva alegria. Tenia poques paraules però ben dites”.

Al principi, el certamen va ser conegut com a Festival Internacional de Música d'Ordino, però el 1998 va adoptar l'actual denominació, que incorpora el nom del prestigiós músic. “Al Narciso li encantava estar a Andorra. Penso que Andorra l'estimava i que tot el que ell ha fet pel nostre país és perquè també l'estimava. El festival existeix gràcies al Narciso Yepes, perquè sense ell no hagués tingut aquesta internacionalització i importància”.

Narciso Yepes. “Sense embuts: si en aquell moment el conseller delegat de Crèdit Andorrà no hagués sigut un melòman, avui no estic convençut que hagués continuat. Ell va convèncer el Consell d'Administració de Crèdit Andorrà per fer aquesta associació i jo, com a cònsol, ho vaig fer amb els meus companys del Comú”.

El Festival es va anar consolidant any rere any fins a convertir-se en un esdeveniment de ressò internacional. “Es va passar a tenir grans personatges de la música i aquest va ser un moment extraordinari per als qui ho hem pogut viure, perquè vam obrir a tothom allò que abans estava reservat a una classe alta andorrana. A més, hi havia públic incondicional que venia de fora, fins i tot del Japó”.

L'ANDORRA DE LA CULTURA I DE LA MÚSICA

Quan parla del futur del Festival, Josep Duró es mostra partidari d'introduir-hi canvis. “Crec que està en un moment que necessita una mica d'oxigen. Penso que s'hi hauria de donar un altre aire o treballar molt més cap a l'exterior. Així ho veig jo, encara que actualment no hi estic tan involucrat. Però continua sent un festival amb molt de prestigi. Si hem fet trenta anys és perquè té un pes específic, si no ja hauria mort, com d'altres”.

Després d'aquest viatge pel naixement i part de la història del Festival Narciso Yepes, Josep Duró no oculta la seva satisfacció pel paper que hi ha tingut com a impulsor: “Penso que gràcies a iniciatives com aquesta hi ha una altra imatge del nostre país; no és només l'Andorra de centres comercials, sinó també l'Andorra de la cultura. Encara que no sigui músic ni hagi fet estudis musicals, tinc una sensibilitat per la música i estic molt orgullós d'haver contribuït que aquest festival sigui on és. Hi ha hagut un treball en equip de moltes persones. Si no, no s'hauria aconseguit. Ha valgut la pena”.

UN FORAT A L'ESCENARI I UN LAVABO IMPROVISAT

Pel Festival Narciso Yepes ha desfilat una impressionant llista de figures de la música. Josep Duró recorda especialment Yehudi Menuhin –“un home d'una extraordinària senzillesa i afabilitat”–, **Montserrat Caballé, Josep Carreras, Cristina Hoyos, Jordi Savall, Barbara Hendricks, Joaquín Achúcarro** –“a aquests dos últims els encantava sortir a passejar per Ordino”–, **Jaume Aragall, Alicia de Larrocha, Victòria dels Àngels...** “Em descuido molta gent, tots de gran nivell. Cal dir que tots els artistes han acceptat sempre venir al festival de bon grat; fins i tot els uns feien venir els altres”.

En 30 edicions del festival, d'anècdotes no n'han faltat: “Quan va venir la Caballé per primer cop, molta gent es va quedar sense entrades. Vam demanar-li si podíem posar cadires a l'escenari i ho va acceptar. Hi vam fer cabre unes 750-800 persones i encara es va quedar molta gent fora”.

TOTS ELS ARTISTES HAN
ACCEPTAT SEMPRE
VENIR AL FESTIVAL DE
BON GRAT. ELS UNS
FEIEN VENIR ELS ALTRES

En una altra ocasió, els problemes van venir per qüestions tècniques: “El 1991, quan preparàvem l'escenari per a la inauguració de l'Auditori, pujant i baixant l'ascensor que hi ha per moure els pianos, se'ns va bloquejar a dos metres de l'escenari i va quedar destapat el forat de l'ascensor a dalt de l'escenari. Després d'unes hores de rumiar si anul·làvem el concert o què, vam decidir tapar el forat amb una fusta i ens vam passar tota l'actuació del Narciso Yepes patint per si queia pel forat”.

I encara una altra: la primera vegada que Alícia de Larrocha va actuar a Ordino ho va fer a l'església parroquial. Els organitzadors van haver de resoldre una situació amb què no comptaven. “Al darrer moment ens van dir que a la mitja part del concert l'Alícia necessitava anar al lavabo... Ens vam trobar amb el gran problema que, per la ubicació del piano, perquè ella pogués sortir ho havia de fer per davant de tothom. Llavors vam anar a veure el mossèn i vam veure que hi havia una espècie d'armari al costat de l'escenari on ficava els trastos i se'ns va ocórrer posar un wc portàtil allà”.

Josep Martínez Reinoso

LA MÚSICA ÉS LLENGUATGE I SENTIMENT, IMPRESCINDIBLES PER A LA SALUT EMOCIONAL

Josep Martínez Reinoso, 26 anys i nascut a Escaldes-Engordany. Va estudiar la carrera de violí a Barcelona, un màster de dos anys de música antiga a Colònia (Alemanya) becat per la Fundació Crèdit Andorrà, i Musicologia a Logronyo, on actualment fa el doctorat.

Quines expectatives tenia el públic del segle XVIII que assistia a concerts? Amb aquesta tesi a les mans, Josep Martínez continua investigant allò que el va dur a una de les escoles més prestigioses de música i dansa de tot el món, la Hochschule Köln. Hi va anar a buscar les fonts de la música antiga, la raó de ser del seu violí barroc. El Josep és membre dels Solistes de la Jonca (Jove Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra) i, des del gener del 2012, també de l'Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra, l'ONCA.

Com vas començar a sentir atracció pel món de la música?

No és gaire romàntic el meu inici, sinó més aviat pragmàtic. Jo volia fer alguna activitat extraescolar i l'esport no m'anava gaire bé. Així és que vaig apuntar-me

a un taller de música. Tenia 6 anys i cert talent, i de seguida m'hi vaig enganxar. M'agradava el piano, però el veia un instrument més solitari, per això vaig triar el violí. A casa no hi havia cap músic, però a la meua mare sempre li havia agradat cantar, de manera familiar.

I el primer contacte que vas tenir amb la Jonca, quan va ser?

Doncs quan es va constituir. El Gerard Claret la va fundar l'any 2000 i jo aleshores era a l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, tenia 14 anys i vaig superar les proves per entrar-hi. Allò em va permetre poder tocar amb músics més grans, que em portaven deu anys i a qui jo ja veia com a gairebé professionals. M'agradava tocar i estar en contacte amb ells. I el Gerard Claret va ser el meu primer ídol. El coneixia perquè venia un cop al mes a fer-nos classe a l'Institut.

Josep Martínez va començar a estudiar música de petit perquè no li anaven gaire bé els esports.

Què significa per a Andorra tenir l'ONCA, la Jonca i els Solistes de la Jonca?

Com a músic, això és molt valuós. A Andorra, un país petit en habitants però que socialment se sent poble i nació i amb un gran sentiment cultural, tenir una orquestra pròpia l'ajuda. Tu t'hi reflecteixes, en l'orquestra nacional del teu país, tenir-la et fa sentir que la professionalitat hi és; també el fet de tenir un auditori amb un cicle de concerts.

TENIR UNA ORQUESTRA NACIONAL PRÒPIA AJUDA A TENIR UNA ACTIVITAT CULTURAL PROFESSIONAL

Per què és important la música per a un país?

La música treballa amb el llenguatge i els sentiments, imprescindibles per a la salut emocional i per tirar endavant en qualsevol col·lectiu. I hauriem de recuperar la música en tots els espais de la nostra quotidianitat, emocionar-nos, perquè les persones som més emocions que raó, però la societat ens porta a utilitzar sempre la raó i a oblidar-nos de gestionar les emocions.

Com valoren que institucions com la Fundació Crèdit Andorrà destinin ajuts a la cultura?

La feina que fan és bàsica i imprescindible. No només en el pla econòmic, també per la publicitat institucional que en fan, al país i a fora. Això és clau perquè un projecte musical funcioni. Una orquestra necessita una organització, gestió i diners per als músics, i en això la Fundació fa un gran favor al país. M'agradaria que no calgués que la Fundació hagués d'apostar tant per això, voldria dir que l'activitat musical funciona bé, però en la societat en què vivim i en el moment actual, que la Fundació ens continuï donant suport és de molt agrair.

Què ha representat la teva nova etapa com a membre dels Solistes de la Jonca?

La professionalització. A la Jonca ens estem formant, hi ha una tutorització, i als Solistes de la Jonca tot funciona de manera més autònoma, el grup ha de crear les propostes i tirar-les endavant; s'auto-gestiona amb el suport i l'aixopluc de la Fundació ONCA. Van començar sent sis músics, jo hi vaig entrar el segon any, i ara som uns dotze. La xifra varia, perquè acostumem a buscar col·laboradors que toquen instruments normalment fora d'una orquestra, com ara el piano, l'acordió o la guitarra. Els Solistes de la Jonca funcionem per produccions i hem de

completar la nostra feina com a *freelance* amb altres formacions. Jo em dedico a tocar amb músics de música antiga, que és la meua especialitat, i vaig on em demanen.

Els concerts amb la Jonca, els Solistes i ara l’ONCA també, t’han portat a moltes ciutats a tocar?

Amb la Jonca hem estat a Brussel·les, a Copenhaguen, a l’Haia, a París, a Lleida, a Barcelona i a Andorra. Amb els Solistes, a Madrid, a París, a Brussel·les i, ara anirem a Reus.

Dels dos anys becats a Colònia, què te’n vas emportar, sobretot?

Des del punt de vista cultural i musical, a Alemanya hi ha molta activitat i és un punt de trobada internacional de molta gent. Jo vaig coincidir amb coreans, argentins, japonesos i gent dels Estats Units, a part d’europeus. Només per conèixer gent i altres maneres de fer, per mi ja va ser important. Després, vaig poder conèixer la cultura alemanya, la seva tradició, no només per part de la religió luterana, també per la tradició contemporània. A Alemanya hi ha moltes orquestres i amb un alt grau de professionalització. La música clàssica forma part de la cultura popular d’allà i en un país així pots aprendre molt. Sempre poso l’exemple de *les passions* de Bach: quan les toques allà i el públic d’un poble molt petit sent el text, l’entén i sap què diu, és una música feta per a ells. Estava pen-

sada per a una gent així, les dones s’emocionen quan la senten. Aquí també es toca, però el procés comunicatiu de la música no és el mateix. Emocionalment, sí que hi ha un llenguatge universal en música, però hi ha després tota la part de coneixement del llenguatge i de l’època. La meua estada allà també em va servir per conèixer la tècnica del violí barroc. Colònia és un dels bressols de la música antiga, pensada per a instruments com el meu.

LES PERSONES SOM
MÉS EMOCIONS
QUE RAÓ, PERÒ LA
SOCIETAT ENS PORTA A
UTILITZAR SEMPRE LA
RAÓ I A OBLIDAR-NOS
DE GESTIONAR LES
EMOCIONS

Què diferencia un violí barroc d’un de modern?

Els dos tenen la mateixa forma, però en el violí barroc les cordes són de tripa —de bou o d’ovella—, i no de metall, com les del violí contemporani. Quan Mozart componia una peça per a violí, el violí que tenia al cap era el de cordes de tripa. Si toques amb tripa estàs més a prop

d’aquella idea sonora que tenia Mozart del so del violí. Era música que es tocava en sales de cambra, als palaus, i no en grans auditoris com tenim ara. Els instruments canvien en funció de les necessitats; avui els violins són amb cordes de metall perquè el so arriba més i són més estables pel que fa a l’afinació.

Quin perfil tenien els teus professors a Colònia?

La música antiga és un moviment estètic que va néixer cap als anys seixanta, i els meus professors són dels pioners que van començar a investigar a un nivell paral·lel del que es feia tradicionalment. Hi ha una estètica, la tradicional, que és la que segueix la majoria dels músics, però ells van intentar complementar aquesta música amb un coneixement històric. Els pioners van ser anglesos, alemanys i holandesos; ells van començar a investigar les fonts. Avui són directors de grups de música internacionals, com Richard Gwilt, de la London Baroque, o Konrad Jünghe, de la Cantus Köln entre d’altres.

Què et van transmetre aquests professors?

L’entusiasme per la música antiga, un llenguatge que teòricament avui dia no estem capacitats per entendre, però que estudiant el podem arribar a comprendre. Vaig aprendre a valorar i a gaudir de la subtilesa del llenguatge antic, que con-

trasta molt en un món, el d’avui, híper i sobrediversificat.

Com és aquest llenguatge?

Avui dia el llenguatge musical està molt globalitzat, però als segles xvii i xviii, com que la mobilitat era més reduïda, cada lloc tenia un llenguatge diferent. A Itàlia hi havia una manera de fer molt més virtuosa; la tècnica de l’instrument era tan important o més que les melodies que es volien compondre, es creaven efectes tècnics de gran expressivitat tècnica però potser eren més pobres des del punt de vista melòdic. A Alemanya la música antiga era molt més mental, més contrapuntística, més basada en la composició, i a França era molt més dramàtica des del punt de vista teatral. Jo en vaig estudiar una mica de totes, més l’alemanya perquè era allà. La Hochschule Köln és una veritable meca per als músics.

Ignacio Ribas Taléns

EN UNA CARTA MOZART LI DEIA AL SEU PARE QUE PER A L'OÏDA I PER A LA VISTA L'ORGUE ÉS EL REI DELS INSTRUMENTS

Ignacio Ribas Taléns té 49 anys i va néixer a València, està casat i té dos fills de 20 i 13 anys. Resideix a Santa Coloma (Andorra) i és el director artístic del Festival internacional d'orgue del Principat d'Andorra.

La música amb majúscules. Aquest és el resum, el titular, el sentiment i el gran respecte i admiració d'Ignacio Ribas per les notes que fan un concert complet quan els peus i les mans les regalen des d'un orgue. Des que va començar a sentir aquest instrument de ben jove en una església de la València natal, aquesta música l'ha acompanyat sempre més. Tres teclats, un pedal, un espectacle, han fet, amb la seva contribució, el Festival internacional d'orgue del Principat d'Andorra, que ha seduït i continua seduint persones que aprecien la música que va conquerir l'Ignacio, com a persona i com a professional.

Des de quan té lloc el Festival internacional d'orgue?

El Festival va començar com a cicle l'any

2000, i amb el temps se'n va crear un segon cicle de tardor, amb l'orgue de la Massana. Aquests dos cicles s'han fusionat i són avui el Festival internacional d'orgue.

Com va sorgir la iniciativa?

El gran orgue de Sant Esteve es va construir el 1991, i jo vaig arribar a Andorra el 1993. El primer que vaig pensar va ser en donar vida concertística a aquest magnífic instrument. Per diverses raons i després de moltes gestions, a aquest projecte li va ser molt difícil veure la llum. Però finalment, el 1999, per iniciativa del rector de la parròquia, mossèn Blai Fortuny, i amb la intenció de crear una estructura duradora que assegurés la continuïtat i la qualitat de la programació, vam contactar amb l'Agrupació de Bancs d'Andorra, d'on va sortir l'interès pel projecte per part del conseller delegat de Crèdit Andorrà,

el senyor Josep Peralba. Es va crear llavors la Fundació Amics dels Orgues de les Valls d'Andorra i es va organitzar un primer concert, amb tan bona acollida que va donar pas al primer cicle d'orgue, l'any 2000.

EL MEU INTERÈS PER
LA MÚSICA D'ORGUE
PROVÉ DELS BONS
CONCERTS QUE VAIG
ESCOLTAR DE JOVE
A VALÈNCIA

Quina és la seva funció com a director artístic?

La meva funció és idear la filosofia del festival (que té el seu propi estil), seleccionar els músics, acordar les dates i contactar amb les entitats que hi col·laboren per a la demanda de les subvencions. També sóc responsable de la direcció executiva.

Quina és la seva formació?

Sóc professor superior d'orgue, de piano i de clavecí, una formació completa amb nombrosos cursos internacionals amb professors de gran prestigi.

Expliqui'ns la seva trajectòria professional.

Dec la meva principal formació a l'orga-

nista Montserrat Torrent. Des dels 20 anys, és a dir, des del 1983, ofereixo concerts que m'han portat a actuar en diversos països d'Europa i Amèrica, ja abans de venir a Andorra. Una vegada aquí, vaig treballar entre els anys 1993 i 2007 com a organista dels Petits Cantors d'Andorra; la meva trajectòria com a intèrpret accentua així una doble faceta, com a acompanyant i com a solista. Des del 1998 sóc organista de l'església arxiprestal de Sant Esteve d'Andorra la Vella. Com a compositor tinc diverses obres per a instruments solistes, grups de cambra i obres vocals. He estat reconegut recentment amb el primer premi del concurs Cristóbal Halffter. Actualment compagino aquestes activitats amb la investigació musicològica i la pedagogia en diverses escoles de música d'Andorra.

Quantes persones treballen en l'organització del Festival?

Hi treballen dues institucions: l'Arxiprestat d'Andorra i la Fundació Crèdit Andorrà, amb un total de sis persones.

Quins intèrprets o formacions destacaria dels que han actuat en les diferents edicions?

Durant tretze anys de programació hem tingut més de vuitanta concerts. És difícil donar noms, però potser els més mediàtics són: Jean Pierre Leguay i Olivier Latry (organistes de Notre Dame de París); Naji Hakim, Michael Bouvard i Eric Lebrun

Ignacio Ribas, director artístic del Festival internacional d'orgue del Principat d'Andorra, veu amb optimisme el futur d'aquest instrument.

(França); Montserrat Torrent (Espanya); Jürgen Essl i Zsigmond Szathmáry (Alemanya); Ignace Michiels (Bèlgica); Giampaolo di Rosa i Francesco di Lernia (Itàlia)... I entre les formacions podem destacar el quintet de metalls Spanish Brass, que va oferir una actuació memorable.

D'on prové el seu interès per la música d'orgue?

Molt senzill: dels bons concerts que vaig poder escoltar de jove a València. Precisament el fet d'haver gaudit en la meua joventut d'aquesta oportunitat és el que em mou a promocionar concerts i audicions especialment adreçats als joves, per tal de transmetre'ls l'amor per la música.

Quins són els seus compositors preferits?

Donar noms és difícil, ja que els meus gustos són molt heterogenis: van des de la música del Renaixement fins a l'actualitat. Cada músic aporta una nova dimensió, una nova visió... Per esmentar-ne alguns, Antonio de Cabezón (a qui dedico el meu darrer CD), Gesualdo, Monteverdi, Bach, César Franck, Béla Bartók, Olivier Messiaen, Giacinto Scelsi, i tants altres!

Per què és tan important aquest instrument a Andorra?

Tots els instruments són importants! Però especialment a les esglésies d'Andorra tenim un patrimoni organístic molt interessant

i la millor manera de divulgar-lo i mantenir-lo en bon estat és fent-lo sonar. També a través d'aquests instruments, situats a llocs amb molta història, obrim la finestra cap a uns altres temps, molt llunyans, que cobren vida a través de la música.

VEURE UN ORGANISTA
TOCAR AMB PEUS
I MANS UN INSTRUMENT
DE TRES TECLATS, PEDAL
I NOMBROSOS REGISTRES
QUE CANVIEN EL SO,
ÉS UNA EXPERIÈNCIA
INOBLIDABLE

Quins són els gustos preferits del públic en aquest gènere?

Des del Festival intentem donar molta varietat a la programació, però sens dubte hi ha compositors preferits: Bach, Mozart, Franz Liszt, Vivaldi..., són compositors sempre molt ben rebuts.

Quin és el perfil del públic que s'interessa per la música d'orgue?

El públic és molt heterogeni, des de qui sap a què ve i s'assessora abans sobre el programa fins a qui hi assisteix per primera vegada, no només a un concert d'or-

gue, sinó també de música clàssica. Però els que mostren un interès reiterat és difícil definir-los en un perfil. Poden ser persones amb sensibilitat no només cap a la música, sinó envers l'art en general, tenint en compte l'especial entorn on estan situats els orgues. També demostren una gran obertura i curiositat intel·lectual, atès que, reitero, la programació és absolutament contrastant en estils.

Expliqui'ns alguna anècdota que hagi viscut durant alguna edició del Festival.

En tenim moltes, d'anècdotes, però algunes prefereixo mantenir-les en privat! Li n'explicaré una, però sense donar el nom de l'organista. Vaig rebre el músic a l'estació d'autobusos i una vegada al cotxe em pregunta: "Per cert, Ignacio, podries recordar-me les característiques de l'instrument?" Aquesta pregunta, el mateix dia del concert, em va sorprendre molt, ja que és una informació bàsica en l'elaboració del programa. Però seguidament, després d'un moment de silenci, em pregunta: "I quin programa haig d'interpretar?" Aquí ja no sabia què pensar. Li explico, amb detall, el programa del seu concert. Durant tot el dia vaig estar preocupat pel concert que ens oferiria. Arribat el moment del concert, posa sobre el farristol el programa amb les obres, no la partitura, i comença a tocar, tot de memòria. Tocar de memòria no és el cas estrany, ho és el fet que aquest organista va

oferir un concert extraordinari, sense assistent, sense preparació en l'instrument, sense saber què venia a tocar. Una altra anècdota molt graciosa la va protagonitzar una nena en l'època en què encara no posàvem la pantalla i giràvem els bancs per, almenys, veure el moble de l'orgue. Al poc temps de començar el concert, mira la seva mare estranyada i diu amb naturalitat: "Mamà, aquí no es mou res!" Això em recorda un encertat comentari d'Stravinski, que deia que la música no només cal escoltar-la, sinó també veure-la.

Com valora el suport de la Fundació Crèdit Andorrà al Festival?

És una aposta valenta i intel·ligent; a més, la Fundació mostra així la seva sensibilitat per l'art, la cultura i, especialment, per la música. El seu suport permet oferir al públic d'Andorra i als turistes que visiten el país una programació estable i donar vida als instruments del país més enllà de la seva funció litúrgica.

Com veu el futur d'aquest instrument dins del món musical?

L'orgue no és solament un instrument amb passat (data del segle IV aC) sinó amb un gran futur. No cal perdre de vista que la seva singularitat és la seva capacitat d'evolució i d'adaptació a les noves tecnologies. Durant tota la història, en la construcció d'un orgue s'ha utilitzat tec-

nologia punta i, actualment, els nous instruments incorporen sistemes informàtics per a la millor coordinació de les seves possibilitats tècniques i sonores. També l'interès dels joves músics per aquest instrument és creixent, i naturalment el del públic. A més, l'església va recuperant instruments obsolets o construint nous orgues. Tot això em fa veure amb optimisme el futur de l'orgue.

Què li diria a algú que no ha sentit mai un concert d'orgue perquè hi assistís?

El primer, que escoltarà música de primera qualitat en mans d'excel·lents intèrprets. També, que l'orgue té repertori suficient per satisfer tots els gustos, amb música des del segle XIV fins a la més radical actualitat. En tot cas, veure un organista tocar el seu instrument ja és un espectacle; el fet de tocar amb peus i mans un instrument de tres teclats, pedal i nombrosos registres que canvien el so és una experiència inoblidable. De fet, el públic que hi assisteix per primera vegada acaba convertint-se en habitual. El que t'arrossega és l'esplendidesa de la música de primera qualitat, feta per grans noms, amb una gran varietat tímbrica. En una carta Mozart li deia al seu pare que, per a l'oïda i per a la vista, l'orgue és el rei dels instruments.

Gerard Claret Serra

L'ONCA HA ESTAT I ÉS UNA AMBAIXADORA MOLT IMPORTANT

Gerard Claret Serra va néixer a Andorra fa 61 anys. És vidu i té dos fills, de 35 i 28 anys. Actualment viu en parella, amb la Laura, a Ordino, la seva residència habitual, encara que fa bastant vida a la carretera, entre Andorra i Sant Cugat. És el director de l'Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra (ONCA), al patronat de la qual hi ha la Fundació Crèdit Andorrà.

Una entrançable amistat amb Pau Casals segurament explica per què el pare del Gerard i del Lluís, el seu germà bessó, acabats de néixer els seus fills, entrés un dia en una ferreteria del seu barri, a Andorra, i, aprofitant que la mestressa el felicitava per la bessonada, ell respongués convençut: “Sí, són dos i seran músics”. És una anècdota que el Gerard va conèixer anys més tard i que guarda amb afecte perquè parla de la satisfacció que el seu pare deuria sentir quan aquells petits bessons es van fer cèlebres músics.

Quan van començar a fer i sentir la música?

Teníem 8 o 9 anys quan a mi em van posar un violí a les mans i al meu germà, que era el fillol de Pau Casals, un violon-

cel. Vam començar les classes de música quan Andorra era un desert musical, als anys seixanta, i crec que el que ens va salvar és el fet de ser bessons, la competència que hi havia entre nosaltres i sobretot la figura del pare i la seva amistat amb Pau Casals. L'Anna Mora, la dona del meu germà, ha publicat les cartes que Casals i el nostre pare s'intercanviaven. El meu fill Jordi de 28 anys, que toca el violoncel, va trobar aquestes cartes, i el seu treball de final de carrera, que va ser sobre Pau Casals i el violoncel, inclou com a documentació el contingut de les cartes del nostre pare, que es guarden a l'Arxiu Nacional de Catalunya, a Sant Cugat, on hi ha els arxius de la Fundació Casals.

Com s'havien conegut el seu pare i Pau Casals?

Es van conèixer a l'exili, a França. El meu pare li feia de secretari. Casals oferia

Gerard Claret, director de l'ONCA, la Jonca i els Solistes de la Jonca, va començar a tocar el violí amb 8 anys.

concerts per als exiliats espanyols i el pare els organitzava; eren molt amics.

I vostès, l'havien conegut també?

Sí, fèiem un pelegrinatge cada any a Prada, al Festival Pau Casals, que va néixer els anys cinquanta. Casals vivia a Puerto Rico i a l'estiu venia a Prada. Als 14 anys, Pau Casals va dir-li al nostre pare que veia en nosaltres bona fusta. Va ser quan vam decidir deixar els estudis per dedicar-nos a la música, i la família es va traslladar a Barcelona perquè ho poguéssim fer.

NI ELS MÉS OPTIMISTES,
I MIRA QUE EN SÓC, NO
ENS PODÍEM IMAGINAR
QUE L'ONCA ARRIBARIA
A FER TOT EL
RECORREGUT QUE
HA FET AQUESTS ANYS

Quina va ser la seva formació?

Vaig fer els estudis de música al conservatori del Liceu de Barcelona i el 1972 vaig perfeccionar-los al Conservatori de Brussel·les, prestigiós sobretot pel violí. M'hi vaig estar gairebé cinc anys. Vaig tornar a Catalunya i vaig col·laborar a posar en marxa el Festival internacional

de música de Cambrils, un quartet de corda i una escola de música que ara és el Conservatori de música de Vila-seca. Amb el meu germà i un pianista vam fundar el Trio de Barcelona, que va durar tretze anys, amb el qual vam gravar diversos discos i vam fundar l'Escola de Música de Barcelona.

I l'ONCA, com va néixer?

Ara fa vint anys vaig anar a veure el president del Consell General, Jordi Farràs, amb qui érem amics del col·legi, i vaig presentar-li el projecte. Em va aconsellar que anés a veure l'aleshores conseller de Cultura, Josep Dallerès. Després d'explicar-l'hi, em va dir: "Si m'aproven el pressupost, això tira endavant". Ell és poeta, i per a ell la cultura era prioritària. I el 20 de març del 1993 es presentava l'orquestra. Al principi funcionava per projectes; cada tres mesos fèiem una producció. Però Crèdit Andorrà de seguida hi va entrar. Hi va ajudar molt que per al seu conseller delegat, Josep Peralba, amb qui havíem estudiat música, també la cultura i la música particularment tinguessin una importància cabdal -ell toca el piano i el violí-. Vaig tenir la idea de fer una orquestra de corda sense director. És més complicat, perquè necessites que la gent estigui més coordinada, com un equip de futbol. Durant molts anys, fins al 2007, l'orquestra la portàvem la meua dona i jo. Jo m'ocupa-

va de la gerència i la direcció artística i ella feia la producció i m'ajudava, fins que va morir. Aleshores vaig tenir la sort de trobar la Teresa [Areny, responsable de producció] i de comptar amb un gerent com el Pep [Farràs]. Ara som quinze músics i tres persones (i jo, un dels músics). Ni els més optimistes, i mira que jo en sóc, no ens podíem imaginar quan va néixer l'ONCA que arribaria a fer tot el recorregut que ha fet durant tots aquests anys.

Fer néixer un projecte així amb la parella deu tenir encara més força?

Sí... I els fills també ho han viscut. El petit, el Jordi, toca el violoncel als Solistes de la Jonca i és col·laborador de l'ONCA. I el gran, el Sergi, ja és a dins de l'ONCA: toca el violí.

Andorra és un país petit però la cultura hi ressona molt.

A Andorra hi ha dos fets molt importants per a la cultura i la música del país: la creació de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, ja fa més de 25 anys, i la del Festival Narciso Yepes, que ja té trenta anys. L'Institut va relacionar moltíssimes famílies amb el món de la música, a través dels infants que hi feien classe. Tot i ser del Comú, fa funcions com de conservatori nacional. I el Festival Narciso Yepes va acostar al públic andorrà en directe les primeres figures del món de la música. A més, va propiciar la creació de l'Auditori Nacional, a Ordino. I, a la vega-

da, l'auditori va afavorir la creació de l'ONCA, l'orquestra que vesteix i dinamitza l'auditori i en la qual, al principi, jo era l'únic andorrà. Avui en dia, però, un terç dels components ja són andorrans, i la resta, francesos o catalans.

L'ESPERIT FUNDACIONAL DE L'ONCA VA SER UN ELEMENT DINAMITZADOR DE LA CULTURA ANDORRANA

Quines són les seves funcions com a director artístic?

Són moltes, però, per resumir, diríem que vetllo per tot el que és la part artística de l'orquestra: programo, busco col·laboracions de solistes, planifico les obres i porto els assajos. I en el moment de la interpretació, faig de concertino-director. El format fundacional de l'ONCA és de quinze músics de corda, que actuem generalment sense batuta; jo dirigeixo des de la meva cadira, com a concertino director. Quan fem concerts en format clàssic, l'orquestra és de cinquanta músics i llavors necessitem un director, a qui convidem. Aleshores només faig de concertino, al servei del director. Quan funcionem com a orquestra de corda som com un grup de cambra superampliat, un quartet de corda que es transforma en quinze

músics de corda amb la inclusió del contrabaix, que fa la veu més greu. Tots s'hi han d'implicar més directament.

Per què es va crear la Fundació ONCA?

Es va fer per gestionar l'orquestra i per assegurar-ne el seu funcionament. El fet que hi hagi una entitat important al darrere hi dóna seriositat i suport institucional i econòmic. Em considero afortunat per poder fer el que m'agrada i per poder-ho fer al meu país. I per haver rebut el suport incondicional des del Govern i des de la Fundació Crèdit Andorrà. Ho dic, i l'agraïment serà etern.

Quin ha estat el paper de l'ONCA a dins i a fora d'Andorra?

El seu esperit fundacional va ser un element dinamitzador de la cultura andorrana. Des del començament ha tingut molta cura de relacionar-se amb totes les entitats culturals i socials del país, i la prova és el naixement de la Jonca i dels Solistes de la Jonca. I que un terç dels músics siguin d'Andorra. I a fora, crec que l'ONCA ha estat i és una ambaixadora molt important. Sempre recordaré un comentari a la premsa quan vam tocar a Itàlia: “Una gran orquestra d'un petit país”. Crec que el fet de ser d'Andorra juga al nostre favor, primer perquè li dóna un toc *exòtic*, molts no saben ni on és. I després, perquè no s'ho esperen que a Andorra hi pugui ha-

ver una orquestra del nivell que poden escoltar.

Quin valor dóna al suport que ofereix la Fundació Crèdit Andorrà a l'ONCA?

A Andorra la gent inevitablement identifica la Fundació Crèdit Andorrà amb cultura i, específicament, amb música. La Fundació ONCA, el Festival Narciso Yepes..., són una gran i important aposta per la cultura. El seu suport és una aposta pel futur, i apostar per l'ONCA és apostar per una formació professional per al futur i per als joves del país.

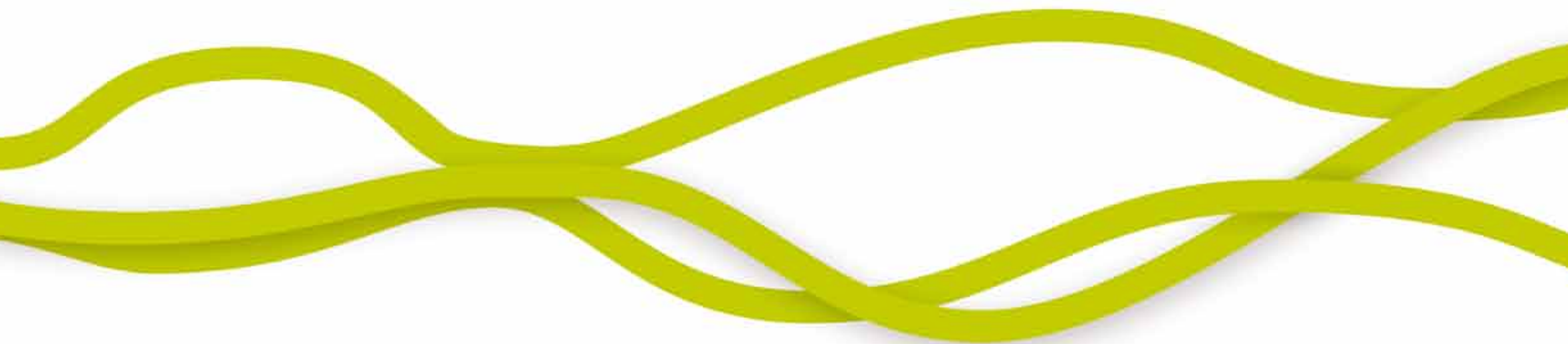
L'ONCA també té un cicle de concerts al Palau de la Música Catalana.

Sí, el Cicle del Petit Palau és un dels elements que el patronat té com a prioritaris. Aquest any arribem a la novena edició. El Palau ens ofereix una plataforma emblemàtica, és un element motivador. El cicle va néixer amb la voluntat d'implicar-hi empreses del país, i ha funcionat.

Destacaria alguna actuació en concret de totes les que ha ofert l'ONCA?

N'hi ha moltíssimes, però la primera que em ve al cap és la que vam fer amb Yehudi Menuhin, un dels grans violinistes del segle xx i un dels meus ídols. Quan va fer 80 anys, vam aconseguir que vingués a dirigir un concert de l'ONCA i vaig tocar amb ell; van ser tres dies de somni. Però també hi ha d'altres persones que han

passat per l'orquestra i hi han deixat una petjada, com ara Maurice André, el millor trompetista del segle xx, i György Sebök, pianista extraordinari d'origen hongarès i un gran pedagog. Amb ell vam fer l'última gira, per Sant Cugat, Granollers i Andorra, i va ser impressionant. Va morir al cap d'un mes i mig. Va fer un bis que va ser com si veiessis davant teu construir una catedral gòtica, al·lucinant. Músics de renom n'han passat molts per l'ONCA, el mateix Narciso Yepes, la Victòria dels Àngels...

25 anys de Fundació, **171** estudiants, **12** països

La Fundació va posar en marxa el programa de beques per a estudis de postgrau el 1988. Durant aquests 25 anys, ha atorgat un total de 176 beques per a estudis en universitats d'arreu del món.

ANY	TIPUS	NOM
1988	Postgrau	Concepció Antuña Cervera
1988	Postgrau	Antoni Bernadó Planas
1988	Postgrau	Carne Mombiedro de Castellarnau
1988	Postgrau	Josep Ros Mas
1988	Postgrau	Carles Sánchez Valero
1989	Hoteleria/Turisme	Montserrat Guerrero Illa
1989	Hoteleria/Turisme	Carles Palou Font
1989	Hoteleria/Turisme	Joan Serra Malleu
1989	Postgrau	Francesc Camp Torres
1989	Postgrau	Stella Canturri Ortiz
1989	Postgrau	Joan Carrancà Vilanova
1989	Postgrau	Ester Zamora Puigcercós
1990	Hoteleria/Turisme	Montserrat Jiménez Guerra
1990	Hoteleria/Turisme	Adolf Vilanova Altimir
1990	Postgrau	Antoni Cayetano Vieitez
1990	Postgrau	Juli Minoves Triquell
1990	Postgrau	Manel Ortiz Pajares
1991	Hoteleria/Turisme	Albert Grau Vidal
1991	Hoteleria/Turisme	Meritxell Guiu Solà
1991	Hoteleria/Turisme	Ludmilla Lacueva Canut
1991	Hoteleria/Turisme	David Masafret Duhamel
1991	Hoteleria/Turisme	Francina Sangrà Cardona
1991	Hoteleria/Turisme	Stéphanie Steinbrecht Aleix
1991	Hoteleria/Turisme	Jaume Torra Vinyal
1991	Postgrau	Christian Lacueva Canut
1991	Postgrau	Joan Carles López Montserrat
1991	Postgrau	Josep Lluís Marqués Feliu
1991	Postgrau	Carne Soler Castellà
1992	Hoteleria/Turisme	Antoni Amat Verge
1992	Hoteleria/Turisme	Francesc Manel Fernández Sánchez
1992	Hoteleria/Turisme	Òscar Julián Puyalto
1992	Hoteleria/Turisme	Oriol Mestre Risse
1992	Postgrau	David Betbesé Aleix
1992	Postgrau	Antoni Calvó Armengol
1992	Postgrau	Mariana Frassetti Green
1992	Postgrau	Vicenç Martínez Vecina
1992	Postgrau	Joan Obiols Legrain
1992	Postgrau	Pere Pastor Vilanova
1992	Postgrau	Athina Tsaparas
1993	Hoteleria/Turisme	Elisabet Babot Sellart
1993	Hoteleria/Turisme	Meritxell Duró Trouillet
1993	Hoteleria/Turisme	Bartumeu Gabriel Baella
1993	Hoteleria/Turisme	Íngrid Salvadó Espot
1993	Hoteleria/Turisme	Ester Servat Codina
1993	Postgrau	Iolanda Arnal Dueso
1993	Postgrau	Genís Coll Daràs
1993	Postgrau	Ramon Lladós Bernaus
1993	Postgrau	Núria Risco Subirà

FORMACIÓ BECA
Doctorat en Ciències Biològiques
Medicina Interna i Cirurgia Veterinàries
Màster en Ciències de l'Activitat Física
Doctorat en Arquitectura
Especialitat de Psiquiatria i Medicina Psicosomàtica
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma de Gestió Hotelera i Turística
Diploma d'Estudis Superiors Especialitzats d'Estadística i Econometria
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Màster en Enginyeria de Software
Especialitat de Dermatologia Medicoquirúrgica i Venereologia
Diploma de Tècnic Professional
Diploma de Gestió Hotelera i Turística
Màster en Biotecnologia
Doctorat en Ciències Polítiques
Màster en Terapèutica del Dolor
Màster en Direcció Hotelera
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma de Gestió Hotelera i Turística
Diploma de Tècnic Professional
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Postgrau en Algíologia
Màster en Economia i Direcció d'Empreses
Màster en Direcció de Museus
Diploma Europeu de Gestió Hotelera
Diploma de Tècnic Professional
Diploma de Tècnic Professional
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Economia Pública i Ordenament Territorial
Diploma d'Intèrpret de Conferència
Especialitat d'Otorinolaringologia
Màster en Administració i Direcció i d'Empreses
Cycle International Long
Diploma de Direcció d'Entitats Culturals
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma de Gestió Hotelera i Turística
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma de Gestió Hotelera i Turística
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Màster en Gestió del Medi Ambient
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Màster en Enginyeria Elèctrica
Màster en Optometria i Ciències de la Visió

CENTRE D'ESTUDIS
Kartoffelverarbeitung Institut für Bäckereitechnologie (Detmold)
Hospital Veterinari Universitari de la Universitat Estatal d'Ohio (Ohio)
Universitat de Montreal (Montreal)
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (Barcelona)
Hospital psiquiàtric de Bel Air (Ginebra)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Glion Institut d'Educació Superior (Clarens)
Universitat de Tolosa I (Ciències Socials) (Tolosa de Llenguadoc)
Schiller International University (Londres)
Universitat de Durham (Durham)
Hospital Clínic (Barcelona)
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)
Glion Institut d'Educació Superior (Clarens)
Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra)
Universitat de Yale (New Haven)
Universitat de Barcelona (Barcelona)
Institut de Management Hoteler Internacional (Cergy-Pontoise)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Glion Institut d'Educació Superior (Clarens)
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)
Escola Wharton de la Universitat de Pennsilvània (Filadèlfia)
Hospital Clínic (Barcelona)
Institut d'Estudis Superiors de l'Empresa (Barcelona)
Bank Street College (Nova York)
Escola Superior d'Hostaleria i Turisme Sant Ignasi (Barcelona)
Escola de cuina Arnadí (Barcelona)
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (Barcelona)
Escola Nacional de Ponts i Camins (París)
Universitat de Mons-Hainaut (Mons)
Universitat Autònoma de Barcelona. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (Barcelona)
Institut Universitari d'Administració i Direcció d'Empreses (Madrid)
École Nationale d'Administration (París)
Institut Superior de Management Cultural (París)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Glion Institut d'Educació Superior (Montreux)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Glion Institut d'Educació Superior (Clarens)
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)
Universitat de Lleida (Lleida)
Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (Barcelona)
Universitat de Notre Dame (Indiana)
Institut de Ciència i Tecnologia (Manchester)

PAÍS
Alemanya
Estats Units
Canadà
Espanya
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Suïssa
França
Regne Unit
Regne Unit
Espanya
Espanya
Suïssa
Espanya
Estats Units
Espanya
França
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Espanya
Estats Units
Espanya
Espanya
Espanya
Suïssa
Espanya
França
Bèlgica
Espanya
Espanya
França
França
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Suïssa
Espanya
Espanya
Estats Units
Regne Unit

ANY	TIPUS	NOM
1994	Hoteleria/Turisme	Iolanda Nadal Pubill
1994	Hoteleria/Turisme	Laura Puigdemasa Besolí
1994	Hoteleria/Turisme	Dúnia Sans Marfany
1994	Postgrau	Elisabet Faura Pavia
1994	Postgrau	Joan Carles Graell Chopin
1994	Postgrau	Marc Jover Comas
1994	Postgrau	Meritxell Maestre Cortadella
1994	Postgrau	Susanna Vela Palomares
1995	Hoteleria/Turisme	Marc Benet Rubio
1995	Hoteleria/Turisme	Anna Brugulat Bullich
1995	Hoteleria/Turisme	Xavier Civera Garrote
1995	Hoteleria/Turisme	Maria Victòria Marrugat Filbà
1995	Hoteleria/Turisme	Dídac Vilar Tugas
1995	Postgrau	Anna Barros Trastoy
1995	Postgrau	Montserrat Mitjans Casajuana
1995	Postgrau	Belén Orihuela Arias
1995	Postgrau	Eulàlia Ortadó Rosich
1995	Postgrau	Marta Pons Jansana
1996	Hoteleria/Turisme	Roser Daban Vila
1996	Postgrau	M. Antònia Balletbó Valle
1996	Postgrau	Maria Neus Farré Canelles
1996	Postgrau	Philip Garcia Ricart
1996	Postgrau	Pere Jordi Galais
1996	Postgrau	Marc Pià Comella
1996	Postgrau	Jordi Postius Robert
1997	Hoteleria/Turisme	Marc Armengol Torm
1997	Hoteleria/Turisme	Xavier Bellsolà Abad
1997	Hoteleria/Turisme	Cristian Capella Rodon
1997	Hoteleria/Turisme	Meritxell De Dios Bonet
1997	Hoteleria/Turisme	Carles Revuelto Lano
1997	Postgrau	Carles Armengol Cortinat
1997	Postgrau	Noëlle Font Giménez
1997	Postgrau	Nami Kani
1997	Postgrau	Sebastià Semene Guitart
1998	Hoteleria/Turisme	Aintzane Azurmendi Tamayo
1998	Hoteleria/Turisme	Bàrbara Martínez Reinoso
1998	Hoteleria/Turisme	Eric Marty Caron
1998	Hoteleria/Turisme	Judith Sans Marfany
1998	Hoteleria/Turisme	Meritxell Areny Aguilár
1998	Postgrau	Roser Areny Micas
1998	Postgrau	Patricia Maria Cazcarro Ruiz
1998	Postgrau	Meritxell Font Vilagínés
1998	Postgrau	Míriam Manubens Hernández
1998	Postgrau	Sandra Ros Caveró
1999	Hoteleria/Turisme	Alexandre Andrés Martínez
1999	Hoteleria/Turisme	Robert Freeman Nunes
1999	Postgrau	Eric Jover Comas

FORMACIÓ BECA
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Màster en Gestió Gerencial Hotelera
Màster en Direcció Hotelera
Projecte final de carrera d'Arquitectura
Enginyeria Generalista, especialitat de Plàstic i Materials Compòsits
Diploma d'Estudis Superiors Especialitzats en Gestió d'Empreses
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Doctorat en Història Medieval
Diploma de Tècnic Professional
Diploma de Tècnic Professional
Estudis d'hoteleria, especialitat Restauració
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma de Tècnic Professional
Màster en Enginyeria i Prevenció Ambiental
Màster en Informàtica
Màster en Art Públic i Disseny
Màster en Estudis Europeus
Màster en Nutrició i Ciències dels Aliments
Bachelor of Science in International Hospitality Management
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Postgrau en Logopèdia
Postgrau en Parodontologia i Implantologia
Especialitat de Cirurgia Digestiva i Visceral
Estudis de piano professional
Especialitat d'Urologia
Bachelor of Science in International Hospitality Management
Diploma de Tècnic Professional
Diploma d'Administració Hotelera
Diploma Europeu de Gestió Hotelera
Diploma Europeu de Gestió Hotelera
Màster en Ortopèdia i Ortodòncia Infantil i Adults
Doctorat en Psicologia
Bàtxelor de Música
Estudi doctoral sobre l'organització social de la perdui xerra pirinenca
Diploma de Tècnic Professional
Diploma Europeu de Gestió Hotelera
Estudis superiors de cuina i gestió
Diploma d'Estudis Superiors d'Hoteleria
Diploma Europeu de Gestió Hotelera i 3r curs de la Diplomatura de Turisme
Doctorat en Reumatologia
Màster en Genètica i Millorament de Cultius
Diploma d'Estudis Aprofundits d'Història i Civilitzacions
Postgrau en Interpretació Musical i Postgrau Avançat en Interpretació Musical
Màster en Ortopèdia i Ortodòncia Infantil i Adults
Màster en Hoteleria Internacional
Estudis Superiors en Management de l'Hoteleria i la Restauració
Diploma de Formació Científica i Tecnològica en Enginyeria del Tractament i del Control de la Contaminació

CENTRE D'ESTUDIS	PAÍS
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)	Suïssa
Escola d'Alta Direcció i Administració (Barcelona)	Espanya
Institut de Management Hoteler Internacional (fundat per ESSEC-Cornell University) (Cergy-Pontoise)	França
Escola Superior de les Arts (Berlín)	Alemanya
Escola de Mines de Douai (Douai)	França
Universitat de Lió III (Universitat Jean Moulin) (Lió)	França
Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (Barcelona)	Espanya
Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra)	Espanya
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme (Sant Pol de Mar)	Espanya
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)	Suïssa
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Institut de Tecnologia i Modelització Ambiental de la Universitat Politècnica de Catalunya (Barcelona)	Espanya
University of Southern California (Los Angeles)	Estats Units
Chelsea College of Art and Design (Londres)	Regne Unit
Institut Europeu de la Universitat de Ginebra (Ginebra)	Suïssa
Universitat de Barcelona (Barcelona)	Espanya
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)	Suïssa
Institut d'Empresa (Madrid)	Espanya
Escola de Patologia del Llenguatge. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (Barcelona)	Espanya
Goldman School of Dental Medicine. Boston University (Boston)	Estats Units
Facultat de Medicina. Universitat de París VI (Universitat Pierre et Marie Curie) (París)	França
Conservatori Superior de Música de Lausana (Lausana)	Suïssa
Hospital Universitari de Canàries (Gran Canària)	Espanya
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)	Suïssa
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Escola d'Hostaleria i Serveis Sant Narcís (Girona)	Espanya
Escola Superior d'Hostaleria i Turisme Sant Ignasi (Barcelona)	Espanya
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Universitat de València (València)	Espanya
Universitat Paul Valéry (Montpeller)	França
Royal Northern College of Music (Manchester)	Regne Unit
École Pratique des Hautes Études/Sorbonne (Montpeller/París)	França
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Escola Superior d'Hostaleria i Turisme Sant Ignasi (Barcelona)	Espanya
Escola de les Arts Culinàries i de l'Hoteleria de Lió (Lió)	França
Escola Hotelera de Lausana (Lausana)	Suïssa
Escola Superior d'Hostaleria i Turisme Sant Ignasi (Barcelona)	Espanya
Facultat de Medicina. Universitat de Montpeller 1 (Montpeller)	França
Universitat Estatal d'Iowa (Ames)	Estats Units
Universitat Paul Valéry (Montpeller) i Universitat Friedrich Alexander d'Erlangen-Nuremberg	França - Alemanya
Trinity College of Music (Londres)	Regne Unit
Facultat d'Odontologia de la Universitat de Barcelona (Barcelona)	Espanya
Institut de Management Hoteler Internacional (Cergy-Pontoise)	França
Institut Paul Bocuse (Lió)	França
Institut Nacional de Ciències Aplicades (Tolosa de Llenguadoc)	França

ANY	TIPUS	NOM
2007	Hoteleria/Turisme	Nerea Moreno Hernández
2007	Hoteleria/Turisme	Judit Batalla Odena
2007	Hoteleria/Turisme	Alba González Solà
2007	Postgrau	Pere Soler Paricio
2007	Postgrau	Guillem Xarpell Ruiz
2007	Postgrau	Jordi Pià Comella
2007	Postgrau	Iñaki Grau Unda
2007	Postgrau	Gerard Ascenci Sala
2008	Hoteleria/Turisme	Roger Troguet Pal
2008	Hoteleria/Turisme	Rúben Sánchez Muela
2008	Hoteleria/Turisme	Antoni Puig Ariet
2008	Hoteleria/Turisme	Marc París Vives
2008	Postgrau	Josep Martínez Reinoso
2008	Postgrau	Gemma Daina Noves
2008	Postgrau	Carolina Bazile Fernández
2008	Postgrau	Marc Pons Pons
2008	Postgrau	Matías Rey Carrizo
2009	Hoteleria/Turisme	Íngrid Llevet Berruezo
2009	Postgrau	David Esteve Rigail
2010	Postgrau	Joan-Baptista Pons Rozados
2010	Postgrau	Rupert Fornell Prat
2010	Postgrau	Gregory Souque Reig
2011	Postgrau	Berta Llorente Vaquero
Becaris actuals - Estudis en curs		
2009	Hoteleria/Turisme	Joao Ricardo De Melo Barros Queiros
2009	Postgrau	Carla Canturri Gispert
2009	Postgrau	Carol Walton
2011	Postgrau	Carlos Francisco Rosado
2012	Postgrau	Enric Xipell Badals
2012	Postgrau	Albert Gomà Roca
2012	Postgrau	Xavier Fonoll Almansa

FORMACIÓ BECA
Diplomatura en Turisme
Diplomatura en Turisme
Grau de Turisme
Diploma d'Estudis Avançats en Història Contemporània
Cycle International Long
Doctorat en Filologia Clàssica
Màster en Energies Renovables i Generació Distribuïda
Postdoctorat en Matemàtiques, especialització en Anàlisi Temps-Freqüència
Diploma Superior de Cuina
Tècnic en Cuina i Serveis de Restauració i Bar
Grau de Turisme
Tècnic en Cuina i Serveis de Restauració i Bar
Màster en Violí Barroc
Doctorat en Biologia Cel·lular
Màster en Assessorament i Gestió Tributària
Màster en Sostenibilitat
Màster en Ciències i Tècniques de la Matèria i de l'Energia
Grau de Direcció Turística i Hotelera
Màster Especialitzat Enginyer d'Afers Industrials
Master of Science in International Relations (International Political Economy)
Màster Internacional en Administració i Direcció d'Empreses
Màster en Administració i Direcció d'Empreses
Màster en Comerç i Relacions Econòmiques Internacionals
Grau de Direcció Turística i Hotelera
Doctorat en Aeronàutica
Doctorat en Biotecnologia
Doctorat en Bioenginyeria
Doctorat en Biomedicina
Màster en Enginyeria del Terreny i Enginyeria Sísmica
Doctorat en Enginyeria i Tecnologies Avançades

CENTRE D'ESTUDIS	PAÍS
Escola Universitària de Turisme Mediterrani (Barcelona)	Espanya
Universitat Rovira i Virgili. Facultat de Turisme i Geografia (Vila-seca / Tarragona)	Espanya
Universitat Autònoma de Barcelona (Barcelona)	Espanya
Universitat de Granada (Granada)	Espanya
École Nationale d'Administration (Estrasburg)	França
Universitat de París IV (París-Sorbona) (París)	França
Universitat Heriot-Watt (Edimburg)	Regne Unit
Universitat de Viena. Numerical Harmonic Analysis Group (Viena)	Àustria
Escola de Restauració i Hostalatge (Barcelona)	Espanya
Escola d'Hoteleria i de Turisme CETT. Universitat de Barcelona (Barcelona)	Espanya
Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra)	Espanya
Escola d'Hoteleria i Turisme CETT (Barcelona)	Espanya
Universitat de Música i Dansa de Colònia (Colònia)	Alemanya
Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra)	Espanya
Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (Barcelona)	Espanya
Universitat Politècnica de Catalunya (Barcelona)	Espanya
Universitat Paul Sabatier (Tolosa de Llenguadoc)	França
Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme CETT (Barcelona)	Espanya
Institut Nacional de Ciències Aplicades (Tolosa de Llenguadoc)	França
London School of Economics and Political Science (Londres)	Regne Unit
Institut d'Empresa (Madrid)	Espanya
Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (Barcelona)	Espanya
Universitat Europea de Madrid (Alcobendas - Madrid)	Espanya
Escola Universitària de Turisme Mediterrani (Barcelona)	Espanya
Imperial College (Londres)	Regne Unit
Universitat de Cambridge (Cambridge)	Regne Unit
Institut Químic de Sarrià. Universitat Ramon Llull (Barcelona)	Espanya
Universitat de Navarra (Pamplona)	Espanya
Universitat Politècnica de Catalunya (Barcelona)	Espanya
Universitat de Barcelona (Barcelona)	Espanya

MAPA

Crèdits de les imatges

Cronologia

Eduard Comellas Barrau

Museu Casa d’Areny-Plandolit, 1987
FEDA, 1988
Consell General, 1992
Plaça de la Vall, 1993
Caldea, 1994
Associació de Becaris, 1996
Jove Orquestra Nacional de Cambra d’Andorra (Jonca), 2000
Orquestra Nacional Clàssica d’Andorra (ONCA), 2001
Orquestra Nacional Clàssica d’Andorra (ONCA) / Túnel del Pont Pla, 2006
Noves instal·lacions de L’espai, 2007
Conveni amb la Universitat d’Andorra, 2008
Associació de gent gran voluntària (AVIM), 2009
L’espai / Nova seu del Consell General, 2011
Roland Fryer / Túnel de les Dos Valires / Programa cordó umbilical, 2012

Diari d’Andorra

Allau d’Arinsal, 1996

Fundació Crèdit Andorrà

1a convocatòria de beques, 1988
Creació de l’Orquestra Nacional Clàssica d’Andorra (ONCA), 1992
Festival Narciso Yepes, 1997
Constitució de l’Associació Festivals d’Ordino, 1998
Monedes d’euro, 2002
Conveni amb la Universitat Andorra, 2004
Seu de Caixa**aBank**, 2005
Copa d’Europa d’esquí femenina, 2008
Inici del programa *La salut al dia*, 2012

Imand

Seu social de la Fundació Crèdit Andorrà, 1987
Orquestra Nacional Clàssica d’Andorra (ONCA), 1993-1994

Jordi Pujol

Informàtica per a la gent gran, 1999
Creació de l’Associació de gent gran voluntària (AVIM), 2003
Signatura del conveni amb l’Associació de gent gran voluntària (AVIM), 2009

David Ramos

Ester Duflo, 2010

Entrevistes

Cege

Gemma Daina Noves (51-55)

Eduard Comellas

Francesc Camp Torres (33-37), Rui Correia Nacimiento i Enric Adran Nieto (89-93), Gerard Claret Serra (121-125), Josep Duró Coma (103-107), Eduard Gasch Camí (71-75), Josep Martínez Reinoso (109-113), Josep Peralba Duró (97-101), Cristina Pérez García (39-43), Antoni Pintat Santolària (27-31), Nicola Riba Fonta (83-87), Ignacio Ribas Taléns (115-119), Francesca Ros Pascuet (59-63), Ingrid San Segundo Viles (77-81), Josep Visa Santacreu (65-69).

Sergi Tejero Cano

Sergi Tejero Cano (45-49)

Agraïments

Cadena Pirenaica de Ràdio i Televisió
Càritas Andorrana
Cege
Cristina Pérez García
David Ramos Vidal
Diari d’Andorra
Eduard Comellas Barrau
Eduard Gasch Camí
Enric Adran Nieto
Església Arxiprestal d’Andorra la Vella
Francesc Camp Torres
Gemma Daina Noves
Gerard Claret Serra
Imand
Ignacio Ribas Taléns
Ingrid San Segundo Viles
Jordi Pujol Gonzalez
Josep Duró Coma
Josep Martínez Reinoso
Josep Visa Santacreu
Montserrat Viles Boncompte
Neus González Martín
Nicola Riba Fonta
Rui Correia Nacimiento
Sergi Tejero Cano
Servei Andorrà d’Atenció Sanitària
Special Olympics Andorra
The White Company

I a totes aquelles persones que han participat en l’edició d’aquest llibre.

Escaneja aquest codi QR per veure el vídeo del 25è aniversari de la Fundació Crèdit Andorrà

